

Uqal̄hich Aglaan̄i Matthew-ŋum

Sivullian̄i Jesus Christ-ŋum

¹ Uvva ukua aglan̄ich sivullian̄iñ Jesus Christ-ŋum, kin̄uviaŋupluni David-miñ Abraham-miñlu.

² Abraham aapagigaa Isaac-ŋum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñlu.

³ Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakan̄ak Tamar,
Perez aapagigaa Hezron-ŋum.
Hezron-li aapan̄a Ram-ŋum.

⁴ Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum.
Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.

⁵ Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuam,
Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuam Ruth-mik,
Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶Jesse-aasiñ aapagigaa umialgum David.

David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuam Uriah-m nuliagaluan̄anik.

⁷ Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum,
Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum,
Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.

⁸ Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum,
Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,

⁹ Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum,

Jotham-li aapagigaa Ahaz-ᵑum,
 Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ᵑum.

¹⁰ Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ᵑum,
 Manasseh-li aapagigaa Amon-ᵑum,
 Amon-li aapagigaa Josiah-ᵑum.

¹¹ Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ᵑum
 aniqataiñlu. (Ukua taimani Israel-
 aagmiut aullautraupmata Babylon-mun.)

¹² Iñuich tikiutikkaᵑanikmata Babylon-mun,
 Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ᵑum,
 Shealtiel-aasiñ aapagigaa Zerubbabel-ᵑum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ᵑum,
 Abiud-li aapagigaa Eliakim-ᵑum,
 Eliakim-li aapagigaa Azor-ᵑum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ᵑum,
 Zadok-li aapagigaa Achim-ᵑum,
 Achim-li aapagigaa Eliud-ᵑum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ᵑum,
 Eleazar-li aapagigaa Matthan-ᵑum,
 Matthan-li aapagigaa Jacob-ᵑum,

¹⁶ Aasiñ Jacob aapagigaa Joseph-ᵑum,
 uinᵑan Mary-m, taamna Mary Jesus
 annivigikkaᵑa taiguutiqaqtuam Christ-
 mik.

¹⁷ Iluqatiᵑaasiñ kinuviagiich aullagniipᵑutin
 Abraham-miñ David-munaglaan
 akimiaguutailauniqsut, suli aullagniipᵑutin David-
 miñ iñuich aullautrauhathatnunaglaan Babylon-
 mun kinuviagiich akimiaguutailaupmiñiqsut.
 Aasiili iñuich aullautrauhathatniñaglaan
 akimiaguutailaupmiut kinuviagiich
 anihanunaglaan Christ-ᵑum.

Aniñña Jesus Christ-ñum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ñum aniñña itnailiplugu inniqsuq. Aakaña Mary nuliaksrausiutianikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik ilitchuğiniqsuq siñaiyautilaagmiñnik Ipqitchuakun Irrutchikun.

¹⁹ Aasiñ uiksrautaa Joseph nalaunñaruanuniqsuq. Iisimagaa katchuutiksrani Mary-mik nalaunñaitkisilaaña, aglaan kannusaagunijnñigaa iñunñun. Taatnamik sivunnigñiqsuq avitchuklugu nalunautchipluni. ²⁰ Taavrumiña isumaaluktilugu Atangum isagulgan sagviutiniğaa siññaktukun nipliqhuni, “Joseph, kinuviağigaatin David-ñum, sivuuganak Mary-mik tuvaaqatniññaqniłutin atakkii siñaiyaupkağaa Ipqitchuam Irrutchim.

²¹ Iğñiqagisiruq. Atchigisigiñ Jesus-mik. Atakkii anniqsugisigai iñunñi killuqsautiñitñiñ.”

²² Tamatkua iluqatinj atuumarut tanjicsaqługu Atangum uqauttutigikkaña tumigiplugu taimña sivuniksriqiri,

²³ “Taamna anjtituqsimaitchuaq siñaiyauniaqhuni iğñiqagisiruq.

Iñuich taiguutiqağisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iqatigigaatigut).

²⁴ Joseph-ñum itiqami taimma ilaqatiksraqtaagigaa Mary isagulgan Atangum uqauttutaagun.

²⁵ Iłaksianijnñigaa iğñiqalhanunaglaan; aasiñ Joseph-ñum atchigñigaa Jesus-mik.

2

Puqiksuat Anjtit Aggigsut Kivaknamiñ

¹ Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialgułhani, anjtit puqiksaat

tikiññiqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuqhutin,
 2 “Sumiimma aniva umialgat Jew-njuruat?
 Tautukkikput uvlugiana kivaknamiñ, taatnaqhuta
 aggiqsugut sitqug’vigntyaqtuaqlugu.” 3 Umialgum
 Herod tusaakamiuñ taamna isumaalutchañniqsuq
 iluqatinlu Jerusalem-miut. 4 Tavra katipkaqlugich
 iluqaisa qauklinich agaayuliqsit aglaliqirit,
 ilinich apiqsruğniğai sumi Christ, anniqsuqti
 akiqsruutauruaq, aniñiaqmagaan. 5 Ilinisa
 kiuniğaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna
 sivuniksriqiri aglanatigun ittuq,

6 ‘Iñuich iñuuruasii Bethlehem-mi, nunañaniittuami

Judah-m,

kamanaiññiqsraunuruasii akungatni iñuiñ

Judah-m,

ilipsitñiñ sivulliuqti aggiğisiruq

añalatchityaqtuağuni iñugikkamnik Israel-
 num.’”

Micah

5:2

7 Herod atangum nalunautchipluni puqiksaat
 añutit tikisinniğai, ilitchuğiviginiallapiaqlugich
 napmun ilipman uvlugiaq sagviqma-
 gaan. 8 Ilitchuğianikamiuñ Bethlehem-
 muquniğai nipliqhuni, “Aullağusi pakallapi-
 aqsiuñ ililgauraq, aasiiñ paqitkupsiuñ
 ilitchuğipkağumagipsitña. Uvañaptuuq
 utlakkumagiga sitqug’vigntyaqtuaqlugu.”

9 Taavrumiña umialgum uqautianikmatin
 aullağniqsut. Tautuñniğaat uvlugiaq qinikkaqtin
 kivaknamiñ. Sivulliukkauniqsut uvlugiam
 nutqağniałhanunaglaan inimun ililgauram
 nayukkananun. 10 Tautukamitruñ uvlugiaq
 quviatchallapiag’niqsut. 11 Isiqhutin

tupigmun tautuñnigaat ililgauraq aakanalu Mary. Sitqug'viginiġaat sivuġaanun ililgauraq. Anmaġniġaich akisuruag'ikkatin qaitchipluġuasiin manin'nik kaviqsaanik tipragiksautinigli, frankincense-nik suli myrrh-nigli. ¹² Aasiin kilikkauniqsut siññaktukun utiqun'itluġich Herod-mun. Tavra aiñiqsut atlakun apqutikun.

Pigruġniġat Egypt-mun

¹³ Taapkua aullaanikmata isaġulga atangum sagvig'niqsuq Joseph-mun siññaktukun nipliġhuni, "Makillutin. Pigruutiun ililgauraq aakanalu Egypt-mun, aasiin taamaniitchumausi uvamnun uqautiniaħapsiknunaglaan. Atakkii Herod pakañniaġaa ililgauraq tuqqut'chuglugu." ¹⁴ Joseph makitluni aullautiniġaa ililgauraq aakanalu unnuami Egypt-mun. ¹⁵ Immig'niqsuq Atangum uqauttutigikkaña tumigiplugu sivuniksriqiri, "Egypt-miñ tuq'luġiga Ig'niġa." Taatnamik tavraniinniqsut tuquniaħhanunaglaan Herod-ñum.

Nukatpiag'ruurat Tuq'gaqtaurat

¹⁶ Herod ilitchuġikami saglutaqtilaag'miñik puqiksaanun añutinun qinnallapiag'niqsuq. Tilisiñiqsuq tuqqut'quplugich nukatpiag'ruurapayaat Bethlehem-miittuat suli iluqaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuq'quaat malġun'nik nutautluktuatlu, atakkii ilitchuġiplugu puqiksaat añutit uqautigikkañat uvlugiam sagvilħagun. ¹⁷ Uqauttutauruq tumigiplugu sivuniksriqiri Jeremiah taimña immiumaniqsuq, ¹⁸ "Nipi tusag'naġniqsuq Ramah-mi qiaruq kinjuv'ġupluni.

Rachel-ñum qianigai qitungaurani arayunaiqhuni-
unniñ

atakkii qitungañich iluqatin tuquplutin.”

Jeremiah 31:15

¹⁹ Herod tuquanikman isagulga Atangum sagvigñiqsuq Joseph-mun siññaktukun Egypt-mi uqaqhuni, ²⁰ “Makillutin aullautiñ ililgauraq aakanalu nunañanun Israel-ñum. Taipkua tuqqutchiñiaqtuat ililgauramik tuqurut.”

²¹ Makitluni aullautiniñaa ililgauraq aakanalu nunañanun Israel-ñum. ²² Aglaan tusaakamiñ Archelaus atanguniplugu Judea-mi inaani aapami Herod sivuugatchañiqsuq aullakisragmiñik. Kilikkaukami siññaktukun aullañiqsut nunañanun Galilee-m. ²³ Aasiñ iñuuniagaqsiplutin nunaqqimi Nazareth-mi. Immiuaniñiqsuq uqautaumaruaq tumigiplugich sivuniksriqirit, “Taiguutiqağisiruq Nazareth-miumik.”

3

Quliaqtualtha John Paptaaqtitchirim

¹ Taipkunani uvluni John Paptaaqtitchiri quliaqtuagñiqsuq iñuilaami Judea-mi, ² uqaqhuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim añaayuqautaa qalliruq.” ³ Taamna John ilaañuruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkaña nipliqhuni,

“Iñuk tuqliraqtuq iñuilaamiñ,

Itqanaiyautisiñ apqutiksraña Atangum,

nalguğlugu tumiksraña.”

Isaiah 40:3

⁴ John atnuğaaqagñiqsuq pikukтуруam amian nuyaiñik, qisiñmik tapsiqaqhuni, niqiqaqhuni pigligianik suli igutchaich siigñaqtaallianjitñik

nanipayaaq paqitchumiun. ⁵ Iñuich utlanñigaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaaqqiñiñlu avataani kuñan Jordan-ñum ittuat. ⁶ Iñuich quliaginiñgaich killuqsautitij aasiñ John-ñum paptaagñigai kuñani Jordan-ñum. ⁷ Aglaan tautukamigich iñugiaktuat Pharisee-ñuruat Sadducee-ñuruatlu utlauriat paptaagvianun uqautiniñgai, “Tuqunaliktun nimiñiatun ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu aggigñiaqtuamiñ qinnautaaniñ? ⁸ Qiñiqittitichi iñuuniañapsigun isummitqillapiaqtilaapsitñik. ⁹ Suli isumaniqasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaqaqtugut.’ Nipliutiniagipsi uumiña, uyağanñiñ makunakña Agaayyun iñiqsiñhiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰ Ipiñgautaqtuuaq kipriñhiñaañuqtuq napaaqtunik kanñisigun. Napaaqtupayaaq asirritlaitchuaq kipikkaugisiruq aasiñ igitauluni ikniñmun.

¹¹ “Iñumun paptaagipsi imiñmik isummitqiliñmun, aglaan aqupkun aggigisiruq kamanatluktuaq uvañniñ. Nakuñitchuña saagañksramnik aluñutiknik. Paptaagisigaasi Ipiñqitchuamik Irrutchimik suli ikniñmik. ¹² Tigummiagigaa tiktittaun salummallapiagukñugich mukkaaksrat sanikñuñniñ. Katitkisigai mukkaaksrat sigñuañmiñun, aglaan ikipkañisigai sanikñuich ikniñmun qamiyumiñaitchuamun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³ Aquagun Jesus tikiññiqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqupluni ilaanun. ¹⁴ Aglaan John-ñum paptaagñitkaluagaqsiñigaa uqautiplugu, “Iñvich paptaaqtsrañigaluañikma.

Suvaata utlautivich uvaṅnun paptaaquplutin?”
 15 Aglaan Jesus kiuniḡaa, “Nakuuruq. Taamna taatnaḡuptigu taṅiḡñiaḡikpuk iluqaan Agaayyutim injaṅa.” John taatna piyumaliḡñiqsuq. 16 Jesus paptakkaṅanikami mayuḡniqsuq imiḡmiñ. Aasiñ qilak aṅmaqḡuni tautuṅniḡaa Irrusia Agaayyutim atqaqtuaq tiṅmiaḡruuratun mitḡuni ilaanun. 17 Aasiñ nipi qilṅmiñ nipliḡñiqsuq, “Taamnataavra piḡpagikkaḡa Iḡñiḡa. Quyalisimaḡaṅa.”

4

Jesus-ḡum Aniqusaḡsiuḡha

1 Taatnaanikman Ipqitchuam Irrutchim sivulliḡñiḡaa Jesus iñuiḡaamun uuktuaḡsiutyatitlugu tuunḡaḡmun. 2 Aasiñ uisauraḡḡuni malḡukipiani uvluni unnuaniḡu niḡisuliḡñiqsuq. 3 Uuktuaḡtitchirim utlakamiṅ uḡautiniḡaa, “Iḡñiḡipiaḡpatin Agaayyutim makua uyaḡaich qaḡḡiaḡuḡtitkich.” 4 Aglaan Jesus kiuniḡaa, “Aglausimarūq Agaayyutim uḡaḡhani, ‘Iñuk iñuuniaṅitchuq niḡiḡhiñakun aglaan uḡaḡipayaatigun aniruatiḡun ḡaḡaniñ Agaayyutim.’” 5 Tavrani tuunḡaum aullautiniḡaa Jesus Jerusalem-mun, aasiñ inillakḡuḡ qutchiṅñiqsraṅanun nuvukkaṅan agaayyuvikpaum, 6 uḡautiplugu, “Iḡñiḡipiaḡpatin Agaayyutim nutiḡiaḡiñ. Aglausimarūq, ‘Tiligisigai isaḡuligikkani munḡitqulutin.

Argaḡikkaḡmiknik akigaḡisigaatin.

Atniṅitchumaittin isigaktin uyaḡaṅnun.’ ” *Psalm*
91:11, 12

7 Jesus-ḡum uḡautiniḡaa, “Aglausimarūqsuli, ‘Uuktuaḡumiñaitchiñ Ataniḡ Agaayyutin.’”

8 Tuung̃aum aullautitqilgiññig̃aa Jesus qutchillapiaqtuamun ig̃gimun, aasiiñ qiniqtitlugu atang̃uvipayaanjiñnik nunam kamanautiñitñiglu. 9 Uqautiniḡaa, “Tamatkua supayaat qaitkisigitka ilipnun sitqug̃vigigup̃ḡa sivumnun.” 10 Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Tuung̃aaq, piigiñ! Atakkii aglausimaruq, ‘Ataniq Agaayyutigikkan kisian agaayyuvigiyumagiñ savautilugulu.’” 11 Tavra tuung̃aum uniññig̃aa, aasiiñ isaḡulgich tikiññig̃aat savautityaq̃lugu Jesus.

Jesus-ḡum Aullaḡniḡaa Savaani Galilee-mi

12 Jesus-ḡum tusaakamiuḡ John isiqtauniplugu aullaḡniqsuq Galilee-mun. 13 Unitlugu Nazareth utlautiniqsuq Capernaum-mun itchaqtuaqhuni siñaani narvaqpaum nunaḡakni Zebulun-ḡumlu Naphtali-mlu. 14 Taamna immiumatquplugu uqauttutauruaq tumigiplugu sivuniḡsriqiri Isaiah,

15 “Iñuich tamatkua nunaḡakni Zebulun-ḡumlu Naphtali-mlu

tuñaani narvaqpaum, taaganitchianani Jordan-ḡum,

Galilee-mi nunaḡatni Jew-ḡunitchuat,

16 tamatkua iñuuniaqtuat taaqtuami

tautuñig̃aat kamanaqtuaq qauma,

aasiiñ qaumam qaggutiniḡai iñuuniaqtuat taḡḡañani tuquḡhum.” *Isaiah 9:1-2*

17 Tikiñḡanikami Capernaum-mun Jesus-ḡum aullaḡniñig̃aa quliaqtuaḡi, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim aḡaayuqautaa qalliruq.”

Jesus-ḡum Tuḡḡniḡai Sisamat Aqaluḡniaqtit

18 Jesus pisukhuni siñaaqun narvaqpañan Galilee-m tautuñigik aniqatigiik, Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpañmun aqaluñniaqtauplutik. 19 Uqautiniñigik, “Maliksikña, uvakñaniñaglaan piññañniagisirutik iñuñnik aqaluñniaqtitun.” 20 Tavrauva Simon-ñum suli Andrew-m uniññaigai kuvratik malikluguasiñ. 21 Jesus igliqtuiñaqhuni apqusaaglugu narvaqpaña Galilee-m. Tautukmiñigik aniqatigiik James-lu John-lu, iğñaak Zebedee-m, ikimmiruak umiami aapariñlu Zebedee ilaaqtuiruat kuvramiknik. Jesus-ñum tuqluğniñigik maliqupluni. 22 Tavrauva uniññaigai umiaqtik aapariñlu maliklugu Jesus.

Jesus İlisautriruğlu, Quliaqtuaqsriruğlu, İhuaqsiriruğlu

23 Jesus kukiñuñniqsuq iluqaani Galilee-mi, ilisautripluni Jew-ñuruat katragviniñi suli quliaqtuağiplugu tusaayugaallautaq Agaayyutim añaayuqautaata, mavruuqluğillu iñuich atniğñautipayaanitñik. 24 Tusaayugaallautaq Jesus-kun siaminniqsuq iluqaanun Syria-ñum, aasiñ iñuich tikiutruğniğai atniğñaapayaqtuat nañirrutipayaaqtuatlu, ilañich irrusiqluqaqhutiñ qiiqsruqtaqhutiñlu suli avatiñich tuquñaplutiñ. Jesus-ñum mavruuğniğai iluqaitñik. 25 İñugiaktuat iñuich malıñniğaat, aggiqhutiñ Galilee-miñ, avataaniittuaniñlu nunamiñ atiliñmiñ Decapolis-mik, Jerusalem-miñ, Judea-miñlu, suli nunamiñ igluani ittuan Jordan-ñum kuñan.

5

Jesus-ηum Quliaqtuałha Igđimi

¹ Jesus-ηum qinıqamigich inugıallapiaqtuat
 mayuđniqsuq qimıgaamun, aquvıtluniasii.
 Malıguaqtai Jesus-munıniqsut.

Quviasuutipiađatat

- ² İlaan ilısautiaqsiñıgai nipliđhuni,
³ Quvianamiurut tamatkua ilıtchuqsriuat inuqs-
 rakıgmiknik irrutçikun,
 atakkii Agaayyutim anıaayuqautaa pigigaat.
⁴ Quvianamiurut tamatkua kinıvđguruat,
 atakkii Agaayyutim arakkisigai.
⁵ Quvianamiurut tamatkua piısaanıtçuat,
 atakkii nunapayaaq pigıgisigaat.
⁶ Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat
 nalaunıarualıgmik,
 atakkii Agaayyutim pisuiqsımaaqıtıkisigai.
⁷ Quvianamiurut tamatkua nagliktauruat,
 atakkii Agaayyutim nagliktuđısipmıgai.
⁸ Quvianamiurut tamatkua uummatıqaqtuat
 ipqıtçhuamik,
 atakkii qinıđıgisigaat Agaayyun.
⁹ Quvianamiurut tamatkua tutqıutiqaqtıtçıruat
 akunđatni inıuich,
 atakkii Agaayyutim taıguutiqađısisigai
 qıtunđagımiñik.
¹⁰ Quvianamiurut tamatkua piyuasıuruat
 piqıtıgiplugu nalaunıarualıq,
 atakkii Agaayyutim anıaayuqautaa pigigaat.
¹¹ Quvianamiurusi piınılaqsruutigikpasi suli
 piyuadısi suli niplialutinı qanusıpayaanik
 pigiıtçhuanik ilipsıgun sagluturuadıgılisi

pisigilugu maliguaqtauqisi uvamnun.
 12 Quviatchapiagatağitchi atakkii kamanaqtuq
 akiliusiaksraqsi ittuag qilañmi. Taatnatuntuq
 piyuaqsiupmiñiqsut taipkua sivuniksriqirit
 sivupsitñi iñuuniaqtuat.

Iñuich Ittut Tağiutunlu Qaummaqtunlu

13 “Ilipsi tağiuğigaasi nunam. Tağiuq
 tağiuğniğumi qanuguni tağiuğniłitqikkisiva?
 Atuğumiñaiqsuq aglaan igitaksraguñhiñaqtuq
 tutmiğaguqhuni iñuñnun. 14 Nanigigaasi
 nunam. Nunaaqqiq nappakkauruaq
 qimiğamun iriqsimatlaitchuq. 15 Kisupayaam
 ikitnamiuñ naniq iłitłaitkaa ataanun utkusium
 aglaan naniqagvinmun qaummatautlasiplugu
 tupqum iluani ittuapayaanun. 16 Taatnatun
 qaumapkaqsigik nannisi sivuğaatni iñuich.
 Tautukkumagaat savaallautaqsi, aasiñ
 kamaksruaqsilugu aapari ittuag qilañmi.

Jesus İlisautriruq Maligutaksrakun

17 “Isumanasi aggiğñiluna piyaqquğiağlugich
 maligutaksrañi Moses-ñum naagaqaa
 ilisauttutıñich sivuniksriqirit. Agginjitchuna
 piyaqquğiağlugich aglaan tanjiağlugich.
 18 Uqautigipsi, Qilaglu nunalu piigumiñaitchuk
 aglausimaruapayaaq maligutaksrani immiu-
 magaluaqnagu. 19 Kiñapayaaq navguiruaq
 kamanaiññiqsrallapianatnik tillisit aasiñ
 ilisautripluni atlanik iñuñnik taatnaquplugich,
 taamna iñuk kamanaiññiqsrauniaqtuq
 ukunakña iñuñniñ Agaayyutim anayyuqautani.
 Aglaan kiñapayaaq kamaksriruaq tillisiñik
 ilisautripluniasiiñ atlanik taatnaquplugich, taamna

iñuk taiguutiqağisiruq kamañaqtuamik ukunañña iñuñniñ Agaayyutim añaayuqautaani. ²⁰ Uvva uqautigipsi, Nalaunñaruahiysi nakuutlunjitpan iñuuniagañsiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat suoramikunniñ isigumiñaitchusi añaayuqautaanun Agaayyutim.

Jesus İlisaurirurq Qinnautilikun

²¹ “Tusaamarusi uqautauruamik iñuñnun inilğaän, ‘İñuagnaqnak’. Kiñapayaaq iñuauqtuag tikiutraugisiruq atanniivinjmun. ²² Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qinnaurirurag aniqatmiñik tikiutraugisiruq atanniivinjmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuag aniqatmiñun suksraunjñiñiplugu tikiutraugisiruq uqaqsittağvinjmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuag aniqatmiñun kinnauniplugu tikiutraugisiruq ikniñanun anasiñnuqsagvium. ²³ Taatnamik, aatchuityağniğuvich aatchuutiksraqnik Agaayyutmun tunillaqtuğvinjmi itqağluguasiiñ aniqatvich sua-tasamma akikñautaa ilipnun, ²⁴ unillugu aatchuutiksrautin sivuğaänun tunillaqtuğvium aasiiñ ihuaqsityaqaaglugu taimña akinñautaa aniqatiupnun, aasiiñ utigutin aatchuutigityağlugu aatchuutiksrautin. ²⁵ Akilligikkaqpich uqaqsittağvinjmuutiniaqpatin ilauraagiliutiyumagiñ qilamik piqatiginñaan apqutmi. Aatchuutigiviğaatin atanniqsuqtimun, aasiiñ atanniqsuqtim qaillutin qaunaksrimun isiqtautqulutin. ²⁶ Uqautigikpiñ, Aniyumiñaiapiaqtutin kisianik akiliiğuvich akiqsruutipnik ilaanun.

Jesus İlisaurirurq Atlatulikun

27 “Tusaamarusi itna uqaqsamaruamik, ‘Atlatuǵniaqnak.’ 28 Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qiñiqtuaq aǵnamik ikǵigiplugu atlatuaniktuq isumamiñi. 29 Taliqpium irivich killuqsaqtitpatin piiǵlugu igirruñ. Nakuutluñniaqtuq piyaqquǵupku ilaviñǵa timivich uumakña iluqaan timivich igitauǵksrañaniñ anasiññuqsagvinmun. 30 Suli taliqpium argakpich killuqsaqtitpatin kipilugu igirruñ. Nakuutluñniaqtuq piyaqquǵupku argalhiñan uumakña iluqaan timivich aullakksrañaniñ anasiññuqsagvinmun.

Jesus Iļisauriruaq Avitlikun

31 “Uqaqsamaruqsuli, Kisupayaam avitkumiun nuliani qaitchilun aglaamik nalupqinaigutinik avinnikun. 32 Aglaan uqautigipsi, Anjutim nuliani tuniqsimagaluaññaan ilaanun avitkumiun atlatuqtitkaa. Taamna avittuaq patchisauruq. Suli anjun nuliaqtuaq avittuamik atlatuqmiauq.

Jesus Iļisauriruaq Akiqsruutigun

33 “Tusaasimagiksisuli itna uqautaumaruaq iñugikkaptiknun inilǵaan, Akiqsruqtaǵuvich navinñiaqnagu aglaan atuumayumagiñ akiqsruutigikkan iñunun Atangum sivuǵaani. 34 Aglaan uqautigipsi, Sumiunniiñ akiqsruǵumiñaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aquppiutaǵigaa, 35 naagalu nunakun atakkii iñiqtuiqsiaqvigigaa isiganmiñun, naagalu Jerusalem-kun atakkii nunaqqigigaa kamañtuam umialgum. 36 Naagaqaa akiqsruǵumiñaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaq qatiqsipkaǵumiñaitkiñ unniñ taaqsipkaǵlugu. 37 Taatnamik, anǵigniaǵuvich anillapiaǵumuutin suli naagaǵniaǵuvich

naagaallapiagutin, atakkii supayaam uqalthum illataauruam tamatkunnuja pigiitchuamitnajaqtauruq.

Jesus Ilisautriruq Akisaqtutikun

³⁸ “Tusaamagiksi uqautturaauq, ‘Iri akisautiqagli irimik, kiguttuuq kigutmun.’

³⁹ Aglaan uqautigipsi, Akisaqtugniaqnagu iñuum pimaqłuktaqpatin. Kisupayaam isaksaqpatin taliqpiagun iqsraqpich alağumagiñ igłuanik iqsraqpich.

⁴⁰ Kisupayaam akilipkağniaqpatin atnuğaapnik uqaqsittaagvinmi pipkağumagiñ quppigaan.

⁴¹ Suli anuyaktim nunurıłusi saagaqtitpasi natmanmiknik atautchimik mile-lamik saagautiyumagiñ malğunmik mile-laaknik.

⁴² Iñuum iniqpatin sumik-tasamma qaitchumagiñ ilaanun. Suli iñuk atugaksraqukpan itigautipkağniaqnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

⁴³ “Tusaamagiksi itna uqaqsimaruaq, ‘Piqpagiyumagisi iñuuniaqatiusi aasiiñ uumigilugich uumiksrigikkasi.’

⁴⁴ Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi uumiksrigikkasi suli agaayutilugich tamatkua piyuaqtigikkasi.

⁴⁵ Taatnağupsi qiñiqtitkiksi iñunun ihuaqqun atriplugu aapari qılanmi ittuaq, atakkii siqiñini siqiññaagiksitkaa pigiitchuanunlu nakuuru-anunlu suli sialuktitlugu nalaunjaruanunlu nalaunjaitchuanunlu.

⁴⁶ Piqpagigupsigik kisiitñik tamatkua piqpaksrigikkasi, suvaata akiññaaktaaqagnaqpisi Agaayyutmiñ? Taatnatun tax-siliqirit pitlapmiut.

⁴⁷ Suli paglagupsigik kisiitñik aniqatiusi, savaaqagnaqpisi pitłukhusi atlaniñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirit pitlapmiut.

48 Taatnamik nalaunn̄aruksraurusi atril̄ugu aapagikkaqsi qil̄an̄mi nalaunn̄allapiaqtuaraq.”

6

Jesus Ilisautriruq Nagliktuutitigun

¹ “Qaunagititchi savaaḡiniaqasiun̄ nalaunn̄aruakun savaaqsi q̄iñiqqusaqsiñ̄aḡusi sivuḡaatni iñ̄uich. Taatnaḡupsi aapapsi qil̄an̄miittuam akil̄iḡumiñ̄aitkaasi.
² Taatnamik aatchuḡuvich nagliktuutinik nipitusiraḡautiḡiniaqnaḡich atril̄ugich ukp̄in̄ḡuaqtit Jew-ḡuruat katraḡvin̄it̄ñi suli tumitchiani kamasruḡusaqsiñ̄aqhutin̄ iñ̄uḡnun. Uqautigipsi, akil̄iusiaqaaniktut. ³ Aglaan aatchuḡuvich nagliktuutinik inuḡsraqtuanun saumik argaiñ̄ il̄isimapkaḡniaqnagu taliḡppium argakpich savaan̄anik. ⁴ Nagliktuisit̄chi nalunaḡtuakun. Aapavich qil̄an̄mi q̄iñ̄itlaruam supayaanik akil̄iusiaksrit̄kisigaatin.”

Jesus Ilisautriruq Agaayulikun

⁵ “Aasiisuli agaayugupsi piñ̄iaqasi atril̄ugich ukp̄in̄ḡuaqtit, atakkii agaayullaturut makitaplutin̄ katraḡvin̄it̄ñi suli saḡquvin̄it̄ñi tumitchiat q̄iñ̄illaḡniaquplutin̄ iñ̄uḡnun. Uqautigipsi, akil̄iusiaqaaniktut. ⁶ Aglaan agaayutyaḡniaḡuvich isiḡutin̄ inipnun taluluguasiñ̄ suli agaayuyumautin̄ aapap̄nun q̄iñ̄iḡnait̄chuamun. Aapavich q̄iñ̄itlaruam nalunaḡtuakun akil̄iḡisigaatin.
⁷ Suli agaayuguvich nipliraḡniaqnak imaiḡaanik uḡautinik atril̄ugich ukp̄iḡtuan̄ḡit̄chuat, atakkii isumasuurut Agaayutmun tusaagisiñ̄iplutin̄ tak̄il̄ugu agaayugumin̄. ⁸ Tuvrautinas̄i,

atakkii Agaayyutim aapapsi ilisimagaa sumik inuqsraqtilaaqsi apiqsrugaaluaqtitnasi ilaanun.

⁹ Itna agaayyumuusi,

‘Aapapta qilaᅇmiittuatiin!

Iñupayaaq nunami kamaksriᅇ ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqiiñ.

¹⁰ Aullaᅇniᅇi aᅇalatchiᅇhiñ iñupayaanik.

Iñupayaaq nunami tupiksriᅇ pisuᅇᅇikkapnik qilaᅇmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtigut uvlugaᅇikpan niqimik inuᅇᅇikkaptiknik.

¹² Suli natqigutiluta killuqsautiptiknik natqigutrisimaaqmatun tamatkua savamaqᅇuutriruanik uvaptiknun.

¹³ Suli sivulliutiniaqasigut uuktuaqsiuᅇᅇimun, aglaan annautiluta pigiiᅇchuamiñ.

[Atakkii umialgurutin saᅇᅇipayaaqaqhutin kama-nautiqaqhutinlu isuitchuamun. Amen.]’

¹⁴ Atakkii natqigutigupsigik iñuich killuqsaut-rigikkasi, Aapapsi qilaᅇmiittuam natqigutigisip-migaasi. ¹⁵ Aglaan natqigutiᅇitkupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilaᅇmiittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitᅇnik.”

Jesus Iᅇisauriruuq Uisauraatikun

¹⁶ “Suli uisauraaᅇupsi, qiiñᅇaaqnasi ipiqtu-naqsilusi ukpiniᅇuaqtitun. Qiñᅇaᅇiᅇiraᅇaᅇniᅇaich kiiᅇnatiᅇ qiiᅇiqusaalᅇiᅇnaqhutiᅇ iñuᅇnun iliiᅇitᅇnik uisauraaᅇᅇmikni. Uqautigipsi, akiᅇiusiaqaaniktut.

¹⁷ Aglaan uisauraaᅇupsi uqsruqtiiᅇlugich niaqusi, suli iᅇᅇuᅇᅇlugich kiiᅇnasi; ¹⁸ Qiᅇiᅇitᅇiᅇiᅇaᅇniaqasi iñuᅇnun uisauraaᅇusi aglaan Aapapsitᅇnun

qiniǵnaitchuumun, suli Aapapsi qiniqtuam nalunaqtuakun akilisiaksritkisigaasi.”

Jesus Iisauriruuq Umialgutitigun

¹⁹ “Tugvaiñasi umialgutinik marrumuña nunamun, qupilǵullu qalhumlu piiñǵiqsakkajanun, suli tiglinniaqtit siqumitchiplutin tigliktuǵviatnun. ²⁰ Aglaan tugvaisitchi annigikkapsitnik qilanmun qupilǵullu qalhumlu piiñǵiqsaǵumiñaisajanun, suli tiglinniaqtit siqumitchumiñaisajanatnun tiglinniaǵutin. ²¹ Atakkii annigipayaakkavich irviatni uummatin tavraniitkisipmiuq.”

Jesus Iisauriruuq Qaummatigunlu Taaqtuakunlu

²² “Iri naniǵigaa timim. Irrakkiñ qiniitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaǵuvich. ²³ Aasiin irrakkiñ pigiitpaknik ilvich saptaaqsiniiaqtutin. Aglaan qinilguitchupku Agaayyun [kaniqsitlai]lutin pisulhanik] qanutunaglaan taaqtuaq ilipni tatamnaqtiginiaqpa!”

Jesus Iisauriruuq Agaayutikunlu Isumaaluutitigunlu

²⁴ “Kiñaliqaa savautriyumiñaitchuq malǵunnik anjaayuqaqǵuni. Atakkii uumigigisigaa ilaqataa aasiin piqpagilugu ilaqataa, naagaqaa iluq-nauqsimaagisiruuq ilaqataanun aasiin suksraaǵlugu ilaqataa. Savautriyumiñaitchutin iluqaaknik Agaayyutmiglu maninmiglu. ²⁵ Taatnamik uqautigipsi, isumaalunniqaasi iñuulipsitnik, sumik nigigisipmagaapsi suli imigusi, naagaqaa timigikkaqsi sumik atnuǵaagisipmagaapsi. Uvva iñuuliq pitluktuanunitpa niqimiñ suli timi atnuǵaaniñ? ²⁶ Qiniqsigik tinmiurat silami.

Nautchirriitłaitchut naagaqaa kipritłaitchut tugvailutinlu sigłuaǵmiknun. Naagauvva Aapapsi qılanmiittuam nigipkaqsimaagagigai. Ilipsimi akisutluktuanunıññiqpisi tinmiuraniñ? ²⁷ Nallipsi isumaaluguni inuuniqtusılaagısivaun inuulli? ²⁸ Suli suvaata isumaalugagivisi atnuǵaaksrapsitñik? Isummatigillaksigik qanuq nauriat nunami nauragıtılaanatik. Savatłaitmiut naagaqaa ukiłharritłaitmiut. ²⁹ Aglaan uqautigipsisuli, Solomon-unniñ qanutun kamañaqtigigaluaqhuni atnuǵaaqanıññiqsuq atriplugich piññaqnaqtuat nauriat. ³⁰ Taatna Agaayyutim qaunagitlanıqpagich ivgich ittuat ugluvak aasiñ uvlaakun igitauplutin ikniǵmun, qaitchigisigaasi atnuǵaanik inuǵikkapsitñik. Ukpiqsriłikiññiaqpat! ³¹ Isumaalukasi itnaǵusi, Sumik nigıñiaqpisa imıǵutalu atnuǵaaqagutalu? ³² Atakkii ukpıñaitchuat isumaalukmiraqtut supayaanik tamatkuniña. Aasiñ aapari qılanmiittuaq ilisimaruq inuqsraqtılaapsitñik iluqaitñik tamatkuniña. ³³ Pakaaqqaagılugu Agaayyun anjalatchiruaq nalaunjaruanıpluni umialiktun. Taatnaǵupsi qaitchigisigipsi inuǵikkapayaapsitñik. ³⁴ Taatnamik isumaalunıaqasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraq isumaaluutiqaqtuq inımigun. Uvlulaat ihuıllıuǵutiqaaniktut inımigulaa.”

7

Jesus İlisautriruq Atanniıǵıkun

¹ “Atanniıñıaqasi atlanik, Agaayyutimli atannıñitchumagaasi. ² Atakkii atanniıgupsi atlanik, taatnatuntuuq atanniikkaugisipmıusi.

Taatnatuntuuq qanuq irrutrigupsi atlanik irrutikkaugisipmiusi. ³ Suvaata tautukpiun irriutaŋuluuraq aniqatvich iraani aasiñ suliqutiginiŋlugu tamanna qirugraitchiaq iripni? ⁴ Qanuġuvva uqautriñaġniqpich aniqatiupnun, ‘Piiglagu irriutaŋuluuraq irimiitan,’ qiñisunaqnagu qirugraitchiaq irimiitan? ⁵ Ukpiniŋuaqtii, sivulliulugu piiqsirruŋ qirugraitchiaq iripniñ. Qiñilguniaġiñli nalupqinaiglugu irriutaiqsiliksrani aniqatvich iraaniñ. ⁶ Qaiññaqasigin ipqitchuat sut qipmiñun, atakkii saatpiaġaasi siqumitchugusi. Naagaqaa iginniaqasigin akisuruat sunaurat sivuġaatnun kuniat, atakkii tutmaluginiaġaich isigaŋmiknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuqitchi

⁷ “Inġigupsi qaisaugisiruq ilipsitñun, pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktuġupsi talu aŋmakkauniaqtuq ilipsitñun. ⁸ Atakkii kiñapayaaq inġisruqtuq akuqtuigisiruq, suli pakaaqagtuaq paqitchigisiruq, suli talu aŋmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ⁹ Kia igñiñi qaitchigisivaun uyaġaŋmik inġipan qaqquqtuġuguni? ¹⁰ Naagaqaa qaitchigisivaun nimigiamik inġipan aqaluktuġuguni? ¹¹ Pigiitchaluaqhusi ilisimaraġigiksi qanuq qaitchiñksraqsi nakuuruanik sunik qitunġaurapsitñun, maatnaasu aapasi qilaŋmiittuaq qaitchiñiapiaktuq nakuuruamik tamatkununa inġisruqtuanun ilaanun. ¹² Qanusipayaatigun irrutitqusuugupsi atlanun iñunun taatnatuntuuq irrutriumausi atlanik. Taavruma atunim iligai iluqaisa

İlisauttutiniçh sivuniksriqirit suli maligutaksrañi Moses-ñum.”

Amisuuraqtuaq Paa

¹³ “İsiğitchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivuniqaqtuaq piyaqqugviksramun añiruuq, suli tumi tasamuña qağanaqtuq aasiiñ iñugiaktuat igligvigiplugu. ¹⁴ Aglaan paa sivuniqaqtuaq iñuuligmun amisuurauraqtuq suli apqun tasamuña qağanaitchuq. Aasiiñ iñugiakisuurat paqitkaat.”

Napaaqtuq İlisagigaat Asianigun

¹⁵ “Qaunagititchi sivuniksriqinñuaqtuanik utlauruqtuat ilipnun atnugaagutiniç ipnaisun qaamiktigun, aglaan ilumiktigun amaaqtutun ugiagnaqhutiniç. ¹⁶ Asianisigun İlisaginiağisi. İñuich asiagnağuuvat asiaviniñik kakitlunñaniñ, naagaqaa aqpiñnik kakitlağnaligaaniñ? ¹⁷ Napaaqtugiksuaq nauriraqtuq asiagiksuanik, aglaan napaaqtugiiñlaq nauriraqtuq asiagiitchuanik. ¹⁸ Napaaqtugiksuaq nauritlaitchuq asiagiitchuanik, suli napaaqtugiiitchuaq nauritlaitchuq asiagiksuanik. ¹⁹ Napaaqtupayaaq asirritlaitchuq asiagiksuanik kipikkauraqtuq igitaupluniasiiñ ikniğmun. ²⁰ Taatnamik asianisigun İlitçuginiağisi, ami iñuuniallauhatigun.”

Qañanniiñ Naluniğipsi

²¹ “Kiñapayaaq uqaqtuaq uvañnun, ‘Ataniiq,’ isigumiñaitchuq añaayuqautaanun Agaayyutim, aglaan kisiitnik tamatkua tupiksriuat pisulhanik aapam qilañmiittuam. ²² Aqulligmi uvlumi iñugiaktuat iñuich uqağisirut uvañnun,

‘Ataniiq, sivuniksriqisuurugut atigikkapkun anitqataqlugich irrusiqluich suli savaaqahuta iñugiaktuanik quviqnaqtuanik.’²³ Aasiin nalupqinaig!ugu uqautigisigitka, ‘Piiqitchi uvanin. Iisimaninñigipsi, pigii!iqirisii!’ ”

Malguk Tuppirik

²⁴ “Taatnamik kisupayaaq tusaaruag tamatkuniña nipliuttutigikkamnik aasiin atuqlugich, atriqaqtuq puqiksaamik iñumik tuppiruamik uyağaum qaananun.²⁵ Sialugruağumman kuugich ulitlutiñ, suli anuqligruağumman makitalgupluni taamna tupiq ulğuniñiqsuq, atakkii turviqaqhuni uyağamnik.²⁶ Aglaan kisupayaaq tusaagaluahuni nipliuttutimnik atuumanitñamigich atriqaqtuq isumalguitchuamik iñumik tuppiruamik qaviam qaananun.²⁷ Sialugruağumman kuugich ulitlutiñ, suli anuqligumman makitalguit!uni tupiq ulğuniqsuq suksraunğıllapiaqhuni.”

²⁸ Jesus uqanaiqman taapkuniña iñugiaktuat iñuich quvigusuniqsut iisauttutaiñik.²⁹ Atakkii Jesus-ñum iisautiniğai anjalatchisiquatuatun iñuktun, atrisunaqnagich aglaliqirit.

8

Jesus Mamititchiruaq Auyugaqtualinmik

¹ Jesus atqaqman qimiğaaamiñ, iñugayaaqpaurat malinigaat.² Tavrani auyugaqtualgum utlakami sitquğviginiğaa sivuğanun uqaqhuni, “Ataniiq, pisuksiñağuvich mamitilhiñaugikma.”³ Jesus-ñum isaklugich argakni aksinñiğaa nipliqhuni, “Piyummatiqaqtunja, mamittin!” Tavrauva

anjutim auyugaqtuana mamitikkauruq. ⁴ Jesus-
num uqautinigaa, “Uqaǵniaqnak kisumununniin
iñunmun, aglaan tautuktitchaqtuaǵin
agaayuliqsimun isivǵiuqtillutin. Aatchuiyumautin
tunillautinik Agaayyutmun tuvraǵlugu Moses-
num tillisaa. Taatnaǵuvich iñupayaam ilitchuǵiniǵaa
mamitilaan.”

*Jesus Mamititchiruq Anuyyiuqtaiñ Qaukhiata
Savaktaanik*

⁵ Jesus tikitman Capernaum-mun, anuyyiuqtit
qaukhiata Rome-maǵmium paǵnigaa apiqs-
ruǵlugu ikayuqupluni. ⁶ Tavra nipliǵniqsuq,
“Ataniiq, savaktiga amma kinunimni nalaruq
aulatlaitchuaq ihuilliullapiaqhuni.” ⁷ Jesus-
num nipliutinigaa, “Utlakkisigiga aasiiñ ihuaqsilugu.”
⁸ Anuyyiuqtit qaukhiata kiunigaa, “Ataniiq,
utlaktaksraunilūqtunjaunniñ tupimnun, aglaan
tillisiqalhiñǵin savaktigali ihuaqsiyumuuq.
⁹ Atakkii anjalatiquamiuna qaukligñik suli
anuyyiuqtiquaǵluna anjalatamnik. Tilikapku
una, ‘Aullagiiñ!’ aullagaaqtuq. Suli tilikapku
taamna, ‘Qaǵǵaiñ!’ agǵigaaqtuq. Suli
tilikapku savaktigikkaǵa, ‘Taamna piun!’
piragigaa.” ¹⁰ Jesus-
num tusaakamiun taamna quviǵusuniqsuq.
Nipliutinigai iñuich maliktuat inmiñik,
“Ilumun uqautigipsi, paqitchinitchuna
Israel-unniñ kisumik ukpiqsriillapiaqtuamik
uumatun. ¹¹ Suli nipliutigipsi, Iñugiaktuat
Jew-nunitchuat agǵigisirut kivaknamiñ suli
kanaknamiñ aquvillutiñaasiiñ niǵiqpaktuani
Agaayyutim anjaayuqautaani piqatigilugich
Abraham-lu Isaac-lu Jacob-lu. ¹² Aglaan tamatkua

Agaayyutmun qitungaginiruat igitaugisirut taagniqsrallapiamun. Tavrani qiagisirut tiriqulalutinunniin kigutinich.” ¹³ Jesus-ñum nipliutiniġaa aṇuyyiuqtit aṇalataat, “Aṇiḷaagiñ. Ukpqiqrillapkun iñiqtaugisiruq.” Taavrumatavra savaktaa mamitkaniktigñiqsuq taavrumani sassagñigmi.

Jesus Mamititchiruoq Iñugiaktuanik Iñuṇnik

¹⁴ Jesus isiqami Peter-m tupqanun tautuṇniġaa Peter-m aakaruaṇa nalaruaq uunaqḷuktitluni. ¹⁵ Jesus-ñum aksinñiġaa argaigun aasiin uunaqḷuṇaiqhuni. Tavra makitiqhuni niqḷuḡutiaqsiñigai. ¹⁶ Unnuksraaqman iñugiaktuat irrusiqḷuqaqtuat tikiutruḡniġaich ilaanun, aasiin Jesus-ñum anittaġniġai irrusiqḷuich uqaġigmiñik, suli iḷuaqsiḷugich iluqaisa atniġñaqtuat. ¹⁷ Atuumakamiuṇ taamna taṇiġniġaa sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkaṇa, “Ilaan piigai sayairrutivut timikun suli akigagiḷugich atniġñaativut.” *Isaiah 53:4*

Iluqnaunitchuat Maliguaqtit

¹⁸ Jesus-ñum tautukamigich iñugayaat avatimiñi tiliñigai maliguaqtini ikaaquḷugich igḷuanun narvaqpaum. ¹⁹ Aglaliqiri utlautiniqsuq ilaanun nipliḷhuni, “Iḷisautrii, malikkisiikpiñ sumu-payaaguvich.” ²⁰ Jesus-ñum kiuniġaa, “Kayuqtut sisiqaqtut tiṇmiuratlu siḷam ugluqaqhutin, aglaan Iḡniṇan Iñuum iniksraitkaa napmun tullakksraṇa niaquḡikkagmi.” ²¹ Atlamsuli maliguaqtim nipliutiniġaa, “Ataniiq, iḷuviġiallaktiqqaagḷugu

aapaga malikkumaikpiñli.” ²² Aglaan Jesus-
num uqautinigaa, “Malinjña, tamatkua tuqunjaruat
irrutchikun iluviqsillich tuqunjaruanik.”

Jesus-ñum Quunniñuqtitkaa

²³ Aasiñ ikiniqsuq umiamun maliguaqtailu
malikhutiñ. ²⁴ Tavrakñatchiaq anuqñigruağugñiqsuq
narvaqpak qaiqpaich immautruğñialiqługu
umiaq, aglaan Jesus siñiktuağñiqsuq.
²⁵ Maliguaqtaiñ utlakługu iqñiqsağñigaat
nipliqtutiñ, “Ataniiq, anniqsuqtigut
piyaqquaqsirugut.” ²⁶ Aglaan nipliutiniğai,
“Ukpiqsriłikiññaqpat! Suvaata iqñivisi?”
Makitnami iñiqtiğñigik anuğilu qaiqpailu,
aasiñ quunniğugñiqsuq. ²⁷ Maliguaqtai
quviğusukhutiñ uqagñiqsut, “Qanusiuniqpa una
añun anuğimunniiñ qailiqpauratlu kamagivatruñ?”

*Jesus Mamititchiruaq Malğunñik Añutik
Irrusiqluqaqtuak*

²⁸ Jesus tikitman igłuanun narvaqpaum
nunanñanun Gadarenes, malğuk añutik
irrusiqlullak nuyuağñallapiaqtuak agğiqhutik
iluvigñiñ paağñigaak, kia-unniñ iñuum qaanilğuisak
apqutmi. ²⁹ Iğialaniqsuk, “Suniaqpisiguk?
Agğiqpich nagliksaaqtitchaqtuağhunuk sivuani
piviksram?” ³⁰ Kuniaqagñiqsuq iñugiallapiaqtuanik
niğiruanik unñasiñiañitchuami. ³¹ Irrusiqluich
inñiqsruağñigaat Jesus, “Aninniaguptigut tuyugisigut
tamatkunujña kunianun.” ³² Jesus-ñum
nipliutiniğai, “Aullağitchi!” Aasiñ anikamiñ
malğunñiñ añutiñiñ isiğñiqsut munaqsranun
kunianun. Iluqatiñ kuniat pañaliñniqsut tunaanun
narvaqpaum, naparaqhutiñ qutailakun ipnakun

aasiiñ ipiplutin. ³³ Qaunaksriruat kunianik pigruḡniqsut nunaaqqimun. Tarani uqautiginigaat iluqaan qanuqtilaanak aḡutik irrusiqlullak. ³⁴ Iluqatin nunaaqqim iñuiñ paaḡnigaat Jesus. Tautukamitruḡ iniqtiḡnigaat unitquplugu nunaaqqiqtin.

9

Jesus Mamititchiruaq Aḡutmik Aulatlaitchuamik

¹ Jesus ikipluni umiamun ikaaḡniqsuq aasii tikitluni nunaaqqimiñun. ² Iḡaḡich iñuich tikiutriñiqsut aulatlaitchuamik nalaruamik ikivḡani. Jesus-ḡum tautukamiuḡ ukpiqsriḡhat nipliḡñiqsuq aulatlaitchuamun, “Iḡauraamaan, quviatchauḡiḡiñ. Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ³ Iḡaḡich aglaliqirit uqāḡniqsut inmiknun, “Una iñuk uqāḡniqluktaḡniqsuq.” ⁴ Jesus iḡisimaplugich isummatinich nipliḡñiqsuq, “Suvaata isumavisi pigiitchuanik? ⁵ Nalliaknik qaḡanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut,’ naagaqaa nipliqsuni, ‘Makillutin pisuḡiñ?’ ⁶ Iḡitchuḡitquḡipsi Iḡñiḡanik Iñuum aḡalatchisiqaqtilaanjanik nunami natqigutritḡaruamik killuqsautinik.” Tavraasiñ nipliḡñiqsuq aulallaitchuamun, “Makillutin tigulugich ikivḡatin agḡiñ.” ⁷ Aḡun makitluni aiñiqsuq. ⁸ Iñugayaat qiñiqtuat taavrumiḡa quviḡutchaniqsut, aasiiñ kamaksruḡnigaat Agaayyun qaitchiruaq taatnatchimik aḡalatchiḡimik iñuḡnun.

Jesus-ḡum Tuqluḡaa Matthew

9 Jesus aullaqami tavrakña tautuñigaa anjun atilik Matthew-mik aquppiruaq tax-siliqivini nipliutipluguasii, “Maliñña.” Matthew-m makitluni maliñigaa. 10 Jesus niginiñiaqtitlugu Matthew-m tupqani iñugiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit isiqhutiñ nigiqasiñigaiç Jesus-ñum maliguaqtaiñlu. 11 Pharisee-ñuruat tautukamitruñ taamna apiqsruñigaiç maliguaqtai, “Suvaata ilisautriksi niginiñiaqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” 12 Jesus-ñum tusaakamiuñ Pharisee-ñuruat apiqsruutaat nipliñiqsuq, “Tamatkua surruitchuat inuqsratlaitchut taaktimik, aglaan tamatkua atniñiaqtuat. 13 Ki, ilitchaqsiuñata taavruma uqañhan qanuutauti-lañanik, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakña tunillaqtuligimiñ.’ Agginiñchuna tuqlugiaqlugich nalaunjaruat, aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauratikun

14 Maliguaqtaiñ John-ñum utlañniñaat Jesus aasii apiqsruqlugu, “Suvaata uvagut Pharisee-ñuruatlu uisauraagagivisa aasiili maliguaqtitin taatnatun piñgitmipkaqlugich?” 15 Jesus-ñum kiuniñgai, “Iñlaurañi ilaqatniñniaqtuam alianniutlaitchut ilaan nayuqataulhani iliniñi. Aglaan katchuutiniaqtuam unitchiviksraña tikiñniaqtuq. Tavrali aullaanikpan ilaurañi alianniugisirut uisauraagutiñ. 16 Iñuk ilaaqtuitlaitchuq nutaamik iliqniñmik atnuğaalunmun, atakkii ilaağutauruaq algutiniaqtuq utuqqaqtuamiñ atnuğamiñ aasiñ allaq aglitlukhuni. 17 Naagaqaa iñuich kuviritlaitchut nutaamik misuqqumik puuğruanun. Taatnağaluaqmikpata puuğruat

qaagñaqtut aasiiñ misuġuq kuviluni suli puunġich suksraunġiġutinġ. Aglaan kuviraġigaat nutaaq misuġuq nutaamun puumun. Iluqatikli puuġlu misuġuġlu piiñġinġitchumuuk.”

Jairus-ġum Pania suli Aġnaq Aksinġiġktuaq Jesus-ġum Atnuġaanġanik

¹⁸ Taatna uqaqtitlugu tamatkununġa sivulliuqtim Jew-ġuruat katraġviata tikiññiqsuq sitquqhuni sivuġaanun Jesus nipliġhuni, “Paniga amma tuquqammiqsuq. Maligluġa aksigiagun argaġnik iñuuluniasiiñ.” ¹⁹ Jesus-ġum makitluni malinġiġaa piqatigipluġich maliguaqtini. ²⁰ Maliktitlugu aġnam aunaqsruguitlaiqsuam qulit malġunġi ukiuni tikiññiġaa tunuanun Jesus-ġum, aksikġuġasiiñ atnuġaanġan akuagun ²¹ isumapluni inġmiñun, “Aksillagukkaluaġiga quppiġaanġa mamillunġasiiñ.” ²² Jesus-ġum kinġiaqami qiñiġniġaa aġnaq nipliutiġpluġasiiñ, “Aġnaaq, quvi-atġhaugigiñ. Ukpiġsriliġpich iġuaqsipkaġaatin.” Tavrakġatchiaq aġnaq iġuaqsikkauniqsuq. ²³ Jesus-ġum tikitñami sivulliuqtim tupqanun tautunġiġai supluaqtuġnanik atuqtuuraqtit iñugayaatlu kinuvġuruat. ²⁴ Nipliġñiqsuq, “Annisitchi. Niviaqsiagruk tuqunġinġchuq. Siñiktuaqsiñġaqtuq.” Aglaan iñuich mitautiginiġaat Jesus. ²⁵ Iñugayaat anianikmata, Jesus isiġniqsuq niviaqsiagruum inaanun. Tigupmaniasiiñ arganġmigun niviaqsiagruk makinniqsuq. ²⁶ Iñuich siaminniġaat tusaayugaallautaq taavrumuuna nunaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruq Malġunġnik Iññunġnik Ayaunġaruġnik

27 Jesus aullaqman tavrakña malguk ayaunaruak aņutik malinņigaak kappainaplutik, “Nagligillanņiaqtiguk, iğņigikkaņatiin David-ņum.” 28 Jesus isiqman tupiğmun ayaunaruak utlanņigaak. Aasiin Jesus-ņum apiqsruğņigik, “Ukpiğivitku uvamnun taamna savağitlatilaanña?” Taapkuak kiuniğaaq, “Aa, Ataniiq.” 29 Jesus-ņum aksinņigik irinikkun nipliutiplugik, “Ukpiğiplunña taatnaqhutik qiñitlasitqiksutik.” 30 Taapkuak aņutik qiñitlasitqinņiqsuk. Jesus-ņum alğaqsrullapiğņigik uqaqunitlugik kisumununnin taavruminña, 31 aglaan aullaqamik siaminnigaaq tusaayugaallautaq Jesus-kun nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Aņutmik Uqatlaitchuamik

32 Taapkuak aniaqsipmiuglu. Aņun irrusiqlulik uqatlailaaq Jesus-muutikkauniqsuq. 33 Irrusiqluk anitmagu uqatlailaaq aņun uqaaqsiñiqsuq, inğayaan quvigusukhutin nipligñiqsut, “Qanannin tautuksimaiñiqsugut atrinjanik uuma Israel-mi.” 34 Aglaan Pharisee-ņuruat nipligñiqsut, “Anitchiraqtut irrusiqlunnik atuqlugu sanña aņalataata irrusiqluich.”

Jesus-ņum Ilunņuksriħa

35 Aasiin Jesus kukilunniqsuq nunaaqqipayaan nunaaqqiuranilu, ilisautripluni Jew-ņuruat ka-trağvinitni quliaqtuağiplugulu tusaayugaallautaq Agaayyutim anayyutaagun suli mamititlugich qanusipayaanik atniğñautilgillu nanjrrutilgillu. 36 Tautukamigich inğayaan ilunņutchanņiqsuq, atakkii ikulliuqhutin qanuqsausiuqhutinlu

atriplugu ipnaiq qaunaksrailaaq. ³⁷ Jesus-
 num uqautiniġai maliguaqtini, “Katittaksraq
 ilumun iñugiakkaluaqtuq, aglaan savaktit
 ikittut. ³⁸ Iniqsruqsium añaayugaña katitchivium
 tuyuqaqulugu savaktinik katitchivimun.”

10

Jesus Piksraqtuq Qulit Malġunġnik Uqqiraqtinik

¹ Jesus-num inmiñuquniġai qulit malġuk
 maliguaqtini, aasiin sanġniksriññiġai
 anitchitlasiplugich irrusiġunġnik suli
 iluaqspikaitlasiplugich qanusipayaanik
 nanjirrutilinġnik. ² Uvva ukua qulit malġuk uqqi-
 raqtaiñ atinġich: Sivulliq Simon taiguutiqaqtuaq
 Peter-mik, aniqataalu Andrew, James-lu John-lu
 iġñak Zebedee-m, ³ Philip-lu, Bartholomew-lu,
 Thomas-lu, Matthew-lu tax-siliqiri, James-lu
 iġñiña Alphaeus-num, suli Thaddaeus, ⁴ Simon-
 lu ilanata Zealot-kuaqtuat, suli Judas Iscariot
 aatchuutigitniktuaq Jesus-mik aquvatigun.

Jesus-num Aullaqtikai Qulit Malġuich Maliguaqtini

⁵ Taapkua qulit malġuk Jesus-num tuyuġiniġai
 alġaqsruqġugich itnaqhuni, “Aullaġniaqasi
 Jew-nunitchuanun naagaqaa isiġniaqasi
 nunaqqipayaanitñun Samaria-ġmiut. ⁶ Aglaan
 aullahiñagitchi iñuiñun Israel-num ittuanun
 tammaummiruaitun ipnaisun. ⁷ Aasiin
 iglauħapsitñi quliaqtuaġiyumagiksi, ‘Agaayyun
 anjalatchiħiñaaġuqtuq iñunġnik nutaakun.’
⁸ Iħuaqspikailusi atniġñaqtuaniġ, anipkaqtillugich
 tuquruat, mamititchiħusi auyugaqtualġitñik,

anittağlugich irrusiqłuich, suli aatchuutigiyu-
 magiksi akuqtuağikkaqsi akiilağlugu.
 9 Maniligaagñiaqasi kaviqsaamiglu qatiqtaamiglu
 unniñ kannuyamiglu. 10 Puukatailağusi
 aullağupsi, quppigaatqiutailağusilu, suli
 aluğutitqiutailağusi, naagaqaa ayauppianilağusi,
 atakkii savakti piqaqtitaksrauruq inuğikkananik.
 11 Nunaaqqimupayağupsi naagaqaa
 nunaaqqiuramun pakakkumausi iñuñmik tukki-
 iyumaruamik, aasiiñ tukkuummiłusi tupqani
 aullağniałapsitñunaglaan. 12 Tukkuummigupsi
 taavrumani tupiğmi nipliğumuusi, ‘Agaayyutim
 iħuaqqutillañniağumagaasi.’ 13 Iñuich taapkua
 pağlakpasi tutqiutiqağniaqtut. Aglaan pağlanjtpasi
 tutqiutiqağumiñaitchut. 14 Kisupayaam
 akuqtunjtpasi naagaqaa naalağnisunjtpatigik
 uqauttutisi, ipsuktuqsiun apyuq isigapsitñiñ
 aniñiağupsi tupiğmiñ naagaqaa nunaaqqimiñ.
 15 İlumun uqautigipsi, qağanatluñniaqtuq iñuiñi
 Sodom-ñum Gomorrah-ñumlu Atanniivium
 uvluani taapkunakña iñuiñiñ tukkuliinjitchuamiñ
 ilipsitñik nunaaqqiatni.

Nagliksaaqtirrutiksrautit

16 “Tuyuğiniağipsi ipnaisun akunğatnun
 amaqqut. Taatnamik puqikkumausi
 nimigiaturun suli suqłukkatatlaitchuatun
 tiñmiağruuratun. 17 Qaunagilugich iñuich,
 atakkii uqaqsittaagvinmuutigisigaasi ipiqaqtuğlusi
 Jew-ñuruat katraqvinjiti. 18 Suli pisigilunja
 tikiutrauniaqtusi sivuğaatnun kavanaauruat
 umialgillu. Piviksraqağisirusi ilisimaraulusi
 ilinjitiñun suli Jew-ñunjitchuanun. 19 Aglaan

tiguraugupsi isumaalun niaqasi qanuq naagaqaa sumik uqagnaqtılaapsitñik, atakkii tavraquqpan qaitchikkauniaqtusi uqaksrapsitñik. ²⁰ Atakkii ilipsi uqagumiñaitchusi, aglaan Irrusiña Aapapsi uqagisiruq ilipsigun. ²¹ Aniqatim aatchuutigigisigaa aniqatni tuqqutautqulugu, suli aapam pigisipmigaa taatnatun qitungaurani; ililgaat akikñaqtuipmiñiqsut anayuqaagmiknik aasiiñ anayuqaatin tuqqutillugich. ²² Inupayaam uumigiliutigisigaasi piqutigiluna, aglaan makitaruaq payañaiguni isuanun anniqsukkaugisiruq. ²³ Piyuaqsiugupsi uumani nunaaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaaqqimun. Ilumun uqautigipsi naatchitlasigaluaqasi savaapsitñik nunaaqqipayaanitñi Israel-nun Iñiña Inuum aggigisiruq. ²⁴ Maliguaqti kamanatlutlaichuq ilisautrimiñiñ, naagaqaa savakti anaaquqagmiñiñ. ²⁵ Inuich uumigigisigaat maliguaqti atunim ililugu uumigipmatun ilisautrigikkaña, suli taatnatuntuuq savakti anaaquqanatan. Inuich tuqlirañniqqatun anaaquqanata tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruat maatnaasu tuqlirañniagaich taavrumiña atigmik.

Sivuugaginasigik Inuich

²⁶ “Iqsiginiaqnasigik inuich. Supayaaq matuqaqtuaq sagvikkaugisiruq, suli nalunaqtuapayaq ilitchuqipkkaugisiruq. ²⁷ Uqautigikkağa ilipsitñun taagmi uqautigiymagiksi qaumami. Suli inuich isivrutigikkañat siuttapsitñun quliaqtuağıyumagiksi tupqich qaanañniñ. ²⁸ Suli iqsiginiaqnagich inuich tuqqutchirağaqtuat timimik, aglaan tuqqutchumiñaitkaat inuusiq; sivuugagilhiñaqsiun taamna

piyaqquitlaruaq iluqaaknik iñuutchimiglu timimiglu anasiñjuqsagvinmi. ²⁹ Uvva malguk tiñmiurak tunitłaitpak atautchimun nalligługik maniuramik? Naagauvva nalliakunniñ katakkumiñaitchuq nunamun aapagikkaqsi nalunjaan. ³⁰ Agaayyutim ilisimagai iluqaisa nutchasi niaqupsitni suli qanutun iñugiaktılaan. ³¹ Taatnağusi sivuuganasi, akisuruanjutluktusi tamatkunakja tiñmiurağayaaniñ.

Uqağithalu Piilaagithalu Christ-mik

³² “Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivuğaatni iñuich piginiluni uvamnun, ilaa nalupqinaigługu uqağigisipmigiga sivuğaanii Aapaa qılanmiittuam. ³³ Aglaan kisupayaam piilaagikpanja iñunjun piilaagigisipmigiga Aapaanun qılanmiittuamun.

Jesus Aggutruruq Aviktuiğmik

³⁴ “Isumaniaqasi aggigñiluna tikiutityağlugu tutqiun nunamun aglaan savikpak. Agginitchuna iñuich piqatigiiksityağlugich aglaan atingiquplugich.

³⁵ Atakkii piqutigiluna igñiguruat akiknqaqtuitłasiplugich aapamiknik, paniuruat aakamikniglu, ukuanjuruat aakaruumikniglu.

³⁶ Iñuum tupiqatinji uumigirigigisigai. *Micah 7:6*

³⁷ “Iñuum piqpagitlukkumiun aapani naagaqaa aakani uvamniñ maliguaqtaulguyumiñaitchuq uvamni, suli iñuum piqpagitlukkumiun igñigikkani naagaqaa panigikkani uvamniñ maliguaqtiginjtkiga. ³⁸ Suli iñuum

akiggiutinĭtkumiun sannigutani maligluᅇa maliguaqtiginĭtkiga. ³⁹ Iᅇuum tigummiᅇiaqtuam iᅇuukigmiᅇnik tammaigisigaa ilumutuuruuq iᅇuukiq; aasiiᅇ iᅇuum tammaigumiun iᅇuukli piquᅇgiluᅇa piᅇᅇakᅇaᅇigisigaa.

Akiᅇiusiaksrat

⁴⁰ “Iᅇuum akuᅇtuᅇpasi akuᅇtullapiaᅇmigaᅇa, suli kisupayaaᅇ akuᅇtuiruaᅇ uvamnik akuᅇtullapiaᅇmigaa tuyugiriga. ⁴¹ Kiᅇa iᅇuk akuᅇtuiruaᅇ sivuniksriᅇirimik pisigiplugu sivuniksriᅇiraupluni akuᅇtuigisiruᅇ sivuniksriᅇirit akiᅇᅇakᅇaᅇraᅇatitun, suli iᅇuk akuᅇtuiruaᅇ nalaunᅇaruamik iᅇunmik pisigiplugu nalaunᅇaruᅇuᅇᅇa iᅇuum akuᅇtuigisiruᅇ nalaunᅇaruᅇuᅇᅇa iᅇuum akiᅇusiaᅇatun. ⁴² Suli kisupayaaᅇ aatchuiruaᅇ atautchimununiiᅇ makua kamanaiᅇᅇiqsraurat maliguaᅇtima nigliᅇaᅇtuamik imigᅇmik ᅇallutmun pisigilugu maliguaᅇtauᅇᅇa, ilumun uᅇautigipsi, tammaiᅇumiᅇaiᅇlapiᅇᅇa akiᅇiusiaksrani.”

11

¹ Jesus naatchianikami ilisautriᅇigmiᅇnik ᅇulit malᅇuk maliguaᅇtimiᅇnik aullaᅇniᅇsuᅇ tavrakᅇa ilisautriᅇyaᅇhuni suli ᅇuliaᅇtuᅇᅇiaᅇhuni nunaᅇᅇqinĭᅇun Galilee-m.

John Paptaaᅇtitchiri Tuyuᅇaᅇtuᅇ Malᅇuᅇnik Maliguaᅇtinᅇnik

² John tusaakami isiqᅇauᅇigmiᅇni ᅇanuᅇ Christ, anniᅇsuᅇti akiᅇsruutauruaᅇ, savaaᅇᅇti-laᅇᅇanik, tuyuginiᅇik malᅇuk maliguaᅇtinᅇni

3 apiqsruǵiaquplugu Jesus, “Taimñauvich John-
 ɲum uqautigikkaɲa agǵiǵñiaǵniplugu? Naaga
 niǵiuɲniaqpisa atlamik?” 4 Jesus-ɲum kiuniǵik,
 “Utigusik uqautigityakku John-mun tusaakkaqsik
 suli qiñikkaqsik. 5 Ayaɲaruat qiñitlasiplutiɲ,
 pisutlaitchuatu pisutlasiplutiɲ, auyugaqtu-
 algillu mamitikkauplutiɲ, tusaatlasiplutiɲ,
 tuqɲaruat anipkaǵugich, suli tusaayugaallautaq
 quliaqtuanɲupluni ilaippaɲnun. 6 Quvianamiuruq
 iñuk qapiqtanitchuaq pisigilɲa.”

7 John-ɲum maliǵuaqtik aullaacsipmaknik
 Jesus uqaaqsiñiqsuq iñugayaanun John-
 kun, “Sumik qiñiǵiaqpisi iñuilaami nunami,
 ivigaamik aɲalataakkaɲanik anuǵim? 8 Sumikmi
 qiñiǵiaǵniqpisi? Iñuɲmik atnuǵaaqqtuaq
 akisuruanik? Naagga, tamatkua atuqtuat
 akisuruanik atnuǵaanik iñuuniaqtuanɲurut
 umialgum tupiqpaɲani. 9 Taitñiɲitpan sumikmi
 qiñiǵiaqpisi? Sivuniksriqirimik? Aa, John
 qiñikkaqsi pitluktuaq sivuniksriqirimiñ. 10 Uvvauna
 aglausimaruaq John-kun,

‘Atanji, tuyuǵigisigiga uqqiraqtiga sivupni.

Itqanaiyaǵisigaa apqutiksran sivunnapni.’

Malachi 3:1

11 Ilumutuuruamik uqaqtuɲa ilipsitñun, John
 Paptaaqtitchiri kamanatluktuq iñuɲniñ
 aniruaniiñ nunami uvuɲanunaglaan. Aglaan
 iñupayaaq kamanaiññiqsrauruq ukunakɲa
 Agaayyutim aɲalataɲiñiñ kamanatluktuq John-
 miñ. 12 John Paptaaqtitchiri sagviqman Agaayyun
 aullaǵniiñiqsuq aɲalataǵmiñik iñuɲnik, aglaan
 iñuich saǵlaktuat aippaavak akilliliqsuiñiqsut

uvuñanunaglaan. ¹³ Atakkii sivuniksriqiripayaat suli Moses-ñum maligutaksrañiñ uqagigaat John-ñum aggigñiañhanunaglaan. ¹⁴ Ukpigisukkupsiuñ sivuniksriqirit uqagikkañat ukpiginiağiksi John Elijah-ñutilaanñanik aggiqsagumaruamik. ¹⁵ Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.

¹⁶ “Sumik atriqaqpat makua iñuuruat pakma? Ittut ililgaatun aquppiplutiñ tuniriñiaqtuatun katim-maviñiñi suli tuqñirautilutiñ avatmun,

¹⁷ ‘Atuqtuurautilagualuagipsi aglaan agğinitleusi.’

‘Atuqhutali kinuvğutininik aglaan qianitchusi.’

¹⁸ John aggiqami nigitleiñiñiqsuq imigłunilu, naagasuli iñuich uqaqtut irrusiqluqagñiplugu.

¹⁹ Igñiña Iñuum aggiqami nigitlepluni imitlaplunilu atlatitun, aglaan uqautiginigaat itna, ‘Marra niggiqsuruuq imiqtuqtulu, ilauraagñinigaat tax-siliqirit killuliqiritlu.’ Agaayyutim puqutaa ilitchugipkautauruq ilumutuuplugu savaañagun.”

Ukpinitchuat Nunaaqqich Iñanani

²⁰ Aasiiñ Jesus-ñum iñiqtiaqsiñigai iñuich nunaaqqiñi savaaqagvigitlukkani quviqnaqtuanik atakkii isummitqinimata. ²¹ “Nakliuñ Chorazin-nağmisiil! Nakliuñ Bethsaida-ğmisiil!

Savaaqagaluaqtuña iñugiaktuanik quviqnaqtuanik akunnapsitñi. Makua quviqnaqtuat qinikkasi savaañuniqpata inilğaanomma Tyre-milü Sidon-milü iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnuğaağutiñ suli agramun aquvillutiñ qinigtitlugu taavrumuuna mumiliqtin killuqsautmikniñ.

²² Aglaan uqautigipsi, Uvluani atanniivium iglutuyunaitlukkisiruq ukunakña Tyre-miñlu

Sidon-miñlu ilipsitñi. ²³ Aasiiñ Capernaum-miusii! Kamanagasugivisi? Iktaugisirusi anasiññuqsagvinmun. Atakkii quvinqaqtuat savaañuruat ilipsitñi savaañuniqpata Sodom-mi, ittuiñagayağaluaqtuq uvuñanunaglaan. ²⁴ Aglaan uqautigipsi, Sodom-miut atanniusiaksrañat qağanatluñiaqtuq atanniusiaksrapisitñiñ.”

Aggiqhusi Uvamnun Minguiqsiagitchi

²⁵ Tavraasiiñ Jesus nipliğñiqsuq, “Aapaañ, atanguruatiin qilañmi nunamiñ, quyagikpiñ! Sagvigitin puqitichuanun sut iriqsamaruat puqiksuaniiñ ilisimaruaniiñlu. ²⁶ Aa, Aapaañ, taamna sivunniutigikkan quviagigiñ. ²⁷ Aapaa saññipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniin iñuum ilisimañitkaa iğñiguruuq aglaan kisimi aapam. Suli kia-unniin ilisimañitmigaa aapa aglaan kisimi iğñiguruam iñupayaamlu iğñiguruam ilitchuğipkakaña aapamik. ²⁸ Minguiqtuasii uqumailliuqtuasiiñ! Uvuñagitchi, minguiqsiagtitchumagipsi. ²⁹ Akiyaqasiutititchi uvamnun ilisağvigilunjaasiiñ. Taatnağupsi iñuutichisi minguiqsiagnaqtut atakkii piisaañitchuña atchikñuñalu. ³⁰ Akiyautiga naammaktuq atuqtuni, suli savaaksrirutiga ilipsitñun qağanaqtuq.”

12

Apiqsruun Minguiqsiagvikun

¹ Akuniisunaqatiñ Jesus-lu maliguaqtañlu apqusağniqsut mukkaaksrat nautchiivatigun minguiqsiagvium uvluani. Jesus-ñum maliguaqtañ niğisulihutiñ nutchuigaqsiñiqsut

mukkaaksranik aasiiñ niǵipluṭin. ² Pharisee-
 ṅuruat tautukamisigik upyaṅniǵaat Jesus,
 “Qiñillakkich maliguaqtitin. Navgillapiaqtut
 maligutaksraptiknik minguiqsiagvium uvlugun.”
³ Jesus-ṅum kiuniǵai, “Aqliqisimasuknaǵiksi sumik
 David-ṅumlu piqataiñlu pisilaanṅat niǵisuliqaminj.
⁴ David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu
 piqataiḷu, niǵirut ipqiqsakkauruamik qaqqiamik
 niǵiraksriutauruamik kisiitñun agaayuliqsinun.
 Maligutaksrakuaǵnangitchuq niǵipmatruṅ
 taamna qaqqiaq. ⁵ Suli aqliqisimasuknaǵiksi
 maligutaksrani, qanuq agaayuliqsit agaayyu-
 vikpaṅmi qaayugnaqsiliugniahat minguiqsiagvium
 uvluaṅi, tavraami patchisaiḷhat navguikaminj
 maligutaksranik. ⁶ Aglaan uqautigipsi, iñuk maani-
 itkaluaqtuq kamanatluktuaq agaayyuvikpaṅmiñ.
⁷ Iḷisimanayaǵniǵupsi qanuutautilaanṅanik uuma
 uqaḷhum, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakṅa
 tunillaqtuḷigmiñ,’ suksraunǵigayaitchisi iñuich
 killukuanitchuat. ⁸ Atakkii Iǵñiṅa Iñuum atanigigaa
 minguiqsiagvium uvluaṅ.”

Anun Argalik Pannaqḷuktanik

⁹ Jesus tavrakṅa aullaqami isiǵniqsuq
 Jew-ṅuruat katraǵviatnun. ¹⁰ Anutiqaǵniqsuq
 tavrani pannaqḷuktanik argalik. Atlanik
 iñuqaǵmiñiqsuq tavrani agvisiksrañliqiruanik Jesus-
 mik. Apiqsruǵniǵaat maligutaksrakuaǵnaqmagaan
 iḷuaqsipkairuni minguiqsiagvium uvluaṅi.
¹¹ Jesus nipliutiniǵai, “Nalliqsi piqaǵniǵumi
 atautchimik ipnaimik aasiiñ ipnaiq kata-
 guni ilunaamun minguiqsiagvium uvluaṅi,
 taavruma amunayaiññiqpauṅ taavrumakṅa?

12 Nalupqinaitchuq, Iñuk piqpaknatlukuq ipnaimiñ. Taatnaqhuni maligutaksrakuağnaqtuq ikayuiruni minguiqsiagvium uvluani.” 13 Aasiñ nipliutiplugu taamna aḡun, “Isakkich argaktin!” Taavruma isaḡnigai argaḡni aasiñ iħuaqsiplutiḡ iglunḡisitun argaiñ iliplutiḡ. 14 Tavrakḡa Pharisee-ḡuruat anikamiḡ katiplutiḡ sivunniugniqsut qanuḡlugu Jesus tuqqutchukḡugu.

Agaayyutim Piksraqtaañuruaq Savaktaa

15 Jesus ilisimapluni sumik sivunniuqtilaanatnik, aullaḡniqsuq tavrakḡa. Iñugiaktuat iñuich maliḡnigaaḡ. Jesus-ḡum iħuaqsiraḡaḡnigai iluqaisa atniḡnaqtuat. 16 Jesus-ḡum iñiqtignigai iñuich uqagitqunḡitluni. 17 Taamna immiqsaqlugu uqautaamaruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah, itnaqhuni,

18 “Uvvauna savaktiga piksraqtaagikkaḡa!
Ilaañuruq piqpagikkaḡa sulī ilaagun quya-
likkaupluna.

Iḡisigiga irrusillaḡa ilaanun,
sulī quliaqtaḡigisigaa iñupayaanun
qanuq atanniḡiksraḡa iñupayaanik atisilugich.

19 Uqaalatlaitchuq iḡialaluniḡ.
Kia-unniñ tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchi-
ani.

20 Piyaqquḡniaḡitkai sayaitchuat iñuich ittuat
piḡittuatun ivikpaktun
naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam
ipiḡañatun
atanniḡiksraḡmiñunaglaan iñupayaanik
nalaunḡaluniḡ atisiluniḡ.

21 Suli ilaan atqagun nunaaqqipayaat
niġiugaqaġisirut.” *Isaiah 42:1-4*

Jesus-lu Beelzebul-lu

22 Iñuich Jesus-muutinigaat anjun irrusiqlulik ayaunaruaglu uqatlaitchuaġlu. Jesus-ñum iħuaqsiñigaa. Tavralli taamna anjun uqatlasiruq qiñitlasiplunilu. 23 Iluqatin iñuich quviġutchaniqsut uqaqhutin, “Kinuviaġinjitkaluaġniqpauñ una David-ñum?” 24 Aglaan Pharisee-ñuruat tusaakamitruñ uqaġniqsut, “Jesus anitchiraġaiñiqsuq irrusiqluñnik iñuñniñ atuqlugu sanña Beelzebul-ñum anjalataata irrusiqluich.” 25 Jesus-ñum ilisimaplugich sumik isummatilaanjanik uqautinigai, “Iñuich atanguvinmiguuq akikñautirut avatmun; atanigliasiiñ taavrumani suksraungigñiaqtuq iñugikkañi avgumakpata. Nunaaqqipayaat naagaqaa tupiqatigiich avikaminj makitatlaitchut. 26 Taatnatuntuuq tuungaq irrusiqlunji avgumaguminj akikñautilutin avatmun atanguvia isukliññiaqtuq. 27 Aasiiñ anittaġupkich irrusiqluich Beelzebul-kun, kisukunli iñugikkapsi anittaġuuvatigik irrusiqluich? Taatnamik atanniqsuqtiginiagisi. 28 Aglaan Irrutchiagun Agaayyutim anittaiguma irrusiqluñnik, nalupqi-naitchuq Agaayyutim anjalatchianiktilaanja iñuñnik akunnapsitñi. 29 Kiñapayaaq isiġuktuaq sanñiruam iñuum tupqanun tigliguguni, qiliqsruqqaaglugu sanñiruaq iñuk tiglikkisiruq suuranjñik. 30 Iñuk piqataunitchuaq uvamni akikñautiruq uvamnun, suli iñuk katitchiqataunitchuaq siamitchiħhiñiaqtuq. 31 Taatnaqhusi uqautigipsi, Agaayyutim natqigutitagai iñuich killuqsautipayaanich

itqag'itqikkumiñaiğlugich uqag'niqluktapayaanich. Aglaan uqag'niqluktuaq akikñaglugu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq sumiunniñ. ³² Kiñapayaaq uqaqtuaq pigiiitchuamik akikñaglugu Iğñiña Iñuum natqigutikkaugisiruq, aglaan kiñapayaaq uqaqtuaq pigiiitchuamik akikñaglugu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq pakmapak suli taimuña.

Napaaqtuq Asianiļu

³³ “Napaaqtuq ilitchuğinaqtuq asianigun. Napaaqtuğiksuaq asirriļautagaqtuq aasiñ napaaqtuğiiitchuaq asirriļuni asiagiitchuanik. ³⁴ Ilipsi tuqunalgich nimigiāt! Uqatlaitchusi nakuuruamik atakkii pigiiitchuanuplusi. Qangaum uqag'irag'igaa taatnasiq ittuq uummatmi. ³⁵ Iñullautaq piqagaqtuq nakuuruamik uummatmiñi aasiñ uqallautat aniragaqhutiñ uummatmiñiñ, aasiļi pigiiitchuaq iñuk uummatig'miutağaqtuq killuğmik uqaqhuniasiiñ nakuuñitchuanik. ³⁶ Uqautigipsi, uvluañi atanniivium iñuich pasirauniaqtut uqagiillapayaag'miktigun uqautigikkağmikkun. ³⁷ Atakkii uqag'ikkapsigun nalaunñasripkakauniaqtusi, suli uqag'ikkapsigun suksraunğiqsaugisirusi.”

Iñuich Jesus Savaugaat Quviqnaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani ilañisa Pharisee-ñuruat suli ilañich aglaliqirit uqag'niqsut Jesus-mun, “Iļisautrii, qiñiğuktugut quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaig'utauplugu kisuutilaaqnik.” ³⁹ Jesus-ñum kiuniğai, “Makua iñuich pigiiitchuatlu sayuñaruatlu qiñiğuktut quviqnaqtuanik savaanik

nalupqinaigutaulugich, aglaan qiñigumiñaitlutin taatnatchimik. Qiñihhiñagisigaat quvinqaqtuaq savaaq atuupmatun Jonah-mun sivuniksriqir-imun. ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraañni inniqsuq piñasuni uvluniļu unnuaniļu. Taatnatuntuuq Iğñiña Iñuum iluviğmiitkisipmiuq piñasuni uvluniļu unnuaniļu. ⁴¹ Atanniivium uvluani iñuñisa Nineveh-m patchisiginiagaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutin killuqsautmikniñ Jonah-m quliaqtuağutipmatin. Atañii, iñuk maaniittuq kamanatluktuuq Jonah-miñ. ⁴² Atanniivium uvluani atangum ağnam patchisiginiagaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii agğiqhuni uñallam tuñaaniñ uñasiksuamiñ naalağnityaqługu Solomon-ñum puqiksilaaña. Atañii, iñuk maaniittuq kamanatluktuuq Solomon-miñ.

Irrusiqluk Utigtuq

⁴³ “Irrusiqluk anipman iñuñmiñ kukiługaqtuq paliqsaakun nunakun pakakhuni iñiqtuıqsiagviksrağmiñik, aasiiñ paqingitługu. ⁴⁴ Inmiñun uqagaqniqsuq, ‘Utiglaña tupiğmun annivigikkamniñ.’ Aasiiñ utiqami paqillağniğaa imailaaq inigisimakkani salikuqtaatchiaq sulı inillaktullautaqtaq. ⁴⁵ Anipluni agğiutriraqniqsuq tallimat malğunınik atlanik irrusiqlunınik pigiitłuktuanik inmiñiñ. Aasiiñ isiqhutin iñuuniagaqsirağniqsut tavrani. Aqullia taavruma iñuum pigiitłuksiraqtuq sivulligmiñ iñuuniakıgmıñiñ. Taatnatuntuuq itkisiruq killuliqirini iñuuniaqtuat pakmapak.”

Aakanalu Aniqataılu Jesus-ñum

46 Jesus-ᵈum uqaqtitlugu iñuᵈnun aakanalu aniqatinilu qikaḡniqsut tatqaani uqaqatigisuklugu Jesus. 47 Iñuich ilañata uqautiniḡaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qaani qikaqtut uqaqatigisukhutin.” 48 Jesus-ᵈum kiuniḡaa taamna iñuk uqautriñi, “Kisuuva aakaga? Suli kisuuvat aniqatiutka?” 49 Tikkuuaqlugich maliguaqtini nipliḡñiqsuq, “Qiñiqsigik, ukua aakagigitkalu aniqatiutkalu. 50 Atakkii kiñapayaaq savaaqaqtuaq pisulhanik aapaa qilañmiittuam aniqatigigiga naagaqaa aakagiplugu.”

13

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

1 Taavrumani uvlumi Jesus anikami tupiḡmiñ, utlautiniqsuq narvam siñaanun aquvitluniasii. 2 Iñugiallapiaqtuat iñuich katirviginiḡaat avatlugu. Kiisaimma ikiniqpuq umiamun aquvitluni, iñugayaapaurat makitaplutiḡ narvam siñaanu. 3 Aasiñ Jesus-ᵈum uqautiaqsiñiḡai iñugiaktuanik atrikusautinik itnaqhuni, “Iñuguuq nunaliqiri nautchiityaḡniqsuq. 4 Nautchirripkaqlugu nautchiaksrat ilañich katagaḡniqsut apqutmun, aasiñ tiḡmiurat niḡiplugich. 5 Ilañitsuli katagaḡniqsut uyagauruamun nunamun nunaqapiañitchuamun, aasiñ nauplutiḡ qilamik atakkii nunakitluni, 6 aasiñ siqiñiq nuipman pasiklugich pannaqḡuñiḡai atakkii kañiliviksraitlutiḡ. 7 Suli ilañich nautchiaksrat katagaḡniqsut akunḡatnun kakitlaḡnat, aasiñ kakitlaḡnat naukamiḡ nagguviksraiḡñiḡaich nautchiaḡiksaat. 8 Aglaan ilañich katagaḡniqsut nunagiksuamun,

aasiiñ nauriñiqsut asianik iñugiaksiplugich, ilañich atautchimiñ tallimakipianjuttaaqhutiñ naaga pinasukipianjuttaaqhutiñ naaga iñuiññaq qulinjuttaaqhutiñ.”⁹ Aasiiñ Jesus nipligñiqsuq, “Kiña siutiqaqtuaq naalağnili.”

Sivuniñat Atrikusautit

¹⁰ Maliguaqtañ utlaklugu Jesus apiqsruğniğaat, “Suvaata uqaqpich iñuñnun atrikusautitigun?”

¹¹ Jesus-ñum kiuniğai, “Ilpsitñulhiññaq Agaayyutim sagviğñiğaa nalunaqtuañanik añaayuqautaan qilaum, aglaan makunuña iñuñnun sagvikkaunitchuq. ¹² Atakkii iñuk piqaqtuaq akuqtullaagisuruq, aglaan taavruma piqañit chuam anniagisigaa mikiruuraqunniñ pigikkani. ¹³ Una pisigiplugu uqaqtuña iñuñnun atrikusautitigun:

Atakkii qiniğaluaqhutiñ ilisaqsritlaitchut
suli naalağnigaluaqhutiñ tusaatlaitchut aasiiñ
kañiqsitlaitlutin.

¹⁴ Aasiiñ makunuuna iñuktigun immiumaniqsuq
Isaiah-m sivuniksriqutaa itnaqhuni,
‘Tusaagaluağupsi kañiqsiyumiñaitchusi,
suli qiniğumaagaluğupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

¹⁵ Atakkii makua iñuich uummatinich
pitchigiiligiñiqsut,
tusaasunğitlutin supayaamik, iritinlu siqu-
plugich.

Utitiqiniğitchut Agaayyutmun mamitilikramiknun
atakkii qiniñitlaitlutinlu tusaatlaitlutinlu
kañiqsitlaitlutinlu.’ *Isaiah 6:9-10*

¹⁶ Aglaan quvianamiurusi, atakkii irigikkasi
qiniñitlarut suli siutigikkasi tusaatlaplutin.

¹⁷ Ilmun uqautigipsi, iñugiaktuat sivuniksriqirit

nalaunnjaruatlu Agaayyutim iñuiñ qĩñigukkaluağaat tamanna pakma qĩñikkaqsi aglaan qĩñiñitkaat. Tusaasukkaluağaattuug pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanitkaat.

Jesus-ηum Kanjısqıpağaa Atrıkusaun Nautchiaksriqirikun

¹⁸ “Naalağnıllaksiun qanuutautılaaηa atrikusautim nautchirriqirikun. ¹⁹ Tamatkua tusraaruat uqalıgmik aηaayuqautaagun Agaayyutim kanjıqsunηaqatıñ atrıqıqtut nautchiaksranik kataktuanik apqutmun. Aquagun pıgiıttuam aggiqhuni aattağıgai nautchirriutauruat uummataatniñ, suli piıguıpkagaı tusaakkaηatnik. ²⁰ Aasiıli akuqtuiruat uqalıgmik quviasuutıgıplugu tusaapqauraqamıtrun atrıqıqtut nautchiaksranik kataktuanik uyagaulamun nunamun. ²¹ Aglaan kanjılvıksraitman akuniutlaitchuq. Tavra ihuıllıuıliq piyuasıuıhıglu tıktımata iñuıch taapkua qilamik qapıqtıgaqtut. ²² Suli nautchiaksrat kataktuat akunğatnun kakıtlağnat atrıgıgaat iñuk tusaaruıq uqalıgmik, aglaan isumaaluıtıt iñuunıalıkun kinnıtñıñıağıtıtlu umıalğıtıtıgıun suqıtıgıngıgağıgaat uqalıq taimmaasııñ naurısuηaqanı asianik. ²³ Aglaan iñuk akuqtuiruıq nautchiaksranik nautchirriutauruanik katakhıtıñ nunagıksuamun atrıqıqtuq iñuktun tusaaruatun uqalıgmik kanjısqıplugu. İlaa naurısuuruq asianik, ilaηıch tallımakıpiatun, ilaηıch pıñasukıpiatun, suli atlat iñuıññıaq qulıtun.”

Atrıkusaun Mukkaaksrağıılatıgıun

²⁴ Jesus uqagıniqsuq atlamıksuli atrikusautmik, “Agaayyutim aηaayuqautaa sagvıqpan itkisıruq

iñuktun nautchiiruaton mukkaaksraġiksaanik nautchiiviñmiñun. ²⁵ Aglaan iñuich siñiktitlugich uumiksri agġiqhuni nautchiiñiqsuq mukkaaksraġiilanik akunġatnun mukkaaksraġiksaat aullaqhuniasiiñ. ²⁶ Naugaqsipmata nautchiat mukkaaksraurat nuñuraqmata mukkaaksraġiilattuuq sagviġmiñiqsut. ²⁷ Savaktit utlakamitruñ añaayuqaqtin apiqsruġniġaat, ‘Ataniiq, nautchiiñigiptigiñ mukkaaksraġiksaanik. Nakiñ makua mukkaaksraġiilat nuivat?’ ²⁸ Qaukiata kiuniġai, ‘Uumiksrim savaagiġaa taamna.’ Savaktit apiqsruġniġaat, ‘Aullaquvisigut nutchugiaglugich mukkaaksraġiilat?’ ²⁹ Tavra kiuniġai, ‘Naaga, nutchuigupsi mukkaaksraġiilanik taputriviaqtusi mukkaaksraġiksaanik. ³⁰ Iluqatik naulik kipriviksramunaglaan, aasiiñ kiprivik tikitpan uqautigisigitka kipririt sivulliulugu katitqulugich mukkaaksraġiilat qiliqtaulaalugich ikipkaaqsriuglugich, aglaan katillugich mukkaaksraġiksaat siġluamun.’ ”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³¹ Jesus-ñum uqautilgiññiġai atlamik atrikusautmik itnaqhuni, “Agaayyutim añaayuqautaa ittuq mustard-ñum nautchiaksrauranatun iñuum nautchiikkañatun nunautmiñi. ³² Mikiniqsraugaluanñaġmi nautchiaksrapayaaniñ naagatarra naukami añiniqsrauraqtuq nautchiapayaaniñ napaaqtuġuqhuni. Aasiiñ tiñmiurañi siġlam agġiqamin uġluliñiqsut qisiqsiutinñun.”

Atrikusaun Puvlaksautigun

33 Jesus-ηum uqautilgiññigai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq añaq akutchipmatun puvlaksautmik mukkaaksramun iluturuamun puvlagataqtitlugu iluqaan qaqqiaksraq.”

Jesus-ηum Uqaqtılaaña Atrikusautitigun

34 Jesus-ηum uqaginiğai iluqaisa sut tamatkua iñugayaanun atrikusautitigun. Atrikusautilaaguni uqatlaiññiqsuq. 35 Tavra immiumaniqsuq uqaut-tutauruaq sivuniksriqirikun itnaqhuni, “Atrikusautitigun uqagisiruña ilinittun.

Uqautigisigitka sutigun iriqsimaruatigun nunam aullağniñhaniğlaan.” *Psalm 78:2*

Jesus-ηum Kañiqsipağaa Atrikusaun Mukkaak-srağiilatigun

36 Jesus-ηum aullaqtitqaaqlugich iñuich isigñiqsuq tupiğmun. Maliguaqtai utlautiniqsut ilaanun itnaqhutin, “Kañiqsipkallaktigut atrikusaun mukkaaksrağiilatigun nautchiivini.” 37 Jesus-ηum kiuniğai, “Iñuk taamna nautchiiruaq mukkaaksrağiksaanik Iğñigigaa Iñuum.

38 Nautchiivik nunauruq. Mukkaaksrağiksaat tamatkuanurut qaitchuat inmiknik Agaayyutmun aňalatquplutin, mukkaaksrağiilatli tamatkuanurut qaitlutin inmiknik pigiitchuamun aňalatquplutin.

39 Taamna uumiksri nautchiiruaq tamatkuniña mukkaaksrağiilanik tuungauruq. Kiprivik isugigaa nunam aasiñ kipirit isagulguplutin. 40 Atrilugich mukkaaksrağiilat katitauruat ikipkaqlugich ikniğmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isukhitpan nuna. 41 Iğniñan Iñuum tuyugigisigai isaguligikkani aasiñ katityaqlugich ukunakña Agaayyutim

an̄aayuqautmiñiñ killuqsaqusaagutipayaat suli iñupayaat pigiiḷiqiruat. ⁴² Isagulgich igitkisigaich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiağisirut suli tiriqulatchiḷugich kigutitiñ. ⁴³ Nalaun̄aruatli qaumagisirut siqiiñiqun an̄aayuqautaani aapagikkağmiñ. Kiña siutiqaqtuaq tusaali.

Atrikusaun Iriqsimaruakun Akisuruakun

⁴⁴ “Agaayyutim an̄aayuqautaa sagviqpan itkisiruq akisuruuq iriqsimapmatun nautchiivini. Iñuum paqitnamiñ iritqikḷugu nautchiivini; iñuk taamna quviatchakhuni tunirityağniqsuq sulliñaurapayaagmiñik, aasiñ tauqsigñigaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Sun̄auraqpakun

⁴⁵ “Aasiisuli Agaayyutim an̄aayuqautaa sagviqpan itkisiruq tauqsigñiaqtitun pakaktuatun akisuruamik sun̄auraqpagiksaamik. ⁴⁶ Paqitnami akisullapiaqtuamik sun̄auraqpan̄mik aipluni tunityaqḷugich sulliñaurapayaani tauqsiquḷugu taamna akisullapiaqtuaq sun̄auraqpagiksaq.

Atrikusaun Kuvrakun

⁴⁷ “Aasiisuli Agaayyutim an̄aayuqautaa sagviqpan itkisiruq qaaqtuutitun niñitauruatun tağiumun aasiñ qaaqhuni qanusipayaanik aqaluñnik. ⁴⁸ Qaalallaanikamiñ aqaluñniaqtit nuqitlugu siñaanun aquvitlutiñ avguaqsiḷugich aqaluich, nakuuruat ilipḷugich aqaluqagvin̄miknun aasiñ nakuun̄itchuat igitlugich. ⁴⁹ Itna itkisiruq isuklitpan nuna. Isagulgich avguityağisirut pigi-itchuanik iñuñnik akun̄gatniñ nalaun̄aruat iñuich ⁵⁰ igitlugich ikkaularuamun uunaksautmun.

Tavrani iñuich qiaqisirut suli tiriqulatchiḷugich kigutitiḷ.

Nutauruallu Utuqqauruallu Suḡalḡich

⁵¹ Jesus-ḷum apiqsruḡniḡai maliḡuaqtini, “Kaḡiqsivisiḡik sut tamatkua iluḡaisa?” Kiuniḡaat, “Aa, kaḡiqsigivut.” ⁵² Aasiñ Jesus-ḷum uḡautiniḡai, “Aḡlaliḡipayaaḡ ilisaḡaḡtuḡaḡ Agaayyutim aḡaayuḡautaaniḡ atriḡaḡtuḡ tupḡum iñuanik saḡviqsruiruamik suuraḡmiñik nutauruanik naaḡaḡaa utuḡḡauruanik tuḡvaḡsiviḡmiñiñ.”

Nazareth-miut Ukpiginiḡkaat Jesus

⁵³ Jesus-ḷum uḡaḡiḡaiḡamiḡich tamatkua atrikusautit aullaḡniḡsuḡ tavrakḡa. ⁵⁴ Tikitḷuni iñuḡuḡviḡmiñun ilisaḡtiniḡai iñuich katraḡviatni. Iñuich tusaaruat quviḡusukhutiḡ apiqsruḡtauti-aḡsiñiqsut avatmun, “Sumiñ una iñuk piññakpa puḡiutmik suli saḡḡimik savaaḡatlasipluni quviḡnaḡtuanik?” ⁵⁵ Uvvauna kaapintam taivruma iḡñiḡiḡitpaun? Aakaḡa taimña atiqaniḡpa Mary-mik? Aniqatiḡiḡitpagich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, suli Judas? ⁵⁶ Iluḡatiḡsuli nukatchiaḡi iñuuniaḡatauḡiññiḡipat uvaptikni? Sumiñ una iñuk piññañiḡpa tamatkuniḡa supayaanik?” ⁵⁷ Tavra atniummatiqḡniḡsut Jesus-mik. Aḡlaan Jesus-ḷum uḡautiniḡai, “Agaayyutim sivuniksriḡiraa kamagikkaḡaḡtuḡ nanipayaaḡ aḡlaan kamagikkauḡitḷuni iñuḡuḡviḡmiñiḷu naaḡaḡaa ilamiñiḷu.” ⁵⁸ Tavra Jesus savaaḡaḡiññiḡsuḡ iñuḡiaktuanik quviḡnaḡtuanik atakkii iñuich tavrani ukpiqsriḡitḷutiḡ ilaanik.

14

Tuqqutaulha John Paptaaqtitchirim

¹ Taatnałhatni Herod, atanga Galileem, tusaaniqsuq uqqamik Jesus-kun, ² uqautiniġai savaktini, “Jesus una John Paptaaqtitchirauniqsuq aņitqikhuni tuquġiġmiñ. Taatnaqhuni savaaqatlanisquq quviqnaqtuanik.” ³ Sivuaniiġma Herod-ņum tigupkaġniġaa John qiliqsruqluġu isiqtaupkaqluġu. Taatnaqtinniġaa pisigipluġu Herodias, aņiqatmi Philip-ņum nuliaņa. ⁴ Atakkii John Paptaaqtitchirim akulaiqluġu uqautiniġaa Herod, “Maligutaksrakuagņangitchuq ilaqatiginiagupku aņiqatvich nuliaņa.” ⁵ Herod-ņum tuqqutchukkaluagņiġaa John, aglaan iqsiņiqsuq iņņnik atakkii ilijisa isummatigipluġu John sivuniksriqiraupluġu. ⁶ Herod-ņum annivia tikitman, pania Herodias-ņum sayuġniqsuq sivuġaatni Herod-ņumlu tuyuġmianijñlu quyalillapiaqluġu. ⁷ Akiqsruġniġaa nalupqinaiqqluġu qaitchigisiņipluġu supayaamik inijpan. ⁸ Niviaqsiaq pitchuksaakkaupluni aakamigun nipliġniqsuq, “Qaitchinņa niaquanik John Paptaaqtitchirim ililugu alluiyamun.” ⁹ Umialik aliatchaņniqsuq, aglaan pisigipluġu akiqsruutni suli tamatkua niġiqatini tiliriņiqsuq qaitqupluġu niviaqsiam iniaġikkaņa. ¹⁰ Herod tiliriņiqsuq isiqsivijmun niaquigiaqupluġu John. ¹¹ Itqutiniġaat niaqua ilipluġu alluiyamun qaitluguasiiñ niviaqsiamun, aasiili taavruma aakamiņuu tipluġu. ¹² John-ņum maliguaqtaiñ agġiqhutij piņiġaat timaa iluviqluġuasiñ. Taatnaanikamiņ uqautityaġniġaat Jesus.

Jesus Niġipkaiñiqsuq 5,000 Anġutunik

¹³ Jesus tusaakami qanuqtilaanjanik John-ġum, aullaġniqsuq umiakun quvgutiplugu iñuiġaamun kisimi. Iñugayaat tusaakaminġ maliutiniġaat nunaaqqipayaaniñ pisukkataqhutin. ¹⁴ Jesus tulakami tautukġugich iñugayaaqpaurat ilunġutchaġniqsuq. Mamitinnigai atniġñautinġitñiñ. ¹⁵ Unnuksraaġataqman maliguaqtaiñ utlanġniġaat uqautiplugu, “Unnuagūqtuq. Suviksrailaq manna. Tuyuġikkich iñuich nunaaqqiuranun tauqsigiaqulugich niqiksramiknik.” ¹⁶ Jesus-ġum uqautiniġai, “Aullanġitkuminġ sunġitchut. Ilipsi niġipkaqsigik.” ¹⁷ Kiuniġaat, “Piqaqtugut tallimaħhiñanik qaqqianiglu malġuġniglu aqalunġnik.” ¹⁸ Jesus-ġum nipliutiniġai, “Uvuġautisigik uvamnun.” ¹⁹ Aasiñ tiliñigai iñugayaat aquvitquplugich ivinġnun. Tigukamigich taapkua tallimat qaqqiat malġuglu aqaluk aagluġniqsuq qilaġmun quyyatiplugich. Tavra Jesus-ġum avguqġugich qaqqiat qaiññigai maliguaqtimiñun aasiili taapkua autaaqġugich iñugayaanun. ²⁰ Iluqatinġ iñugayaat niġiñiqsut niġisuiqhutin. Niġinaiqmata maliguaqtit katitchiñiqsut ilakuġitnik immigataqġugich qulit malġuk aguupmaich. ²¹ Taapkua niġiruat 5,000-tuyunnaq inniqsut anġutit, kisiqatigisunġaqnagich aġnat ililgaatlu.

Jesus Pisuaqtuq Imġum Qaanġun

²² Jesus-ġum maliguaqtini ikipkaqtignigai umiaqpauramun ikaaġiaquplugich iġġuanun narvaqpaum aasiñ aipkaqġugich iñugayaat. ²³ Taatnaanikami mayuġniqsuq iġġimun

agaayutyaqtuaqhuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisinjñiqsuq. ²⁴ Tavra umiaqpauraq tikiññiqsuq qitqanun narvaqpaum. Umiaqpauraq piyaqniuligniqsuq qailgutiplugu atakkii anugim paggaguutiplugulu. ²⁵ Aasiñ Jesus-ñum utlanigai maliguaqtini uvluyasipman pisukhuni imgum qaanagun. ²⁶ Maliguaqtaiñ tautukamitruñ Jesus pisuktuaq imgum qaanagun iqsitchaniqsut nipliqhutin, “Aliuqtuaq marra!” Kappainaaqsiñiqsut tatavrauplutin. ²⁷ Aglaan tavrauvaa Jesus nipliutinigai, “Quviatchaugigitchi. Uvanauruñ. Iqsiñasi!” ²⁸ Peter-m kiunigaa, “Ataniiq, ilviupiaguvich tilinña utlaqulutin imgum qaanagun.” ²⁹ Jesus-ñum kiunigaa, “Uvuñagiñ.” Peter niukami umiaqpauramiñ pisukhuni imgum qaanagun utlautiniqsuq Jesus-mun. ³⁰ Aglaan Peter-m tautukamiuñ qanutun sanñisilaña anugim iqsitchaniqsuq. Kiviaqsikami kappainaniqsuq, “Ataniiq, annautinña.” ³¹ Tavrauvaa Jesus-ñum isautiplugich argañni tigunigaa Peter nipliutiplugu, “Ukpiqsrihikiññiaqpat! Suvaata arguaqtuqpich?” ³² Ikipmaknik umiaqpauramun anugaiñiqsuq. ³³ Taapkua umiaqpauramiittuat sitqugviginigaat sivugaanun Jesus uqaqhutin, “Ilmun igñiginigaatin Agaayutim.”

Jesus Mamititchiruaq Atnigñautilinjik

³⁴ Ikaaqaamin igluanun nunaliññiqsut Gennesaret-mun. ³⁵ Aasiñ iñuñi taavruma nunam ilitchugikamiñ Jesus-mik tuyugniqsut uqqamik avalliupayaamiknun nunaqqiuranun, tikiutruaqsipugich aasiñ atnigñautilipayaat

Jesus-mun. ³⁶ Iniqsrullapiaqługu ak-sillañniaqsiñağukługuunniñ akua atnugaanjan, aasiñ aktuipayaaqtuat ilaanik mamitikkauniq-sut.

15

İlisauttutinjich Sivullianjuruat

¹ Pharisee-ñuruat aglaliqiritlu utlanjigaat Jesus Jerusalem-miñ apiqsrulıgu, ² “Suvaata malıgıuaqtıvich kamagitlaitpatigik ilisauttutinjich sivulliağikkapta? İğğunjtkaich argatın niğigaluaqatın.” ³ Jesus-ñum kiunıgai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tillisai? Kamaksritłaitchusi atakkii malıgıkkisi ilisauttutinjich sivulliağikkapta. ⁴ Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiñapayaaq uqamaqłuuutrıuaq aapamiñik naagaqaa aakamiñik tuquruksraupiaqtuq.’ ⁵ İlipsiñiasiiñ ilisautrirusi iñunmun uqautiñiñauñıplıgu aapani naagaqaa aakani, ‘Pıqagıaluaqtıña aatchuutiksramik. Aatchuutigiyumiñaitkiga ilipsiknun, atakkii akiqsrutıgianikkiga Agaayyutmun.’ ⁶ Taatnatun ilisautıgupsıun iñuk kamaksritqunıtılu aapananik naagaqaa aakananik suunıgısi Agaayyutim tillisaa pisıgıplugich sivullıapsı ilisauttutinjich. ⁷ Ukpınjıuaqtısii! Qanutun nalauttıgıniqpa İsaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsıgun, ⁸ Tamatkua iñuich kamaksrulıgıaluağaatıña uqałhiñagmıktıgun
aglaan uummatınjich unıasıksut uvamniñ pıq-pagillapıangıtıluña. ⁹ Agaayyuvıgırağıaatıña imailaakun,

atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttutinjitñik
 iliplugich maligutaksragiruatun Agaayyutun.”
Isaiah 29:13

Sut Qaayugnaqsipkairuat Iñunun

¹⁰ Jesus-ñum inmiñuquniğai inñugayaat
 nipliutiplugich, “Naalagnillaksinña
 kanjqsilusiasiiñ. ¹¹ Sum isiqtaqtuam inuum
 qanğagun qaayugnaqsipkatlaitkaa, aglaan
 taavruma anirağaqtuam qaniğmiñ, uqalhum
 qaayugnaqsipkağagigaa inuk.” ¹² Maliguaqtaiñ
 utlaklugu apiqsruğniğaat, “İlisimavigich Pharisee-
 ñuruat atniummatilaanğat tusaakamitruñ taamna
 uqautigikkan?” ¹³ Kiuniğai, “Nautchiapayaaq
 aapama qilañmiittuam nautchirriutinajsaña
 amuruaniaqtuq kanjtuummaan. ¹⁴ İnmiqtuuglich.
 Ayaunaruani sivulliuqtaurur ayaunaplutin.
 Ayaunaruam sivulliuqpagu ayaunaruag, iluqatik
 katakkisiruk itiqsramun.” ¹⁵ Tavra Peter-m ki-
 uniğaa, “Uqautitigut qanuutautilaanjanik taavruma
 atrikusautim.” ¹⁶ Jesus-ñum nipliutiniğai,
 “İlipsipsuuq kanjqsisaitmivisi? ¹⁷ Kanjqsinjitpisisuli?
 Suapayaaq qaniğmuktuaq aqiağumugaqtuq
 aasiiñ anipluni timimiñ. ¹⁸ Aglaan sut
 tamatkua anirağaqtuat qanikun anirağaqtut
 uummatmiñ, aasiiñ qaayugnaqsiragaqlugu inuk.
¹⁹ Atakkii uummatmiñ aniraqtut pigiitchuat
 isummatit, inuaqtuğiq, ilaqatiqagağaluaqhuni atlatuğiq,
 ilaqatailluni sayunagiq, tigliyuhiq, tanigilaakun
 ilisimarauhiq, uqaniqluktahiglu. ²⁰ Taapkuatavra
 qaayugnaqsiragağaat inuk, aglaan nigiruni
 igğugaluağnagich argaich qaayugnaqsitlaitchaat
 inuk.”

Aġnam Ukpiġutaa

²¹ Jesus aullaġniqsuq tavrakġa nunaġanun Tyrem suli Sidon-ġum. ²² Canaanit-aġmiu aġnaq tamaani iġnuuaqtuaq utlautiniqsuq ilaanun kappainġapluni, “Ataniiq, kiġuviaġa David-ġum! Nagligillaġniaġġa! Paniga pigiilillaġiaqtuq irrusiqġuqaġhuni.” ²³ Aglaan Jesus kiunġiġġa. Malġuaqtaiġ utlakġugu inġqsullapiagġnaat itnaġhutiġ, “Aġpigiunġ una aġnaq. Nipraulapluni malikkaatigut.” ²⁴ Jesus-ġum kiunġai, “Tuyugikkauruġa kisiitġun iġuiġun Israel-ġum ittuanun tammaummiruatuġ ipnaisun.” ²⁵ Aġnaq utlautikami sitquġniqsuq sivuġaanun nipliġhuni, “Ataniiq, ikayullaġniaġġa.” ²⁶ Jesus-ġum kiunġa, “Nakuunġitchuq pigupsiuġ ilġlaat qaġquksrautaat qailluġuasiġ qipmiġun.” ²⁷ Aġnaq nipliġġniqsuq, “Aa Ataniiq, aglaan qipmichunniġ niġipmiraqtut kaġakunik kaġaalaruanik iġunġmiġ niġgiviġitġiġ.” ²⁸ Jesus-ġum kiunġa, “Aġnaaq, kamanallapiaqtuamik ukpiqsriġiġaġniqsutin; inġqsruaġikkan savaaġuġisiruq ilipnun.” Tavra aġnam pania iġuaqsikkauniqsuq taavrumani sassaġniġmi.

Jesus Mamititchiruq Iġugiaktuanik Iġunġ

²⁹ Jesus aullaqami tavrakġa iglauniqsuq siġniqsraqġugu narvaqpaġa Galilee-m; aasiġ mayuqġuni qimiġaamun aquvinniqsuq tamaġa. ³⁰ Iġugiallapiaqtuat iġuich utlautiniqsut ilaanun tikiutruipġutiġ pisutlaitchuanik, ayaunġaruanik, uqatlaitchuanik, sulguilmaruanik, suli iġugiaktuanik atlanik. Iġuqqaġniġaich Jesus-ġum sivuġaanun. Aasiġi Jesus-ġum iġuaqsiġiġai.

³¹ Iñuich quviğutchanıqsut qiñiqamisigik uqatlaılaat uqaaqsipmata, sulguıımaruat ihuaqsikkaupmata, pisutlaitchuat pisutlasıpluñı, suli ayaunaruat qiñitlasıpluñı; kamaksruğniğaat Agaayyutaat Israel-ınum.

Jesus Niğipkaiñiqsuq 4,000 Anjutinik

³² Jesus-ınum malığuaqtini inmiñuquniğai nipliutiplugich, “İlunıutchalıqsunı makuniğıa inıunınik nayuutituiñaqtuanik uvamni piņasuni uvluni, atakkii niqiksraitmiut. Aullaqtinnianıtkitka niğısunaitñik atakkii taaqtukkaqpıaqtut apqutmi.” ³³ Malığuaqtaiñ nipliutiniğaat, “Sumiñ paqitkisivisa naamayumiñaqtuamik qaqqiamik marrumani inıuılaami niğipkautiksramik inıugayaanun?” ³⁴ Jesus-ınum apiqsruğniğai, “Qanutun inıugiaktigiruanik qaqqianik piqaqpisi?” Kiuniğaat, “Tallimat malğunınik suli inıugiakisuuranik aqalugauranik.” ³⁵ Jesus-ınum tiliriñığai inıugayaat aquvitquplugich nunamun. ³⁶ Tiguniğai tallimat malğuk qaqqiat aqalugauratlu. Quyaanikamiun Agaayyun avguqlugich qaiññığai malığuaqtimiñun, aasiıli taapkua autaaqlugich inıugayaanun. ³⁷ İluqatın inıuich niğiñıqsut niğısuiğataqhutın. Aquagun malığuaqtai katitchiñıqsut ilakunınik immiğataqlugich tallimat malğuktun aguupmanınik. ³⁸ Tamatkua niğiruat 4,000-tun inıugiaktiginiqsut, ağnatlu ilılgaatlu kisirrutısunıaqnagich. ³⁹ Jesus-ınum aullaqtinınıkamıgich inıugayaat ikiniqsuq umiaqpauramun tikitluni nunağanun Magadan-ınum.

16

Iñuich Qasiliñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu utlautiniqsut Jesus-mun uuktuagïaqługu. Apiqsruğniğaat qiniqtitquplutiñ quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaigutaulugu Agaayyutim tuyuqtilaanjanik qilañmiñ. ² Kiuniğai, “Unnuksraaqman uqagıurusi, ‘Silanñuğniaqtuq atakkii qılak kaviqsıruq.’ ³ Suli uvlaami uqagıaqtusi, ‘Silaqıñniaqtuq ugluvak atakkii qılak kaviqsıruq nuviyaqıugıqman.’ Sivu-niqsıtılagaluaqhusi silamik qılaum qiniñanagun, aglaan ilitchuğitlaiñniğisi qanuutautilañat quviqnaqtuat savaat atuumaruat akunnapsitni. ⁴ Makua iñuich pigiitchuatlu sayunaruatlu qiniğuktut quviqnaqtuanik savaanik, aglaan qiniğumiñaitlutiñ taatnatchimik. Qiniñhiñagısigaat quviqnaqtuaq savaaq sivuniksriqirikun Jonah-kun.” Tavra Jesus-ñum uniñniğai taapkua aullaqhuni.

Jesus Suakatağniqsuq Maligıuaqtimiñik

⁵ Jesus maligıuaqtailu ikaagıniqsut igıuanun narvaqpaum. Maligıuaqtai ilitchuğiniqsut piiguisılaagmıknik qaqqianik. ⁶ Jesus-ñum uqautiniğai, “Qaunagititchi puvlaksautinatinñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ⁷ Aglaan uqauragıniqsut inmiknun itnaqhutiñ, “Uqautigıgaa taamna qaqqialigaaniniñapta.” ⁸ Jesus-ñum ilisimaplugich qanuq uqaqtilañat apiqsruğniğai, “Suvaata ilipsıguuraq uqauraqpsi qaqqiñniplugu? Ukpıqsriikiñniğniqpat ilipsitni. ⁹ Kanıqsıtıaitpısisuli? Naagaunniñ itqatıaitpısigik

avguqapkich tallimat qaqqiat 5,000-nun anutinun? Qapsiñik aguupmanun immiqsitpisi? ¹⁰ Naagaunniñ tallimat malguk qaqqiat avguqapkich 4,000 iñunun? Qapsiñun aguupmanun immiqsitpisi? ¹¹ Qanugimña kaniqsinñiqpisi uqautiqanjsilaamnik qaqqianik? Qaunagititchi puvlaksautinñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ¹² Taatnaanikman maliguaqtai kaniqsiñiqsut ilaanun uqautinjsilaaqmiknik puvlaksautinik aglaan qaunagitquplugich ilisauttutinñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaja Jesus-ñum

¹³ Jesus utlautikami nunañanun Caesarea Philippi-m apiqsruñigai maliguaqtini, “Iñña Iñuum kisuuniplugu uqagagivat?” ¹⁴ Kiunigaa, “Iñña John Paptaaqtitchiraunigaa, atlatli Elijah-ñuniplugu, atlatsuli Jeremiah-ñuniplugu naagaqaa ilaginasugiplugu sivuniksriqiraiñun Agaayyutim.” ¹⁵ Apiqsruñigai, “Ilipsilimi kisuunasugivisitña?” ¹⁶ Simon Peter-m nipliutinigaa, “Christ-ñurutin. Iññigaaatin iñuuruam Agaayyutim.” ¹⁷ Jesus-ñum kiunigaa, “Simon, iñña Jonah-m! Quvianamiurutin! Atakkii uqautigikkan iñuum sagviaqtunitkaa ilipnun aglaan aapaam qilañmiittuam. ¹⁸ Uqautillakkikpiñ, Peter-ñurutin [itnautauruaq Uyañm] aasiñ taavrumña uyañmun nappañiağiga agaayyuviga, suli sanñipayaanñ tuqułhum akiiljumiñaitkai. ¹⁹ Ilvichuvva, qaitchigisigikpiñ itqutiksranik añaayuqautaanun Agaayyutim. Suapayaaq qilqsruumakkaqsi

maani nunami qilgutiqaqtuiñağisiruq qılaŋmi, aasiiñ suapayaaq qilgutaiyakkaqsi maani nunami qilgutaiyakkağisiruq qılaŋmi.”²⁰ Jesus-ŋum maliguaqtini uqaqunıññigai kisumununniiñ iñunmun Christ-ŋuniłuni.

*Jesus-ŋum Uqautiginigaa Tuqutiksranılı
Anipkakkautiksranılı*

²¹ Tavrakŋaniñağlaan Jesus uqautri-aqsiñiqsuq maliguaqtimiñik nalupqinaiqługu, “Jerusalem-muktuksrauruŋa. Tavraniasiıñ nagliksaaqtuksraupluŋa sivulliuqtigruaniñ qaukñitñiñlı agaayuliqsit aglaliqiriniñlı, sulı tuqqutauruksraupluŋa. Aglaan anipkakkauğisiruŋa piŋayuaticun uvlut.”²² Peter-m avuŋaqtaağutiplugu Jesus iñiqtiğniğaa itnaqlugu, “Ataniiq, Agaayyutimtuq taatniitingiıluŋ taamna. Atuumaruksraunipiaqtuq ilipnun.”²³ Jesus-ŋum qiviaqlugu Peter nipliutiniğaa, “Tuungaaq, piigiñ uvamniñ! Piñailutaurutin uvamni. Isummatiqanitchutin Agaayyutim isummataiñik, aglaan isummatiqagtutin iñuich isummataatun.”²⁴ Jesus-ŋum nipliutiniğai maliguaqtini, “Kisupayaam maligukkumiŋa suksraaqtaksrağigaa pisuñi, iqsriutilugu sannigutani aasiiñ maliglunı. ²⁵ Atakkii kiapayaaq anniginiagumiun iñuukñi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiymium iñuukñi piqutigilunı piññakkisiruq ilumun iñuukñimik.”²⁶ Iñuum piññaktaagiñiñiñaugaluağaa suurapayaana mar-ruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutçii. Sakuunuragniñha sumun atugumiñaitçuq! Tarra simmiutiksraitçhaa iñuum iñuutçii.”²⁷ Atakkii

Igñiña Iñuum aggiqsagumaruq piqatigilugich isaguliñni quvianañagun aapami, tavraniasiññ akilligisigaa iñupayaaq savaañigun. ²⁸ Iłumun uqautigipsi, Iñuqaqtuq-samma makitaruanik uvani tuqunianitchuanik qiñigaluaqnagu Igñiña Iñuum aggiqpan umialgulugu.”

17

Jesus-ñum Atlanñuqtitha

¹ Itchaksrat uvlut aquatigun Jesus-ñum aullautiniğai Peter-lu James-lu John-lu, aniqataa James-ñum, kisiitñik qutchiksuamun igğimun. ² Tavrani qiñiqtitlugich Jesus atlanñuğniqsuq sivuğaatni. Kiiñaña qaummağiksiñiqsuq siqiñiqtun atnuğaanj qatiqsiplutiñ kirratchiatun. ³ Taatnağmiutlu Moses suli Elijah sagviğñiqsuk uqaqatigiaqsiplugu Jesus. ⁴ Peter-m nipliutiniğaa Jesus, “Ataniiq, nakuuniqsuq nayuutikapta uvani. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtuña piņasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, suli atautchimik Moses-mun, suli atautchimik Elijah-mun.” ⁵ Uqaqtitlugusuli qaumaruam nuviyam qulañiutiniğai aasiñ nipi nipliqhuni nuviyamiñ, “Tavrataamna piqpagikkağa Igñiğa quyalimaagtigillapiakkağa, naalağniyumagiksi.” ⁶ Maliguaqtit tusaakamitruñ nipi punniqsut nunamun iqsitchakhutiñ. ⁷ Aglaan Jesus-ñum utlaklugich aksinñiğai aasiñ nipliutiplugich, “Makititchi, suli iqsinaigitchi.” ⁸ Aağluqamiñ maliguaqtit qiñiñiñniqsut iñuñnik. Jesus inniqsuq kisimi. ⁹ Atqaaqsikamiñ igğimiñ Jesus-ñum tilisiñiğai, “Uqağniaqasi kisumununniiñ

tamatkunija qinikkapsitnik Igñija Iñuum anitqilhanunaglaan tuquligmiñ.” ¹⁰ Maliguaqtaiñ apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaqpat Elijah aggiqqaqtuksrauniplugu agginaiññaan Christ?” ¹¹ Jesus-ñum kiuniğai, “Taapkua uqaqtut ilumutuuruamik. Elijah aggiqqaagnaqtuq Christ-miñ itqanaiyagiaglugu suapayaaq. ¹² Aglaan uqautigipsi, Elijah aggianiktuq, aasiin iñuich nalurut kisuutilaanjanik. Qanupayaaq anjalatchukamitruñ anjalatkaat. Taatnatuntuuq Igñija Iñuum nagliksaaqtinniaqmigaat.” ¹³ Maliguaqtaiñ kanjisiłgatağniğaat Jesus-ñum uqałha John Paptaaqtitchirimik.

Jesus Iłuaqsipkaiñiqsuq Nukatpiağruñmik Irrusiqłulinmik

¹⁴ Jesus maliguaqtiniłu tikitmata iñugayaanun iñuum utlanniğaa sitquqhuni sivuğaanun ¹⁵ nipliqhuni, “Ataniiq, nagligillanñağun igñiğaa. Qiiqsruğuupluni nagliksaallapiaqtuq. Akulaiqługu puukağaqtuq ikniğmunlu imiğmunlu. ¹⁶ Maliguaqtipnuutigaluagiga, aglaan iłuaqsilguiñniğaat.” ¹⁷ Jesus-ñum kiuniğaa, “Ukpiqputaitchuasii ilipsitni! Naagasuli killukuaqmisi! Qanutunaglaan nayuutiniaqpik ilipsitni? Qanutunaglaan iglutuqtaksrağivisisuli? Uvuñautisaqsijata nukatpiağruk.” ¹⁸ Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq irrusiqłunmik anitquplugu nukatpiağruñmiñ. Irruqsiquk anitman nukatpiağruk iłuaqsiliğniğsuq. ¹⁹ Maliguaqtaiñ utlanniğaat Jesus kisipquqhutin apiqsruqługu, “Suvaata irrusiquk anitlaitpisigu?” ²⁰ Jesus-ñum uqautiniğai, “Pisigiplugu ukpiqsriñiłiqsi.

Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqagupsi mikitilaan̄atun mustard-ŋum nautchiaksrauran̄atun uqautiħhiñaugiksi una iḡgiq, Nuuttin iñuŋa uvakŋa, aasiñ nuunniatuq. Piħhiñaugisirusi supayaanik.
²¹ [Aglaan kisiagun agaayulikun uisauraah̄ikunlu anitlagai taatnatchich irrusiql̄uich. Atlam sum anitchumiñaitkai.]”

*Jesus-ŋum Uqautigitqikkaa Tuqutiksran̄iġu
 Aŋipkakkauħiksran̄iġu*

²² Atautchimukamin̄ Galilee-mi Jesus-ŋum uqautinigai maliḡuaqtini, “Iḡñiŋa Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq iñuŋun; ²³ iliŋisa tuqqutkisigaat. Aglaan piŋayuatigun uvlut aŋipkakkuniaqtuq tuqqutauħhaniñ.” Tavra maliḡuaqtai ipiqtutchallapiaḡniqsut.

Akiħiħiq Agaayyuvikpaum Tax-siġutin̄iħik

²⁴ Jesus maliḡuaqtiniġu tikitñamin̄ Capernaum-mun nalautchirut iñuŋnik katitchiraunik aatchuutunik agaayyuvikpaŋmun. Tamatkua Peter apiqsruġniġaat, “Umaa, iħisautriksi akiħiqsuġaġiva tax-sinik agaayyuvikpaŋmun?”
²⁵ “Aa, akiħiħisuruq,” Peter-m kiuniġaa. Aasii isiqman tupiġmun Jesus nipliġqaaḡniqsuq ilaanun apiqsruql̄ugu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialiŋi nunam katitchiraḡivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakŋaqtaniñ?”
²⁶ Peter-m kiuniġaa, “Atlaniñ.” Jesus nipliutiniġaa Peter, “Tavra, nunaqatit akiħiqsuġnian̄iñiqsut tax-sinik. ²⁷ Aglaan atniummativiaḡivut iñuich. Aullaḡutin niksigiaḡiñ narvamun. Qanganiñ sivullium aqalum niksiksaqpich paqitkisirutin

manin̄mik. Tigulugu taamna qaitchumagiñ ilin̄itñun, aasii akil̄iutilunuk.”

18

Kiña Kamañniqsrauva?

¹ Maliguaqtaiñ utlakługu Jesus apiqsruğniğaat, “Kiña kamañniqsrauva Agaayyutim añaayuqautaani?” ² Jesus-ñum tuqluğniğaa ililgauraq in̄miñuquplugu, aasiiñ qikaqtitlugu akunğatnun maliguaqtit ³ nipliqhuniasiiñ, “Uqautigipsi, isummitqin̄isuağupsi aasiiñ ililusi ililgauratun isigumiñaitchusi Agaayyutim añaayuqautaanun. ⁴ Kiñapayaaq atchiksiruaq in̄miñik atriplugu taamna ililgauraq kamañniqsrauruq ukunakña Agaayyutim añaayuqautaani. ⁵ Suli kisum iñuum akuqtuğumiun̄ ililgauraq pisigilun̄a akuqtuğaan̄a.

Killuqsaqusaagutit

⁶ “Aglaan kia iñuum killuqsagtitpagu ilan̄at makua ukpiqsrisiqatnat uvan̄nun ililgaatun nakuutlukkayaqtuq taamna qun̄isigmiutchiğlugu uyağakpañmik ipipkaqpan itiniqsran̄ani tağium. ⁷ Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsaqusaatnat iñun̄nik. Taatnatchich killuqsaqusaagutit atuumarut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpigutaiqsitchiruaq iñun̄nik killuqsaqusaah̄igmigun. ⁸ Argapsi naagaqaa isigapsi killuqsagtitpasi, kipilugich igitchumagisi. Nakuutlukkayaqtuq isigupsi iñuuh̄igmun argaillusi naagaqaa isigaillusi uumakña igłuktun argalin̄miñ naagaqaa isigalin̄miñ igitauluniasiiñ isuitchua-mun ikniğmun. ⁹ Suli iripsi killuqsagtitpasi

piiǵlugu igitchumagiksi. Nakuutluᅇniaqtuq isigᅇpsi isuksraitchuamun iᅇuukigmun atautchimik iriqaǵusi uumakᅇa malǵuᅇnik iriliᅇmiᅇ igिताuluniasiiᅇ anasiᅇᅇᅇuqsagvium ikniᅇanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun Ipnaikun

¹⁰ “Qaunagititchi suᅇᅇillaǵiliksranaᅇatniᅇ makua ililgaurat. Atakkii isaǵuliᅇich ataramik aapamnuᅇhiᅇaurut qilaᅇmi. ¹¹ [Iǵᅇᅇᅇa Iᅇuum agǵiqsuq anniqsuǵiaǵlugu tammaqtuag].

¹² Qanuq isummatiginayaǵniqᅇisiuᅇ iᅇuk piqaqtuag tallimakipianik ipnaiᅇnik aasiᅇᅇ atausiq tammaǵuni? Pakkiaǵumiᅇaiᅇᅇᅇiᅇpaᅇᅇ taamna atausiq tammaqtuag? Uniᅇᅇᅇiaǵai taapkua tallimakipiaǵuutailat ipnaich qimiǵaamun.

¹³ Uqautigipsi, paqitkumiᅇᅇ taamna atausiq ipnaiq quviatchautigitluᅇᅇiaǵaa ukunakᅇa tallimakipiaǵuutailaniᅇ tammanᅇitchuaniᅇ.

¹⁴ Taatnatuntuuq aapapsi qilaᅇmiittuam pisuligiᅇitkaa atausiǵunniᅇᅇ ilaᅇat tamatkua ukpiqsᅇriuat ililgauratun ilipᅇutiᅇ tammaqulugu.

Aniqan Killuqsagtuaq

¹⁵ “Aniqatin killuqsagᅇpan akikᅇaǵutin uqautiyaǵuᅇ killuqsautaanik kisiᅇᅇuǵusik ilaalu ilvillu. Naalaǵnikpatin aniqatigiliutitqinᅇiaǵiᅇᅇ utitmun.

¹⁶ Aglaan naalaǵnisuᅇitpatin utlatqikkumagiᅇᅇ piqasiǵutin atautchimik naagaqaa malǵuᅇnik iᅇᅇᅇuᅇnik. Taapkua iᅇuich ilisimarautlaniaqtut uqagipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii pasikkutipayaaq inillakkaugisiruq malǵukkun naagaqaa piᅇasutigun ilisimarauratigun.

¹⁷ Naalaǵnisuᅇilgitpagich uqagilugu ukpiq-tuaᅇᅇᅇᅇᅇᅇ; naalaǵnisuᅇitchuiᅇᅇaᅇpan aasiᅇᅇ

ukpiqtuanjuruunikunniñ irrutigisigiksi Jew-
 nunjitchuatun naagasuli tax-siliqiritun. ¹⁸ Ilumun
 uqautigipsi, Suapayaaq qilqsrूमakkaqsi
 maani nunami qilgutiqagtuiñağisiruq qilañmi;
 suli suapayaaq qilgutaikkaqsi maani nunami
 qilgutaiyakkağisiruq qilañmi. ¹⁹ Uqautipsaağipsi,
 Malguugupsik maani nunami aasii anjigutilusik
 supayaakun apiqsruğupsik, aapaa qilañmi
 savaağigisigaa ilipsitñun. ²⁰ Atakkii nani
 malğuk naagaqaa pinasut katikpata pisigilunja
 nayuutigisirunja ilinjitñi.”

Atrikusaun Natqigutrinjitchuakun Savaktigun

²¹ Aasiñ Peter-m utlakługu Jesus apiqsruğniğaa,
 “Ataniiq, qapsiñiaglaan natqigutiraksragivigu
 aniqatiga akitñaglunja killuqsappan? Tallimat
 malğunjiaglaan?” ²² Jesus-ñum kiuniğaa, “Tallimat
 malğuhhiñaurjilaanjik aglaan pinasukipiaq
 qulit tallimat malğunjiaglaan. ²³ Agaayyutim
 anjaayuqautaa sagviqpan atriqağisiruq
 umialinmik apiqsruqtuamik savaktimiñik
 qanutun ilinjitñun akiqsruutiqaqmagaagmi.
²⁴ Makpiğarriqisaanikman iñuk akiqsruummi-
 rigikkana manikpauramik tikiutikkauniqsuq
 ilaanun. ²⁵ Akiliiyumiñaiññiqman anjaayuqanan
 tunirautquniğaa ağnaatlu suli qitungaurani suli
 iluqaisa suurapayaani aasiñ akiliiutigilugich
 niggiuqsruutaiñun. ²⁶ Savakti sitquqami sivuğanun
 uqapsaağniqsuq, ‘Ataniiq, utaqqiurallanja.
 Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitñik.’ ²⁷ Anjaayuqanan
 ilunñutchautiplugu aullaqtinniğaa natqigutiplugich
 niggiuqsruutai. ²⁸ Aglaan savakti anikami
 tavrakna nalaunniğaa ilañat savaqatmi

niggiuqsruummirigikkani qapsiuranik maninjñik. Tiguniqlukamiun qimitchiqsruaqsiñigaa nipliu-tiplugu, ‘Niggiuqsruutin utiqtirrun uvamnun.’
²⁹ Savaqataan purviginiḡaa injiqsruaqḡuasiñi, ‘Utaqqiurallanḡa. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitñik.’
³⁰ Aglaan akiqsruḡvigikkaḡa utaqqisunijññiqsuq. Aullautiḡhiñḡniḡaa isiqsivinmun aasiñ isiqtaupkaḡḡu utiqtitchiñiaḡhanunaglaan niggiuqsruutaanik. ³¹ Atlat savaktit qiñiqamitrun taamna atuumaruḡ ipiqtutchallapiḡniqsut. Utlakḡḡu aḡaayuḡaqtin uqautiniḡaat iluqaitñik atuumaruanik. ³² Aḡaayuḡaḡan savakti isiquniḡaa nipliutiplugu, ‘Pigiitchuatiin savaktii! Natqigutigaluḡḡikpiñ niggiuqsruutipnik uvamnun injiqsruaqapḡa. ³³ Suvaata ilunḡuksriñḡiññiqpich savaqatiknik atrilunḡa nagliksriḡḡaptun ilipnik?’ ³⁴ Tavra aḡaayuḡaḡan qinnautiplugu tuyuḡiniḡaa isiqsirinun anasiñḡuqsauḡplugu akiliiñiaḡhanunaglaan niggiuqsruutipayaḡñiñik. ³⁵ Taatnatuntuuḡ aapama qilḡḡmi irrutini-aqmigaasi natqigutrinjitchupsi aniqatiupsitñik uummatipsitñiñ.”

19

Jesus Iḡsautriruḡ Avitkun

¹ Jesus uḡaḡaiḡami tamatkuniḡa aullaḡniqsuq Galilee-miñ utlautipluni nunaḡqḡiuraḡñun Judea-m akiani Jordan-ḡum. ² Iñugiaktuat iñuich malinḡiḡaat. Jesus-ḡum mamitinnigai atniḡḡaqtuat tavrani. ³ Iḡḡisa Pharisee-ḡuruat utlanḡiḡaat. Tavra uuktuaḡsaḡḡu apiqsrulḡiññiḡaat, “Aḡutim avitpagu nuliani patchitchiḡuni supayaanik,

maligütaksrakuagnaqpa?” ⁴ Jesus-ñum kiuniğai, “Aqliqisimasuknağiksi aullağniipman Agaayyutim iñiqsiłha añutmiglu ağnamiglu. ⁵ Taatnaqhuni añutim unisaksrağigaa aapani suli aakani aasiñ piqasiutiluni nuliagmiñun, iluqatik-aasii atautchisun timinigutik. ⁶ Malğunñaiqsuk aglaan atausinñuqtuk. Iñuum avitinjilliuñ tuvaaqatini Agaayyutim piqasiutipkaqmatik.” ⁷ Pharisee-ñuruat apiqsruğniğaat, “Suvaatami Moses tillisiqagñiqpa añutmun agliutiqqaaglugu aullaqtilluguasiñ nuliani?” ⁸ Jesus-ñum kiuniğai, “Moses-ñum avititkaasi nuliapsitñiñ atakkii ilisautitchiğitpaitłusi. Aglaan itniingitkaluaqtuq aullağniłhaniñaglaan. ⁹ Uqautigipsi, Ağnaq tuniqsimaurnağniñaan añutmiñun naagasuli añutim avitkumiun, ilaqatnitqiguniasii atlamik ağnamik. Taamna añun atlatuqtauruq.” ¹⁰ Maliguaqtaiñ nipliutiniğaat, “Taatna inniaqpan akunğakni nuliagiik nakuutluñniagñiqsuq ilaqatniñitchuni.” ¹¹ Aglaan Jesus kiuniğai, “Iñugiaktuat iñuich akuqtutlaitkisigaat taamna ilisauttun. Kisiminaglaan tamatkua Agaayyutim qaitchikkañi akuqtutlagisigaat. ¹² Atakkii añutiqaqtuq isuanunaglaan ilaqatnikkummataitchuanik; suli añutiqaqmiuq ilaqatnikkumiñaiyakkañitñik iñuich; atlatsuli, ilaqatnikkummataitłutinj atakkii savautisutlukkaat Agaayyun. Iñuum akuqtuğumiñagumiun taamna ilisauttun akuqtuğliun.”

Jesus-ñum Agaayyutiniğai Ililgaurat

¹³ Iñuich ililgaurat tikiutruğniğaiç Jesus-mun argañi ililugich ililgauranun agaayyutitquplugich.

Aglaan maliguaqtit iñiqtiğniğaiç tamatkua iñuich. ¹⁴ Jesus nipliğñiqsuq, “İliğaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinjitñun atakkii Agaayyutim añaayuqautaa anmaruq iñunñun atriqaqtuanun ililgaanik.” ¹⁵ İlikamigich arganji agaayyutiqqaaqlugich aullağniqsuq.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuaq

¹⁶ Anun utlautiniqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, “İlisautrii, sunik nakuuruanik savagluña piqat-lasiñayaqpik isuitchuamik iñuuliğmik?” ¹⁷ Jesus-ñum nipliutinigaa, “Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruamik? Kisimi Agaayyun nakuuruanuruq. Aglaan iñuuliqağukkuvich tupigiyumagitin tillisit.” ¹⁸ Nukatpiałam apiqsruğniğaa, “Nallinich?” Jesus nipliğñiqsuq, “İñuağniaqnak, atlatuğniaqnak atlam ilaqataanik, tiglinniaqnak, sagluniaqnak ilisimarauguvich. ¹⁹ Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ²⁰ Nukatpiaq nipliğñiqsuq, “Tamatkua iluqaisa qaunagigitka nutauñamniñaglaan. Sumik minitchivik?” ²¹ Jesus-ñum uqautinigaa, “Tanjigisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qailugich maniich ilaipauranun. Taatnağuvich piññakkisirutin akisuruamik qılanmi. Taatnaanikkuvich malinña.” ²² Nukatpiałam tusaakamiun taamna ipiqtutchakhuni aullağniqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni. ²³ Jesus-ñum nipliutinigai maliguaqtini, “İlumun uqautigipsi, Sakiqnal-lapiağisiruq umialguruami iñunmi isigniañksraña Agaayyutim añaayuqautaanun. ²⁴ Uqautipsaagipsi, qağanatluktuq pikikturuam isihksraña ‘Mitqutim

Iraagun' uumakña umialguruam isiliksrāñaniñ Agaayyutim añaayūqautaanun.”²⁵ Maliguaqtaiñ tusaakamitruñ taamna quvigūtchallapiagñiqsut nipliqhutiñ, “Kiñami anniqsugisiñiqpa?”²⁶ Jesus-ñum takusaqługich nipliutiniğai, “Sua iñuich savaagiyumiñaisañat Agaayyutim savagitlapiagatağaa.”²⁷ Peter-m kiuniğaa, “Supayaat unitkivut maligukhutin. Aasiili sumik piññañniaqpisa?”²⁸ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uqautigipsi, Iğñiña Iñuum aqvinñanikpan aquppiutaqpañmiñun quvianagmiñi suli supayaaq nutaagūqpan, tavra ilipsi maliguaqtuasii uvamnik, aquppigisipmiusi qulit malğunñun aquppiutaqpañnun atanniqsugługich kiñuviani qulit malğuk iğñiñiñ Israel-ñum.”²⁹ Suli kiñaliqaa unitchiruaq kiñuniğmiñiglu aniqatmiñiglu aapamiñik aakamiñiglu, ililgaagmiñiglu naagaqaa nunamiñik pisigiluña akuqtuigisiruq akilūsianik tallimakipiağugługu. Piññakkisiruq isuitchuamik iñuuliğmik.”³⁰ Aglaan iñugiaktuat sivulliuruat pakma aqulligūğisirut, suli iñugiaktuat aqulliuruat pakma sivulligūğutiñ.”

20

Savaktit Nautchiivini

¹ “Agaayyutim añaayūqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiviqaqtuatun. Anipluni uvlaatchaurami savaktiksrāqsiugñiqsuq nautchiiviniñun.”² Sivunniugatigiqqaaqługich savaktiksrat akiligisiñiplugich uvlum akiksrāñanik savakpata nautchiiviniñi tiliñigai.”³ Quliñugutailamun sassağ tikitman

aullalgitñami qinìgnìgai atlat tunisiñiağvinñi
 qikaqtuat ittuaqsiñaqhutin. ⁴ Nipliutiniğai,
 ‘Savviağitchiļi nautchiivimñun. Nalaunņaruamik
 akilìgisigipsi.’ Savviağniqsut. ⁵ Aullalgiññiqsuq
 uvluq qitiqquğunnaqman suli piņasunun sassağ
 ilipman, taatnatunsuli savviaqtitchipluni.
⁶ Suli aullalgiññiqsuq tallimanun sassağ
 tikitchunnaqsipman, aasiñ paqilgitñami atlanik
 qikağaaqsiñaqtuunik apiqsruğniğai, ‘Suvaata
 qikaqtuaqsiñaqpisi taatna uvluvakpaurağ
 ittuaqhusi?’ ⁷ Kiuniğaat, ‘Atakkii kia-unniñ
 iñuum savaktiksraqtaaginiluta.’ Uqautiniğai,
 ‘Aullağitchiļi savviağusi nautchiivimñun.’
⁸ Anaqaksraaqman nautchiiviqaqtuağ
 uqağniqsuq savaktit anaaquqanatnun, ‘Tuqługługich
 savaktaut akilikkich akiññaaktaanjitnik,
 aullağniilugich aqulliuplutin savviaqtauniñ
 sivulligñunaglaan.’ ⁹ Aggiqmataasiñ taapkua
 savaktiksraqtaanuruat tallimanun sassağ
 ilipman, akilìqługich uvlum akiksraņanik.
¹⁰ Taapkuali savaktiksraqtaaqqaanuruat
 aggiqamin, isumaniqsut akikņatluņniaqhutin.
 Aglaan atausiullaaplutin akuqtuipmiñiqsut
 uvlum akiksraņanik. ¹¹ Taapkua akuqtuikamin
 akiññaaktaagmiknik uqapiluaqsiñiqsut akikņaqługu
 nunautilik ¹² uqaqhutin, ‘Tamatkua aqulliich
 savviaqtuat savaktut atautchiļhiñami
 sassağniğmi. Akiligitin atunim uvaptiktun
 naagauvva igłutuqługu uunaq savakhuta
 uvluqtutilaanatun.’ ¹³ Aglaan kiuniğaa ilaņat,
 ‘Iļauramaan, savvaqłutinițkikpiñ ivayağniğutin.
 Sivunniuqatiginitpiņa savagukhutin akiksraņatun

uvlum? ¹⁴ Tigulugu akiliusian anilaagiñ. Qaitchisukkiga anun savviaqtuaq aqulliupluni ilipniktuaq akiliipmatun. ¹⁵ Nalaunnaiññiqpik isumaptun analatchikama pigikkamnik? Naagaqaa killuqsraqpich anniqsraitñama? ¹⁶ Taatnatuntuuq aqulliich sivulliguutigisirut, sulivulliih aqulliguutilutin. [Iñugiaktuat iñuich tuqhirakkaugaluagtut, aglaan ikituurat piksraqtaanurut.]”

*Jesus-ñum Pijnatchigñigai Uqaqatti
Tuqqutauliksragmiñiglu Anipkakkauliksragmiñiglu*

¹⁷ Jesus Jerusalem-mukhuni saniqpaktaagutiniñgai qulit malguk maliguagtini uqautiplugich, ¹⁸ “Naalagnisitchi, Jerusalem-munñaqtugut Iğñiña Iñuum aatchuutigikkauviksrañanun qaukinitñun agaayuliqsit sulivulliih aglaliqirinun. Iñisa tuqqutaksraguñiñaagaat. ¹⁹ Qaitkisigaat Jew-ñunitchuanun mitautigitqulugu ipiğaqtuğlugulu, sulivulliih kikiaktuutipkaglugulu sannigutamun; aglaan anitqiksikkauniaqtuq pinjauatigun uvlut.”

Aakauruam Iniqsruaņa

²⁰ Aasiñ Zebedeem igñakkiñ aakanjak utlautiniqsuq Jesus-mun piqatigiplugik igñañni. Sitquğviginigaa sivuğanun iniqlugu pisitquplutin. ²¹ Jesus-ñum apiqsruğniğaa agnaq, “Sumik pisukpich?” Agnam kiuniğaa, “Tilikkik ukuak igñakka aquppitlasilugik ilipni, ilaqataa taliqqiğñun sulivulliih ilaqataa saumipñun atanniqsuiguvich anjauyautipni.” ²² Jesus-aasiñ nipliğniqsuq, “Nalursi sumik iniqsruqtilaapsitñik. Imilhiñauvitku qallun imiqsağumakkağa

[naagaqaa apqusaalhiñauvitku naninnaqtuaq apqusaagaksrautigikkaga]?” Taapkuak igñakkiñ kiuniġaak, “Imilhiñaugikpuk.”²³ Jesus-ŋum nipliutiniġik, “Iḷumun imiġniagaḷuaqtusik qallutmiñ imiġniakkamniñ. Aglaan piksraqtuksraunitchuṇa aquppiruksraṇnik taliqpimñi saumimñiḷu. Taapkuak innak iñuqaġniaqtuk aapaa itqanaiyautikkaniknun.”²⁴ Qulit tusaakamiṇ taavrumiṇa iḷuagiñiñiġaich taapkuak malġuk aniqatigiik.²⁵ Jesus-ŋum tuqḷuġniġai maliguaqtini uqautilugich, “Iḷisimarusi aṇalatinich Jew-ṇuṇitchuat aṇalanniġlugaqtilaanatnik iñuṇitñik suli kamaṇaġniqsraṇisa nanititchuuplugich.²⁶ Aglaan taatnaittuksraunġitchuq ilipsitñi. Kiñapayaaq kamaṇaġuktuq akunnapsitñi ilipsitñun savaktiruksrauruq.²⁷ Suli kisupayaaq qauckiusukkumi savaktaġruguaqtuksrauruq iluqaṇsitñun.²⁸ Taatnatun Iġñiṇa Iñuum agġiṇitchuq savautipkaġiġuni, aglaan savautrityaqhuni suli qaitchaqtuqḷugu iñuukki tasuġukḷugich iñugiaktuat iñuich.”

Jesus Mamititchiruaq Malġuṇnik Ayaṇaruṇnik Aṇutiṇnik

²⁹ Jesus maliguaqtiniḷu aullaqaṇsipmata Jerichomun, iñugiallapiaqtuat maliṇniġaat.³⁰ Malġuk aṇutik ayaṇaruak aquppiñiqsuk sanigaaṇni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaagaṇipluġu kappainiqsuk, “Ataniiq, kiṇuviaṇa David-ŋum! Nagligillaṇniaqtiguk.”³¹ Iñugayaat iñiqtigñiġaich nipaisaaquplugik, aglaan nipitutluuraqhutik kappainiqsuk, “Ataniiq, kiṇuviaṇa David-ŋum! Nagligillaṇniaqtiguk.”³² Jesus

nutqaqhuni tuqluḡniḡik, aasiiñ apiqsruqluḡik, “Sutquvisik uvamnun?” ³³ Kiuniḡaak, “Ataniḡ, qiñitlasisuktuguk.” ³⁴ Jesus ilunḡutchaḡniqsuq taapkuḡniḡa. Aksinḡniḡik irinḡik. Tavrauva a qiñitlasiñiqsuk, aasiiñ malikluḡu Jesus.

21

Jesus-ḡum Tikisaalḡa Jerusalem-mun Ataniḡtun

¹ Aasiiñ qallikaminḡ Jerusalem-mun tikiñniqsut Bethphage-mun, iḡḡiḡñun atiqaqtuamun Olives-mik. Tavrakḡa Jesus-ḡum tiliñniḡik malḡuk maliguaqtinḡi, ² uqautiplugik, “Aullaḡutik nunaaqqiuramun sivunnaptikniittuamun. Amanianḡani paqitkisigiksik pituqaqtuaq natmaksigvik nuḡḡaḡalu. Pituiḡluḡik uvunḡautiyumagitik uvamnun. ³ Kia iñuum qanuqpatik uqautiyumagitik atanḡuruamun inuḡinilugik. Taavruma tavrauva aullaqtinniḡik.” ⁴ Iluqaan atuumaniqsuq tanḡisaqluḡu sivuniksriqirim uqautigikkaḡa itnaqhuni,

⁵ “Uqautisigik iñunḡi Zion-ḡum,

Atanḡi, umialiksi agḡiqsuq ilipsitñun.

Piisaanḡichuq usiaqsiqsuq natmaksigvinḡmi,

nuḡḡaḡaniunniñ natmaksigvium.” *Zechariah 9:9*

⁶ Maliguaqtik aullaḡniqsuk tuvraqluḡu Jesus-ḡum uqauttutaa inḡmiknun. ⁷ Taapkuak agḡiutiniḡaak natmaksigvik nuḡḡaḡalu Jesus-mun. Iliñniḡaich atnuḡaatik natmaksigvinḡmun aasii Jesus aquvitluni taapkuḡnuḡa. ⁸ Iñuḡiallapiaqtuat iñuich siaminniḡaich atnuḡaatinḡ tumitchianun. Atlatli kipriñiqsut akiqqunik napaaqtuniñ

siapsiutiplugich tumitchianun. ⁹ Iñugayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ñum suli tamatkualu maliktuat niprualaniqsut,

“Hosanna. Nangaglakup igñiña David-ñum.

Uvvatuq Agaayyutim piliutiqaqliuñ tikitchuaq piqusiqhuni Ataniǵmik. *Psalm 118:26*

Nangakkauli Agaayyun qutchiññiqsrami qilañmi.”

¹⁰ Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun iñupayaanj nunaqqim agayaullañniqsut, aasiiñ iñuich apiqsruqtuǵniqsut, “Kiña una?” ¹¹ Tamatkua iñugayaat kiuniǵaich, “Taamna tavra Jesus-ñuruq, sivuniksriqiri Nazareth-miñ Galilee-mi.”

Jesus-ñum Suaqluiyaiha Agaayyuvikpauramik

¹² Jesus-ñum isiqami agaayyuvikpañmun anittagñigai iluqaisa tauqsiqsuktuat suli tunisiullaqtuat tavrani, suli ulgutaqlugich tiivlut maniññik simmiqsuǵviñich aquppiutanitlu tamatkua tunisiullaqtuat tiñmiagruuranik.

¹³ Jesus-ñum uqautiniǵai tamatkua, “Aglausimaruq Agaayyutim makpiǵaanjñi, Tupiǵa taggisiqagñiaqtuq agaayutyagviñmik, aglaan iriqtuǵvigiliutipkagiksi tigliñniaqtinun.” ¹⁴ Tavrani agaayyuvikpañmi ayaunaruat suli pisutlaitchuat Jesus-muñniqsut, aasiiñ Jesus mamitilugich.

¹⁵ Qaukliñich agaayuliqsit aglaliqiritlu uumitchañniqsut qiniqamitruñ Jesus savaaqaqtuaq quviqnaqtuanik suli ililgaat niprualaruat agaayyuvikpañmi nipliqhutin, “Nangaglakup igñiña David-ñum.” ¹⁶ Tamatkuali nipliutinigaat Jesus, “Tusaavigich makua sumik uqaqtilaanat?” Jesus-ñum kiuniǵai, “Ii, agliqisimasuknaǵiksi uqaliq uqaqsimaruq,

‘Aniqammiurat ililgauratlu nangaipkagnigitin quyy-
atillautamik?’” *Psalm*
8:2

17 Jesus-ᵈum uniññigai. Aullaḡniqsuq nunaaqqiq-
paᵈmiñ siñiktaqhuni Bethany-mi.

Jesus-ᵈum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

18 Uvlaaḡuqman Jesus utillaḡmi nunaaqqiq-
paᵈmun nigisuliḡñiqsuq. 19 Qiñiqamionᵈ fig napaaq-
tua apqutmi utlanᵈnigaa aglaan paqitchinᵈitluni
fig-nik, tamarra milukataigaluaq. Jesus-ᵈum
nipliutinigaa napaaqtuq, “Tavrakᵈnaniñaglaan
asianik nauritqinᵈñiaqnak.” Taamna napaaqtuq
pannaqᵈuktignigaa. 20 Maliguaqᵈaiñ qiñiqamitruᵈ
taamna quvigutᵈchakhutinᵈ uqagᵈniqsut, “Qanuqhuni
manna fig napaaqtua paniqtᵈqpaun?” 21 Jesus-
ᵈum kiunigai, “Uqautigipsi, Ukpᵈiqsrisiqagᵈupsi
arguaqtusunᵈaqasi pitlanayaqtusi savaagᵈikkaptun
taavrumiᵈna fig napaaqtuanik, aglaantuuq
nipliḡupsiunniñ uumuᵈna igḡimun, ‘Nuutittin
igitaulutin taḡiumun’ taatnallapiaq atuumanayaq-
tuq. 22 Ukpᵈiqsriḡᵈikun apiqsruḡᵈupsi supayaamik
akuqtuigisirusi agaayulᵈikun.”

Kimik Jesus Tuyuḡirigaḡniqpa?

23 Jesus Jerusalem-mun tikiñᵈjanikman isigᵈniqsuq
agaayyuvikpaᵈmun. Qaukᵈᵈnisa agaayuliqsit
sivulliuqtᵈigruatlu utlanᵈnigaaᵈ Jesus ilisautripkaḡᵈlugu
aasii nipliutiᵈplugu, “Kisum aᵈnalatchiḡᵈhagun
savaagᵈivigich tamatkua? Kia sanᵈᵈiksritpatin
taatnatun?” 24 Jesus-ᵈum kiunigai, “Uvanᵈaptuuq
apiqsruḡᵈniaḡᵈipsi atautchiḡᵈhiñamik. Kiugupsitᵈna
uqautigisipmᵈigipsi nakiñ aᵈnalatchiḡᵈiqaqᵈᵈna
savaagᵈitilaanᵈatnik tamatkua. 25 Kia sanᵈᵈiksritpaunᵈ

John paptaaqtitchiquplugu, Agaayyutim naagaqaa iñuich?” Uqaqtuyaagñiqsut inmiknun, “Uqağupta agaayyutmiqsauniługu Jesus-ñum uqautiniagaatigut, ‘Suvaatami ukpiğinjitpisiuñ John?’” ²⁶ Aglaan uqağupta iñukmiqnisauniługu, iłuigut chaktinniağivut iñuich atakkii iñupayaat nalupqiginjitkaat John sivuniksriqirautilaaña.” ²⁷ Aasiili kiuniğaat Jesus, “Nalurugut.” Tavra nipliutiniğai, “Uqautiyumiñaitmigipsi sumiñ aňalatchisiqaqluña savaaqaqtilaamnik tamatkuniña.

Atrikusaun Malğukkun Iğñikkun

²⁸ “Qanuq isummatigiviunli añun iğñiaqtuuaq malğunnik? Utlañniğaa añayukliq nipliutiplugu, ‘Iğñiñ savviağiñ nautchiivimñun ugluvak.’” ²⁹ Taavruma kiuniğaa, ‘Savviağumiñaitchuña,’ aglaan aquagun nunuuranisusq aullaqhunasii. ³⁰ Aapañak utlautilgiññiqsuq ilaqataanun iğñiğmi uqautiplugu sivuanisun. Taavruma kiuniğaa, ‘Savviağisiruña,’ aglaan aullañiññiqsuq. ³¹ Nalliak taapkuak iğñakkiñ tupiginiqpatku aaparik?” Kiuniğaat, “Taavruma sivullium.” Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nipliutigipsi, tax-siliqirit suli akiisut iñugiliutiniagaai Agaayyutim añaayuqautmiñi sivupsitñiñ. ³² John agğigaluaqtuq ilipsitñun ilisautityaqhusi nalaunñaruakun iñuuniagviksrakun, aglaan ukpiğinjitkiksi John. Aglaan tax-siliqirit akiisutlu ukpiğigaat. Aasiili qiñiqapsigik nunuuranitchusi aquvatigun ukpiğilugu.

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

³³ “Naalağniłlagitchi atlamik atrikusautmik, Iñuqağniqsuq nunaqaqtuamik.

Nautchirriġviliuġniqsuq, sapukutchiqługu avataa-
gun, nivakhuni misuġuliuġviksramik, nappaipluni
nasiqsruġviñmik, tavraasiñ atukkirrutigiplugu
nautchirriqirinun. Taatnaanikami aullaġniqsuq
uñasikuamun nunamun. ³⁴ Tavra qallipman
pukugviksraq asianik tuyuġiniġai savaktini
nautchirriqirinun aitquplugich piññaktaaksrautni
ilinjitñiñ. ³⁵ Aglaan nautchirriqirit tiguñiġaich
savaktai, aasiñ anaumikługu atausiq, suli
tuqqutlugu ilaṇat, atlasuli miłuqtuqługu uyaġaṇnik.
³⁶ Tuyuqalġiññiqsuq atlanik savaktinik,
iñugiatluktuanik sivulligñiñ. Aglaan sav-
vagliuġniġaich taatnatun. ³⁷ Aqulliqpianuplugu
tuyuġniqsuq iġñiġmiñnik ilinjitñun uqaqhuni,
'Taluginiġaat iġñiġa.' ³⁸ Aglaan nautchirriqirit
qiñiqamitruṇ iġñiq uqaġniqsut inmiknun,
'Tamarra paitchaktaaksralik, ki tuqullakput
piññaktaagiługuasii paitchaktaaksrautaa.'
³⁹ Tiguplugu aninniġaat asialiviñmiñ tuqqut-
luguasiñ. ⁴⁰ Taatnamik, iñua asirrivium aggiġumi
qanuġniaqpagich tamatkua nautchirriqirit?"
⁴¹ Kiuniġaat, "Taapkua iñukłuich nañitillugich
tuqunniġai, aasiñ atukkirrutigilugu asialivik
atlanun nautchirriqirinun aatchuġumiñaqtuanun
inmiñun asianik pivik tikitpan." ⁴² Jesus-ṇum
nipliutinigai, "Aqliqisimasuknaġiksi Agaayyutim
uqałha,

'Uyaġak tuppinit ayakkanat,
taamna uyaġak piitчуillaṇiaġaqtuq
tuppirauni.

Taamna atangum savaagiġaa
suli quviqnaqtuanunasugigikput.'

Psalm

118:22, 23

⁴³ Taatnamik uqautigipsi, Iñuginġigisigai Agaayyutim añaayuqautaa, uvakñaniñaglaan Agaayyun aňalatchiñiaqtuq iñuñnik tupiksriuanik pisuliġmiñik. ⁴⁴ Aasiñ kisupayaaq puukaqtuaq taavrumuña uyagañmun siqumitauniaqtuq, aglaansuli taavruma uyagaum kattaqitñikkumi iñuñmik kanuġiñiaġaa.”

⁴⁵ Qaukñich agaayuliqsit suli Pharisee-nuruat tusaakamisigik Jesus atrikusautiñi ilisimaniqsut Jesus-mun uqautigitilaġmiknik.

⁴⁶ Tigusukkaluaġniġaat, aglaan iqsiñiqsut iñugayaanik atakkii iñuich ukpiqhutiñ Jesus sivuniksriqiraunipluġu.

22*Atrikusaun Niġiqpagvikun Ilaqatnigviksrautni*

¹ Taimma uqaaqtuagaqsilġiññiqsuq atrikusautitigun uqaqhuni, ² “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan atriqagisiruq umialinmik itqanaiyairuamik niġiqpagviksramik iġñi ilaqatnigviksrautaani. ³ Tiliñġai savaktini tuqłuġiaquplugich tamatkua aiyugaaqtauruat niġiqpagviksramun, aglaan agġiġuñiññiqsut.

⁴ Umialik tiliritqilġiññiqsuq atlanik savaktimiñik uqaqhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruat, Itqanainanikkiga nullautchiġviksraġa. Tuqqutchianiktuna uqsraqsanitñik tuttuq-paħuñma nuġġaġmalu. Suapayaaq itqanaiqsuq. Agġiġusi niġiqpagaġitchi katchuutiniaqtuanun.’

⁵ Tamatkua aiyugaaqtauruat suliqutigiñiñġaich aglaan aullaħiñiaġniqsut, ilaňat savviaqhuni

nautchiiviniñun suli atla tauqsigñiagvinñun.
⁶ İlanisa tiguniqlunñigaich savaktit anaumiklugich suli tuqqutqataqlugich. ⁷ Umialgum tusaakamiun taamna uumitchañniqsuq. Tuyuginigai añuyyiuqtini tuqqutchaqtuaqplugich tamatkua iñuaqtuqtuat suli ikipkaqlugu nunaaqçinat. ⁸ Tavra nipliutiniğai savaktini, ‘İlaqatnigviksraun itqanaitkaluaqtuq aglaan taipkua aiyugaaqtaugaluqtuat nalliummatinitchut. ⁹ Aullağusi tumitchiat kanigalunjitñun aiyugaaqligiağitchi kisupayaanik qinikkapsitñik aggiqulugich katchuutiniaqtuak nigipkaiviksrautaaknun.’ ¹⁰ Savaktit aullağniqsut tumitchianun aasiñ katitchiaqsiplutin iñunñik atisiplugich nakuuruatlu pigiitchuatlu. İlaqatnigviksraunaasiñ immiğniqsuq paqitapayaağmikkik. ¹¹ Aglaan umialik isiqami qinigiaqlugich tuyuğmiaksraqtaanuruat, qinigniğaa iñuk tavrani atnuğaaqtummaanitchuaq piqutigilugu ilaqtatniñiaqtuaq. ¹² Umialgum nipliutiniğaa taamna iñuk, ‘İlauraamaan, qanuqhutin isiqpich nigiqpagvianun atnuğaaqtusunjaqnak nalaunjaruanik?’ Taamna iñuk nipiksraiñniqsuq. ¹³ Umialgum uqautiniğai savaktini, ‘Qiliqsigik argaillu isigaillu igillugu aasii tağniqsrallapiamun. Tavrani itkisiruq qiañiq suli tiraalatchiñiq kigutinik.’” ¹⁴ Tavrani Jesus niplipsağniqsuq, “İnugiaktuat iñuich aiyugaakkaugaluqtut, aglaan ikituurat piksraqtaanurut.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵ Pharisee-ñuruat sivunniugaqsiñiqsut pitchağuklugu Jesus uqalñigun. ¹⁶ Tuyuqagñiqsut

maliguaqtimiknik ilaanun, piqasiqługich Herod-
kuaqtuanik uqaqhutin, “İlisautrii, ilisimarugut
nalaunjaruanjutilaaqnik. İlisautrirutin Agaayyutim
iñuuniagvigitqukkañanik ilumutuuruakun
sugisunjaqnagu qanuq iñuich isummatiqaqtilaanat,
aasiiñ suginitmigiñ iñuum suurautilaaja.
17 Uqautitigut sumik isummatilaaqnik
taavrumuuna, Maligutaksrakuagnaqpa akiliiruni
tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunjaipapa?”
18 Aglaan Jesus ilisimaplugu sivunniugutaat
pigiiliqilikun nipligñiqsuq, “Ukpinñuaqtisii! Suvaata
uuktuaqpisitja? 19 Qiñiqtillaksitja maninmik
akiliqsuutauruamik tax-sinun!” Qaitchiñiqsut
maninmik. 20 Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Kia-
una agliutraña maninmi? Kiasuli aglaña?”
21 Kiuniğaat, “Caesar-m.” Aasiiñ Jesus-ñum
uqautiniğai, “Akiliutigilugu Caesar-mun Caesar-
m pigikkaña, suli Agaayyutmun pigikkaña
Agaayyutim.” 22 Tusaakamitruñ Jesus-ñum
uqagikkaña quvigusuniqsut unitluguasiiñ.

Apiqsruun Anipkakkautikun Tuqutigmiñ

23 Taavrumani uvlumi Sadducee-
ñuruat, tamatkua uqağuuruat tuquruat
añitqitlaiññiplugich, utlautiniqsut Jesus-mun
apiqsruğukługu, 24 “İlisautrii, Moses-ñum
uqautigaatigut itnaqhuni, Anun ilaqatiqaqtuaq
tuqukpan qitungigaluaqani, taavruma anutim
aniqataan ilaqatniktaagiraksrağiniğaa uilgağnaaq
qitungisilugu anutmik ilisimanağuniasiiñ tuquruam
qitungağitilaanjanik. 25 Samma maani ittut tallimat
malğuktun aniqatigiich akunnaptikni: anayukliq
nuliaqtuaq tuqupluni qitungaitłuni, unitlugu

nuliani aniqatmiñun. ²⁶ Tugliasuli aniqataa taatnatun tuqupluni piñayuaglu, kiisaimma iluqatij aniqatigiich tuquvut. ²⁷ Aqulliupluniasiiñ aḡnaq tuqupmiñiqsuq. ²⁸ Taapkua tallimat malḡuuruat aḡutit nuliaqtuat iluqatij taavrumiña aḡnamik, nalliata nuliagigisiñiqpauḡ taamna aḡitqigviñmi?” ²⁹ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Qanutun killukuaqtigivisi! Nalugisi Agaayyutim uqaḡhich ilaanlu sanḡia. ³⁰ Iñuich aḡitqigumiñ tuqumiñ iḡaqatniktuḡumiñaitchut naagaqaa iḡaqatniktitakkauyumiñaitchut. Aglaan itkisirut isaḡuliktitudun qilaḡmiittuatun. ³¹ Agliqisimasuknaḡiksi Agaayyutim uqauttonaa ilipsitñun aḡitqilikun tuquḡiḡmiñ. ³² ‘Agaayyutigigaatḡa Abraham-lu Isaac-ḡumlu Jacob-ḡumlu.’ Agaayyutiginitkaat tuquḡaruat aglaan iñuuruat.” ³³ Iñugayaat tusaakamitruḡ Jesus-ḡum iḡisauttutaa quviḡusunḡiqsut.

Kamanaḡniqsarakun Tillisigun

³⁴ Pharisee-ḡuruat katimaniqsut tusaakamiñ Jesus-mun nipaḡsiñiplugich Sadducee-ḡuruat. ³⁵ Iḡaḡata iḡisautriḡuruam maliḡutaksranik apiqsruḡniḡaa Jesus uuktuagukḡugu, ³⁶ “Iḡisautrii, nalliat tillisit kamanaḡniqsarauva maliḡutaksrani?” ³⁷ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “‘Piḡpagiyumagiñ ataniḡ agaayyutigikkan iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipñiñ, suli iluqaaniñ isummatipniñ.’ ³⁸ Taamna tavra sivulliq suli kamanaḡniqsraq tilliñ. ³⁹ Suli tuglia taatnatun itmiuḡ, ‘Piḡpagilugu iñuuniaqatin iḡilugu iliptun.’ ⁴⁰ Maliḡutaksrapayaaq suli sivuniksriqirit

ilisautturigikkaniich tunḡaviqaqtut taapkuḡnuna malḡuḡnun tillisiḡñun.”

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Pharisee-ḡuruat katimapkaḡḡgich Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, ⁴² “Qanuḡ isummatigivisiuḡ Christ, anniqsuḡti akiqsruutauruḡ? Kia kiḡuniḡivauḡ?” Kiuniḡaat, “David-ḡum.” ⁴³ Jesus-ḡum nipliu-tiniḡai, “Qanuḡhunimi David-ḡum, uḡaḡhuni Ir-rutchikun, taiguutiḡaḡniḡpauḡ atanigmiḡ? Atakkii uḡaḡniḡuguuḡ,

⁴⁴ ‘Ataniḡ uḡaḡtuḡ Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiuviksrapnun uvaḡnun akiiliñiaḡhatnunaglaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

⁴⁵ David-ḡum inḡmiñik taiguutiḡaḡpagu Atanigmiḡ, qanuḡmi Anniqsuḡti David-ḡum kiḡuviaḡitlaniḡpauḡ?” ⁴⁶ Nalliataunniñ Pharisee-ḡuruat kiulguiññiḡaich Jesus-ḡum apiqsruutai. Tavrakḡaniñaglaan uvlumiñ kia-unniñ apiqsruḡtaḡuḡaigñiḡaat Jesus.

23

Jesus-ḡum Kiliktuutigigai Ukpiniḡuaḡtit

¹ Taatnaanikman Jesus uḡaḡniḡsuḡ iñḡgayaanun maliguaḡtимиñunlu, itnaḡhuni, ² “Aglaliqirit Pharisee-ḡuruatlu maligutaksriuḡtut Moses-tun inḡilḡaanimma. ³ Taatnamik tupigiraksraḡigisi atuḡḡḡḡllu supayaanik uḡautikpasi tuvrasuḡaḡnagich qanuḡ pisuutilaanat. Atakkii atuummitlaitchaat sumik uḡaḡqaaḡhutiḡ. ⁴ Natmiḡsuiraqḡtut iñuḡnun uḡumailanik.

Aasiisuli ikayugummataitkaich akiyautisug-lugich. ⁵ Savaapayaaqtin iñiqtagiragigaat qinñiqusaalhiñagutin iñun. Aglilaagtagnigaich puukataurat qaugmikniļu taligmikniļu imaqaqtuat uqalgnik suli atnugaagmin nivinalukkatanich takhilaaglugich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukñinich aquppiutanitñik nigiqpakmata, suli Jew-ñuruat katraqvinitñi aquppillatuplutin qaukñuruam inaani, ⁷ suli tumitchiani paglatqutuplutin suli iñun tuqñiraqusuuplutin ilisautriñik. ⁸ Aglaan taiguutiqaqumiñaitchusi ilisautriñik, atakkii atautchiñhiñamik ilisautriqaqhusi aasiñ iluqasi aniqatigiiksusi. ⁹ Taiguñniaqasiun suli kiñapayaaq maani nunami aapapsitñik, atakkii atautchiñhiñamik aapaqaqtusi qilañmiittuamik. ¹⁰ Naagaqaa taiguqasiun kiñapayaaq sivulliuqtinich atakkii atautchiñhiñamik sivulliuqtiqaqtusri, taamna Christ-ñuruq, anniqsuqti akiqs-ruutauruaq. ¹¹ Iñuk kamañniqsrauruaq akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. ¹² Suli kiñapayaaq kamañasugiruaq inmiñik atchiksipkakkaugisiruq. Kiñapayaaq atchiksiruq inmiñik kamañasipkakkaugisiruq.

Jesus-ñum Suakatağai Ukpinquałhatigun

¹³ “Nakñun, aglaliqirisiļu Pharisee-ñuruasiļu, ukpinquaqtisii! Kaniqsitłaitkiksi Agaayyutim uqalħa uqqiraqtaalu suli ilisautriñitlugich. Atriqaqtusi iñunich anmautiqaqtuanich Agaayyutim añaayuqautaanun aglaan anmañitlugu. Isinitchusi sulipsuq isiqtailigisi tamatkua isigñiuraqtuat. ¹⁴ [Nakñun, aglaliqirisiļu Pharisee-ñuruasiļu, ukpinquaqtisii!

Ivayaqtuipłusi tupiñitñik sulliñaurañitñiglu uilgağnaat, aasiñ taimma qiñiqtinniagaqsiplusi takiruamik agaayupłusi, taamna pisigilugu anasiññuqsaqsiuħiksraqsi pigiiłłunñaqtuq.]
¹⁵ Nakħiñ, aglaliqirisiiłu Pharisee-ñuruasiiłu, ukpiññuaqtisii! Kukiłłuktusi tağiukunlu nunakunlu atautchimikunniñ maliguaqtinigukhusi. Aasiñ maliguaqtiksraqtaagianikapsiñ anasiññuqsagvinmutlasirağigiksi pigiiłłukługu ilipsitñiñ. ¹⁶ Nakħiñ, ayañaplusi sivulliuq-tauruasii! Uqaqtusi, ‘Kiñapayaaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suñitchuq, aglaan kiñapayaaq akiqsruqami kaviqsaaqun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutiniktuq?’
¹⁷ Ayañaplusi isumalguitchuasii! Nalliak ukuak pitłłuktuanuva—kaviqsaaq manik naaga agaayyuvikpak ipqiqsitchipkairuaq kaviqsaaq maninmik? ¹⁸ Uqaqtusisuli kiña iñuk akiqsruqami tuniłłaqtuğvikun taamna suñitñiplugu, aglaan akiqsruqami aatchuutauruakun tuniłłaqtuğvinmi akiqsruutiniktuq. ¹⁹ Ayañaruasii! Nalliak ukuak pitłłuktuanuva aatchuun naaga tuniłłaqtuğvik ipqiqsitchipkairuaq aatchuutmik? ²⁰ Taatnamik iñuum tuniłłaqtuğvikun akiqsruqami taputirağigai aatchuutit tuniłłaqtuğvinmiittuat. ²¹ Iñuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmirağigaa Agaayyun ittuaq tavrani. ²² Iñuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmirağigaa Agaayyutim aquppiutana taamnalı aquppiruaq tavrani. ²³ Nakħiñ, aglaliqirisiiłu Pharisee-ñuruasiiłu, ukpiññuaqtisii! Qulikuraqtusi avuğutipsitñik—mint, dill sulı cummin-nik; aglaan minitlugich

qulliupiaqtuat ilisauttutit maligutaksrani:
 nalaunjaruaŋiq, nagliktaq suli ukpiqsriŋliq
 —taapkua atuumaraksraġaluasi minitchi-
 raġasunjaqasiaglaan sivulligñik. ²⁴ Ayaunaplusi
 sivulliuqtisii, milugiatchiat piigñiaġaġigisi
 qallutipsitñiñ salumautituqġugich, aglaan
 iilġataqtigagigiksi pikukturuaq natmaksigvik.
²⁵ Nakhiuñ, aglaliqirisiilu Pharisee-ñuruasiilu,
 ukpiññaqtisii! Salumapkairusi qaałhiññitñik
 qallutipsi suli puggutapsi, aglaan iluñich
 immaukkaqhutiñ ivayaqtuġigmik suli killiqiġigmik.
²⁶ Pharisee-ñuruasii, qanutun qiñitlaisigivisi!
 Salummaqqaqsigik iluañnik qallutimlu
 puggutamlu, qaanigli salumayumauk. ²⁷ Nakhiuñ,
 aglaliqirisiilu Pharisee-ñuruasiilu, ukpiññaqtisii!
 Ittusi qiñiyunaqtuatun iluvġich silataatitun,
 aglaan iluñich immaukkaqhutiñ tuqunaruat
 iñuich sauniñitñik suli qaayugñapayaqtuanik.
²⁸ Taatnallapiaq qaałhiññapsigun sagviaqtuġaqtusi
 iñuñnun nalaunjaruatun iliplusi, aglaan ilupsitñi
 immaukkaqtusi ukpiññaġutinik pigiilqiligniglu.

Jesus Sivuniksriqiruaq Anasiññuqsaaġviksrañatnik

²⁹ “Nakhiuñ, aglaliqirisiilu Pharisee-
 ñuruasiilu, ukpiññaqtisii! Qiñiyunaqsagisi
 iluviñich sivuniksriqirit suli nalaunjaruat
 iñuich. ³⁰ Uqaqtusisuli, ‘Iñuuniaqsimagupta
 inilġaan taimani aapaavut iñuuniaqmata,
 piqasiqsuutinayaitchugut ilinñitñi iñuaqtuqmata
 sivuniksriqiririk.’ ³¹ Taatna uqaqapsi
 ilipsitñik ilisimarauniqsusi kiñuviaġitilaapsitñik
 tuqqutchiruanun sivuniksriqiririk. ³² Ki
 naatchiuñ sivulliapsi aullaġniikkañat. ³³ Ilipsi

qitungañich tuqunaqaqtuat nimigiat! Qanuǵlugu nañaqniaqpisiuñ anasiññuqsagviñmuktitaaviksraqsi?
³⁴ Taatnamik tuyuǵisiruña sivuniksriqiririk ilipsitñun puqiksaaniglu iñuñnik aglaliqiriniglu —ilañich tuqutkisigisi, sulii ilañich kikiaktuu-tilugich, atlatsulii ipiǵaqtuǵlugich katragvipsitñi sulii qimaaratchilugich nunaaqqimiñ atlanun nunaaqqiñun.
³⁵ Taamna pisigiplugu anasiññuqsasquksraqsi tikiññiaqtuq ilipsitñun maqitchipkaiñapsigun auñatnik nalaunñaruat iñuich mañña nunamun, aullaǵniilugu iñuaqtulhaniñ Abel-ñum iñuaqtulhanunaglaan Zechariah-m iǵñiñan Barachiah-m, iñuaqtapsi akunǵakni agaayyuvikpaumlu tunillaqtuǵviumlu.
³⁶ Uqautigipsi ilumutuuruamik, iluqani tamanna anasiññuqsautiksraq tikiu magisiruq makunuña iñuñnun pakmapak iñuuruanun.

Jesus-ñum Piqaksriñha Jerusalem-miunik

³⁷ “Annaatuk, Jerusalem-miusii! Tuqutchuuruasii sivuniksriqiririk miñuqtuiruasiiñ uyaǵañnik tamatkuniña tuyuurauruanik ilipsitñun! Akulaiqñlugu katitchummiuǵaluǵaǵigigitka iñugikkasi, atriñlugu aqargiqpak piyaqquq-taiñitñiktuatun paiyaǵmiñnik ataaknun isaqquñmi.
³⁸ Atañii, tupiqsi suksraakkauñlapiǵniaqtuq suññillaǵuǵlugu.
³⁹ Taatnaqñña uqautigipsi, qañitqikkumiñaitkipsitña nipligñiañapsitñunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim piliutigiliuñ taamna tikitchuaq atqagun atañum.’”

24

Jesus Sivuniksriqiruq Piyaqquñiathanik

Agaayyuvikpaum

¹ Jesus unitkaqsiptomagu agaayyuvikpak maliguaqtaiñ upyauḡniḡaat ininĩtñik agaayyuvikpaum. ² Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, “Iluḡaisa makua tupqich qinĩnitpisigich? Uqautigipsi, Kisinḡuqtaqaḡumiñaitchuqunniñ uyagaḡmik qalliani atlam ulḡusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqirua Iñuilliuḡutniglu Piyuaqsiuliksraviglu

³ Jesus aquppipkaqtitlugu iḡḡimi taggisiquaqtuamik Olives-mik maliguaqtaiñ utlanḡniḡaat kisipkuḡhutin apiqsruḡluḡu, “Uqautitigut uumiḡa. Qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqqutugun ilitchuḡigisivisa agḡiyasiguvich suli nuna isukhiyasikpan?” ⁴ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Qaunatqiaḡigitchi iñuilli kinniḡitchumagaasi. ⁵ Atakkii iñuḡiaktuat iñuich agḡigisirut uqagaḡutin, ‘Christ-ḡuruḡa,’ aasiñ kinnitñigutin iñuḡiaktuanik iñuḡnik. ⁶ Tusaagisirusi aḡuyaktuanik qanittuamiñ unasiksuamiñlu. Iqsiñiaqasi atakkii iluḡatin tamatkua atuumaruksraurut aglaan isukhiḡitchuḡsuli. ⁷ Nunaaqḡich aḡuyyiuḡisirut akilligiiḡsillutin avatmun suli atanguviiḡ akilligiiḡsillutin avatmun, niḡisuksiuliqmilutin, suli nuna aulamiluni nanipayaaq nunani. ⁸ Iluḡaitñik tamatkua aullaḡniisaagigai auliyautilhum.

⁹ “Qaisaugisirusi nagliksaaqsiuviksrapsitñun, suli tuḡqutauḡksrapsitñun, uumigitchi-ulusi nunaaqḡipayaaniñ piqutigilunḡa.

¹⁰ Taimaniḡuqpan iñuḡiaktuat iñuich

ukpigūtaigñiaqtut, aatchuutigiragautilutiṅ avatmun suli uumikkutilutiṅ avatmun. ¹¹ Iñugiaktuat sivuniksriqiriṅṅuaqtuat aggiḡisipmiñiqsut kin-nitñigutiṅ iñugiaktuanik iñuṅnik. ¹² Suli pisigilugu iñuich pigiiliqilhat iñugiaksitmukhutiṅ piqpakkutaat niglaqsiñiaḡaa. ¹³ Aglaan iñuk makitaruaq payañaigūni isuanun anniqsukkaugisuruq. ¹⁴ Quliaqtuaḡigisigaat taamna tusaayugaallautaq Agaayyutim aṅaayuqautaagun, uqautigilugu nunaacqipayaanun. Aquagun isuklitkisuruq.

Tatamnapiagātaqtuaksraq

¹⁵ “Iñuk agliqiruaq ukuniṅa kaṅiqsili. Qiñigñiaḡiksi naḡḡunallapiaḡataqtuaq qikaḡlugu ipqitchuami inimi iniksraḡiṅisamiñi, Daniel-ṅum Agaayyutim sivuniksriqiraa uqautigikkaṅa. ¹⁶ Taipkunani uvluni iñuuniaqtuat nunaṅani Judea-m qimakkumaut iḡḡiñun. ¹⁷ Iñuksuli itkumi tupiḡmi qaṅani atqaḡniaqani aikḡiḡuni sumik tupiḡmi iluaniñ. ¹⁸ Kiñasuli iñuk nautchiiviṅmi itkumi utiḡniaqani aikḡiḡuni quppiḡaaḡmiñik. ¹⁹ Taipkua uvlut tikitpata, nakliṅ aḡnat siṅaiyauniḡumiṅ suli aakat miluktitchigumiṅ ililgauragḡmiknik. ²⁰ Agaayutitchi qimakiksraqsi atuumatqunillugu ukiumi naagaqaa minguiqsiagvium uvluaṅi. ²¹ Atakkii taivrumanani nagliksaaqpauraliksq atuumagisuruq atrigiṅisaṅa atuumaruam aullagñiñhianiñ nunam uvuṅanunaglaan. Taatnasiq nagliksaaqpauraliq atuummitqinñianjitchuq taavruma aquagun. ²² Aasii Atangum makua uvlut ilaṅṅaqtanṅisuaqpagich, kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq. Aglaan

pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut ilaññaqtaag'isigai. ²³ Taimaniġuqpan kia iñuum uqautikpasi, 'Qiniqsiuñ, uvva Christ,' naagaqaa itnaqpasi, 'Ikaniittuq,' ukpig'iniaqasigik. ²⁴ Atakkii anniqsuqtinñuat suli sivuniksriqirinñuat iligisirut savaaqagutin kamañaqtuanik savaanik suli quviqnaqtuanik. Taapkunuuna kinniñaġniġaich Agaayyutim piksraqtaani pisaġiyumiñaġumisigik. ²⁵ Atañji, uqautigipsi taavrumiña atuummigaluaqnagu.

²⁶ "Aasiili kisupayaam uqautikpasi Christ iñuilaami innilugu tatpavunqasi naagaqaa iriqsi-manilugu uvani tupqum iluani ukpig'iniaqasiuñ. ²⁷ Atakkii Igñiña Iñuum agġig'isuruq atrilugu ikniqpalañmun qaummaġiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun. ²⁸ Sumipayaaqsuli tuqunaruq itpan, tavrña tinmiaqpaich tuqunaraqtuġuuruat katisuurut.

Agġik'sraña Igñiñan Iñuum

²⁹ "Aquurañagunaasiiñ uvluiñ naglik'saaq-siułhum,

siqiñiq taaqsig'isuruq

suli tatqiq qaumag'ing'iguni,

uvluġiat katagaqmilutin qilañmiñ

suli qaummatipayaani siłam nuktitaulutin in-imikniñ. *Isaiah 13:10;*

34:4

³⁰ Taivrumani uvluni ilitchuqqutaa Igñiñan Iñuum sagviġisuruq qilañmi. Iñupayaaña nunam qialuni qiniġisigaat Igñiña Iñuum agġiq'suq nuviyakun qilañmiñ saññimigun suli kamanallapiaqtuakun kamanautmigun. ³¹ Qalġuqtautiqpaktuġlugich

nipituruat tuyugigisigai isagulgikkani
katitchityaqtillugich piksraqtaagmiñik iñuñnik
nakitñapayaaq nunami.

Iłisaaksraña Asirritłaitchuam Napaaqtum

³² “Iłisaagağitchi fig napaaqtumiñ, itnaqhuni,
akiguiñ milukatanjich naugaqsiptomata suli
sunjaaqsiplutin qituglipmata ilisimarağigiksi
upingaam qallilha. ³³ Taatnatuntuuq qiniğupsigik
tamatkua atuummiruat ilisimaniaqmigiksi Iğñiña
Iñuum qallillaapiaqtilaaña qakma. ³⁴ Iłumun
uqautigipsi, Iñuich iñuuniaqtuat pakma
tuquaninjanitchut tamanna suapayaaq
atuumaanikkaluagnagu. ³⁵ Iluqani nuna suli
qilak piyaqqukkaugisiruk, aglaan uqallich
uqautigikkatka piiñigumiñaitchut.

Pivia Aggikksrañan Iłisimaraitchuq

³⁶ “Kia-unniñ iñuum nalugaa uvluq naagaqaa
sassaq sumi tikisilaaksraña. Isagulgich
qilañmiittuat unniikii igñiguruam nalugaat.
Kisimi aapam ilisimagaa. ³⁷ Iğñiña Iñuum
aggiqpan taimanisun itkisiruq atrilugich iñuich
iñuuniaqmatun uvluiñi Noah-m. ³⁸ Atakkii
taipkunani uvluni sivuani uliqpalhum iñuich
niğimaaqtut imiqsimaaghutinlu, ilaqatniktuqhutin
suli qitungatin ilaqatniktuqtitlugich Noah-
m isiğniałhanunaglaan umiamun. ³⁹ Iñuich
ilitchuğiniñniqsut atuumaniaqtuamik uliqpanmun
pisagilgataqtitlutin. Taatnatun itkisipmiuq
Iğñiña Iñuum aggiqpan. ⁴⁰ Malğuk anjutik
savaktuak nautchiivinmi, ilaqataa tigurauligisiruq
aasiñ ilaqataa uniktauliguni. ⁴¹ Malğuk ağnak

mukkaaksriuqtuak mukkaaksriugvini, ilaqataa tigurauligisiruq aasiin ilaqataa uniktauliguni.

⁴² “Taatnagusi ataramik itqanaitchuksraurusi, atakkii nalugiksi sumi uvlumi atannapsi aggigñiaqtilaanjanik. ⁴³ Aglaan ilisimayumagiksi una, tupqum iñuan ilisimayumiun napmun ilikpan unnuaq tiglinniaqtim aggigñiaqtilaanja qaunaginayaqtuq tiglinniaqti siqumgutitqunillugu tupigmiñun. ⁴⁴ Taatnatuntuuq itqanaitchuk-sraupmisi atakkii Igñinja Iñuum aggigñiaqtuq sassagnigmi nigiuvgiginisapsitni.

Tuniqsimaruaq Naaga Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴⁵ “Kiña tuniqsimaruaupluni isumatuplunilu savaktauva? Ilaanuruq anjaayugam qaukñilutikkaña atlanun savaktimiñun tupigmiñi ittuanun niqiksritñiktaqtuamun piviksraq nallaullapi-aqlugu. ⁴⁶ Qanutun quviasuktigigisiva taamna savakti anjaayugam utigumi paqitana savaagiglugu. ⁴⁷ Ilumun uqautigipsi, atangum piksraqtaagigisigaa taamna savakti qaunaksritqulugu iluqaitñik suurağmiñik. ⁴⁸ Aglaan qanuq savaktauniqpan pigiitluni? Isumapiagnisug inmiñun, ‘Anjaayuqaga maunauraq utignianitchuq,’ ⁴⁹ aasiin anaumiaqsilugich atlat savaqatini suli nigiqatigiplugillu imiqatigiplugillu imiqtuqtit. ⁵⁰ Anjaayuqana taavruma savaktim utigniaqtuq ilanatigun uvlut nigiuğinisillugu ilaanik sassagnigmilu qaunaginisillugu. ⁵¹ Atangata aggigumi tatapsallapiagisigaa piqasiutipkağlugulu ukpinjuaqtinun. Tavrani iñuich qiagisirut tiriquulatchilugillu kiggutitin.”

25

Atrikusaun Qulitigun Niviaqsiatigun

¹ “Agaayyutim anjaayuqautaa sagviqpan itkisiruq qulitun anjtituqsimaichuatun tigungmiaqaqtuanik nanniuramiknik paagiaqlugu ilaqatniñniaqtuaq.
² Tallimat taapkunani isumaturuanjuniqsut, suli tallimat isumatuitlutinj. ³ Taapkua isumatuitchuat saagağmiñiğaiç nanniuratinj, aglaan uqsritqiutiksranjitiñik saanganjñiñiqsut.
⁴ Isumaturuataasiñ uqsritqiutiksraligaagñiqsut nanniuramiknun. ⁵ Ilaqatniñniaqtuaq tuulijnpakqługu taapkua iluqatinj siñinjñialiqaminj siñiksagñiqsut. ⁶ Tavra unnuaq qitiqquqman iñuk nipliqsuq, ‘Marra, ilaqatniñniaqtuaq aggiqsuq. Anilusi paagiaqsiun.’ ⁷ Iluqatinj anjtituqsimaichuat makitnaminj ikummaktaagñiğaiç nanniuratinj.
⁸ Isumatuitchuat uqautiniğaiç isumaturuat, ‘Qaitchisigut ilañanik uqsrupsi atakkii nanniuravut qamiaqsiñiqsut.’ ⁹ Aglaan isumaturuat kiuniğaiç, ‘Naaga, naamayumiñaitpalunmiugut uvaptiknunlu ilipsitñunlu pigupta, aglaan aullağusi taipkununa tunisiullaqtuanun uqsrunik tauqsigiagitchi piksrapsitiñik.’
¹⁰ Tavrali isumatuitchuat aullağniqsut, aasiñ tauqsigiaqtitlugich ilaqatniñniaqtuaq aggiğñiqsuq. Taapkua itqanaitchuat isiqatigigaat katchuutivinjmun niğiqpagiaqhutinj, tavraasiñ taluplugu. ¹¹ Aquvatigunli aggiqmiñiqsut alğianjich niviaqsiat. Uqaaqsigaluaqtut, ‘Ataniiq, anjmautillanjniaqtigut.’ ¹² Aglaan kiuniğai, ‘Naluniğipsi. Kisuuvisi?’ ¹³ Taatnağusi

qaunatqiaġigitchi. Atakkii nalugiksi uvluq unniñ sassagñiq Igñinja Iñuum agġiġiksraña.

Atrikusaun Piņasutigun Savaktitigun

14 “Suliuvva Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan atriqaqtuq aņutmik iglausuktuamik uņasiksuamun nunamun. Inmiñuquplugich savaktigikkani qaunaksriļiutiniġai suuraġmiñun. 15 Atausiq iñuk qaitchiñiġaa 5,000-tun maniñnik, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñullaa akuqtuipļuni pitļakkagmigun. Aasiñ aullaġniqsuq iglauviksraġmiñun. 16 Taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun maniñnik aullaqhuni piñatchiasuņaqani tauqsigñiutiginiġai maniksriusriani, aasiñ piññautigiplugich 5,000-sipsaanik. 17 Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun piññapsaaqmiuq atlanik 2,000-nik. 18 Aglaali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqhuni paksrautiplugu nunamun iriġniġaa añaayuqaġmi manija. 19 Akuni piilġataġaluaqami añaayuqaņat taapkua savaktit utiġniqsuq, aasiñ makpiġarriqutiaqsiplugich maniksriusriaņatigun. 20 Tavra taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutruruq atlanik 5,000-naktaagmiñnik uqaqhuni, ‘Ataniiq, qaitchikapña 5,000-tun maniñnik, uvva piññapsaaqtuņa 5,000-nik.’ 21 Añaayuqaņan taavruma uqautigaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruanaņiqsutin savakti! Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun; inillaņniaġikpiñ aņalatigugutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayuqaġikkapni.’ 22 Taamnaptuuq iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun maniñnik agġiqhuni uqaġmiuq,

‘Ataniiq, qaitchikapña 2,000-tun maninjñik, uvva piññapsaaqtuña 2,000-nik.’ ²³ Anjaayuqañantuuq uqautipmigaa, ‘Savaaqallautağniqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruanuniqsutin savakti. Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun. Inillakkisigikpiñ iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ anjaayuqağikkapni.’ ²⁴ Tavrali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun maninjñik aggiqhuni uqaqtuq, ‘Ataniiq, ilisimagikpiñ. Anayaktuaqtaunungitchutin anun. Pukuiragtutin nautchiivigiñgisapniñ katitchisuuplutinlu kangaqsruivigiñgisapniñ nautchiaksranik. ²⁵ Sivuuğapluna taatnaqluna irigitka maniksin nunamun. Uvva, pisin pigigitin.’ ²⁶ Anjaayuqañan uqautigaa, ‘Pigiitchuatin iqiasruuplutinlu savaktii! Ilisimagaluaqtutin kiprisuutilaamnik nautchiigvigiñgisamniñ katitchiplunalu kangaqsruivigiñgisamniñ nautchiaksranik. ²⁷ Iliñayağniğitin manitka manniqiriñun, aasiiñ utiguma akuqtuitlanayaqtuña pimñik naggutinjitñik.’ ²⁸ Aasiiñ uqautinigai atlat savaktit, ‘Pisigin taapkua maniich ilaaniñ qaityağiağlugichaasii taavrumuña 10,000-tun maniqagtuamun.’ ²⁹ Tavraasiiñ kiñapayaaq anjalatchillaqtaqtuaq aatchuusriağmiñik piññapsaağisiruq sippakuuqtualiguni. Aglaan taamna piññangitchuaq, mikiruamikunniñ piginasugikkağmiñik piikkaugisiruq ilaaniñ. ³⁰ Sinitchiun piññanñiurangitchuaq savakti taaqtuam tağniqsrañanun. Tavrani qiagisirut tiriquullaisa kiggutitin.

Aviktuiłiksraq Nunam Iñupayauraji

31 “Iǵñiŋa Iñuum aggitqikpan kamaŋaq-
 tuakun qaumamigun iluqaisa ipqitchuat
 isaǵuligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq
 aquppiutaqpaŋmiñun kamaŋaqtuamun. 32 Aasiñ
 iñupayaurañi nunam katitaugisirut sivuǵaanun.
 Tavrani aviktuǵisigai atausiuttaaglugich,
 atrilugu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik
 tuttuuraniñ. 33 Suli inillakkisigai ipnaich
 taliqpınmi tuŋaanun, aglaali tuttuurat saumium
 tuŋaanun. 34 Umialgum uqautigisigai taliqpınmiñi
 ittuat, ‘Maunǵıtchi, aatchuusriaqqtuasii
 piliusiamik Aapamniñ, paitchaktaǵisiuŋ
 Agaayyutim aŋaayuqautaa itqanaiaaŋuruaq
 ilipsitñun iñiqtaułhaniñaglaan nunam.
 35 Atakkii niǵisuktauqama niqiksritchaǵigikma.
 Imiǵukamalu imiksritchaǵigikma. Iglaaŋukama
 aiyugaaqłuŋa isiqtitagigikma. 36 Atnuǵaanitñama
 atraksritchaǵigikma atnuǵaamik. Atniǵñaqama
 takuraǵigikma. Isiqtaukama tikitłuŋa
 isiqattaagǵigikma.’ 37 Tavrani iñuich nalaunŋaruat
 kiuniǵaat, ‘Ataniiq, qaŋaaglaan qiñiqpisigiñ
 niǵisukavich aasiñ niǵipkaqhutin naagaqaa
 imiǵukavich imiqtitagivisiǵiñ? 38 Qaŋasuli
 qiñiqpisigiñ iglaaŋuplutin aasiñ isiqtitlutin
 naagaqaa atnuǵaanitñavich atnuǵaaqtitpisigiñ?
 39 Suli qaŋaaglaan qiñiqpisigiñ atniǵñaqhutin
 naagaqaa isiqsiviŋmiitnavich takuniqpisiǵiñ?’
 40 Umialgum kiugisigai tamatkua itnaǵlugich,
 ‘Tłumun uqautigipsi. Qanutunaglaan
 savautrikapsi nagliŋnaqniqsraŋatnun aniqatiuma
 savaǵigiksi uvaŋnun.’ 41 Aasiñ uqautiniaqmigai
 tamatkua saumium tuŋaani, ‘Piǵıtchi uvaŋniñ!

Anasiññuqsakkauniaqtusi isuitchuami ikniğmi itqanaiyaanuruamun tuungagmun isagulinjiñunlu. 42 Atakkii niğisukama niqiksritłaitchipsitña. Imiğuliqama imiksritłaitchipsitña. 43 Iglaanjukama aiyugaatłaitchipsitña. Atnuğaitñama atnuğaaqtitłaitchipsitña. Atniğñaqamalu isiqsiviñmiitnamalu isiqattaatłaitchipsitña.’ 44 Tavraptuuq kiuniagaat itnağutiñ, ‘Ataniiq, qaņaaglaan qiñiqpisigiñ niğisukavich imiğukavillu naagaqaa iglaanjukavich atnuğaitñavillu, naagaunniñ atniğñaqavich isiqtaukavillu aasiiñ savautingitłutin?’ 45 Aasiiñ kiuniagai, ‘Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisungitñapsi atautchimumunniñ nagliñnaqniqsraqtuamun savautriñgitchusi uvañnik.’ 46 Tamatkuali aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiññuqsaqsiuviñmun, aglaali nalaunjaruat isuitchuamun iñuukigmun.”

26

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

1 Jesus uqaguiqami tamatkuniña, uqautigai maliguaqtini, 2 “Ilisimarusi, malğuk uvluk aquagun atuumagisiruq Jew-ñuruat niğiqpagvikaanjat atilik Apqusaakkaułiğmik, aasiiñ Iğñiña Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq kikiaktuutraksrauluni.” 3 Qaukñich agaayuliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulliuqtigruat katinniqsut igluqpananun qauklat agaayuliqsit atilgum Caiphas-mik. 4 Sivunniugaqsiñiqsut tigusrağuklugu Jesus nalu-nautchiłutiñ tuqulluguasiiñ. 5 Aglaan uqagñiqsut, “Niğiqpagvikaam uvluani taatnağniangitchikput. Iñuich anjalanniqluktaiviaqtut.”

Jesus Tipragiksakkauruq Bethany-mi

⁶ Uvvaasriiñ Jesus Bethany-miititlugu tupqani Simon-ñum auyugaqtualgum ⁷ tikiññigaa aǵnam saagaqhuni nakasruññuanuramik tipragiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiñ kuviplugu Jesus-ñum niaquanun niǵiñiaqtitlugu. ⁸ Maliguaqtaiñ qiñiqamitruñ iñuagiñiññaat nipliqhutiñ avatmun, “Supman asiñun tipragiksaun atuqpaun? ⁹ Una tipragiksaun tunikpan atqunautaunayaqtuq qaisauluniasiiñ nagliñnaqtuanun.” ¹⁰ Jesus-ñum iñitchuǵiplugu nipliutigikkañat uqautiniǵai, “Suvaata una isumaaluksaaqpisiun aǵnaq? Savautigaña savaallautamik. ¹¹ Nagliñnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aglaan nayuqtiginiangitchipsitña ataramik. ¹² Uvvauna aǵnam kuvikamiun tipragiksaun timimnun itqanaiyautigaa iñuvikkaukiksraǵa. ¹³ Iñumun uqautigipsi, nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuanukpan nunapayaani, taavrumaptuuq aǵnam savaaña uqautaugisipmiuq itqakkutauluni ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁴ Taimmali iñanata qulit malǵuk maliguaqtit, atiqaqtuq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qaukñitñun agaayuliqsit ¹⁵ uqautiplugich, “Sumik qaitchiñiaqpsitña Jesus aatchuutigigupku ilipsitñun?” Akiliññaat iñuiññaq qulitun maniñnik. ¹⁶ Tavrakñaniñaglaan Judas qaunaksru-aqsiruuq piviksramik aatchuutigisrukluq Jesus.

Jesus Niǵiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Niǵiqpagviani Atiliñmi Apqusaakkauǵmik

17 Sivulliqpiami uvluani niġiqpagvikaam pu-
vlaksiġniġilaanik qaqqunik maliguaqtit tikiññaat
Jesus uqautipluguasiñ, “Nani itqanaiyaquvisigut
niġiqpaħksrapnik atiliñmik Apqusaakkauħiġmik?”
18 Kiuniġai, “Nunaaqqimugitchi añutmun
iħsimakkamnun uqautilugu, ‘Iħsautri uqaqtuq,
piviksraġa qalliuraqtuq. Niġiqpagvia atilik
Apqusaakkauħiġmik niġġivigisukkiga tupipni
piqatigilugich maliguaqtitka.’” 19 Maliguaqtit
piñiqsut Jesus-ñum piraksrerrutaatun iliñitñun,
aasiñ itqanaiyaqhutiñ niġiqpagviksramun
atiliñmun Apqusaakkauħiġmik. 20 Unnuksraaqman
Jesus aquvinnisusq niġisukhuni piqatigiplugich
qulit malġuk [maliguaqtini]. 21 Niġiñiallaġmiñ
Jesus-ñum uqautiġai, “Uqautiġipsi, iħapsisamma
aatchuutiginiġaana uumiksriñun.” 22 Iluqatiñ
isumaalutchallapiġataqtut. Atausiuttaaqhutiñ
apiqsrullaagaqsigaat, “Ataniiq, uvañaunġitchuq,
amii?” 23 Uqautiġai, “Ilaañuruq misuqatauruq
argañmiñik uvapkun puggutauramun. Taavruma
aatchuutiginiġaana uumiksriñun. 24 Iġñiña Iñuum
aullaġisiruq uqalħum aglaksimaħhatun pisigiplugu
ilaa, aglaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna
añun Iġñiñanik Iñuum aatchuutigitniktuaq
uumiksriñun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iñuk
taimani aniñġiñiġumi.” 25 Tavrili Judas-ñum
aatchuutigitniktuañan apiqsrugniġaa, “Iħsautrii,
uvañaunġitchuq, amii?” Jesus-ñum uqautiniġaa, “I,
ilviuruq.”

Atanġum Nullautchiġvia

26 Niġillaġmiñ Jesus-ñum tigugaa qaqqiaq
quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitluguasiñ

malig'uaqtimiñun uqaqhuni, “Tigulugu nig'gisiuñ, tavrataamna timiga.”²⁷ Tigupluguasiñ qallun quyaanikami qaitkaa ilinjitñun uqaqhuni, “Imig'vigisiuñ!²⁸ Taamna auga maqipkakkauruaq iñugiaktuanun aullağniuruq nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmilu iñunñilu. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinaig'ñağaa sivunniugutni iñunñun natqigutiksraupluni killuqsautinjitñun.²⁹ Imitqinñiangitchuna taavruma asiam misuğuaninñ uvakñaniñaglaan tikilğataqtillugu taimña uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aapaa anjaayuqautaani.”³⁰ Atuanikaminj atuutmik aullaqtut ig'gimun taggisiquaqtuamun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piilaatiksrana

³¹ Pisullağminj Jesus-ñum uqautinigai malig'uaqtini, “Iluqasi uniññiağipsitña uumani unnuami. Atakkii aglausimaruq uqahigni itna, ‘Tuqtutkisigiga munaqsri, aasiñ ipnaich siamillapiagutin.’” *Zechariah*

13:7

³² Aglaan anipkakkauñanikkuma tuquhigmiñ, aullağisiruna sivupsitni Galilee-mun.”³³ Peter-m uqautigaa Jesus, “Iluqatinj atlat suksraağaluaqpatin sumiunninñ taatnağumiñaitchikpiñ.”³⁴ Jesus-ñum uqautigaa Peter, “Uqautigikpiñ, anaqavak piilaagutiginiağikma pinasuniaglaan aqargiqpak qalğuqtağaluaqnagu.”³⁵ Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigiraksrağigupkiñunniñ piilaagiyumiñaiapiagikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaqtagmiut iluqatinj malig'uaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶ Jesus-ηum aullautigai malig̃uaqtini inimun atilijmun Gethsemane-mik uqautiplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaayutyagtu-aqtilluηa iñuηa.” ³⁷ Aullautiplugich Peter malg̃uglu ig̃ñanjik Zebedee-m alianniuliqsuq ihuilliulillapiaqhuni. ³⁸ Uqautigai, “Arrii, uvva uqumailliullapiaḡniqsuηa. Alianam pisag̃ihhiñaḡuqtaḡaηa. Tavraniittuallagitchi qaunaksruqasillagluηa.” ³⁹ Taiñuηaqtaallakhuni pullapiaḡhugu kiiñani agaayuruq, “Aapaan, pisuhig̃igupku piiḡuη qallutaa nagliksaathum uvañniñ. Uvaηa pisuhig̃iñillaaptun aglaan ilvich pisukiptun.” ⁴⁰ Jesus utiqami malig̃uaqtimiñun paqinnig̃ai siñiktuat. Apiqsruḡniḡaa Peter, “Qau-nagiuraallakkumiñaitpisiñηa atautchimiunniñ sassag̃niḡmi?” ⁴¹ Siñiñiasuηaqasi agaayulusi. Ukpisrisaiñitchumausili uuktuqaqsiugupsi. Ilumun irrusiq piyummatiqag̃aluaqtuq aglaan timi sayaitchuq.” ⁴² Jesus aullatqilgitchuq ilaqataani agaayupluni uqaqhuni, “Aapaan, una qallugauraq piiḡumiñaitpan uvañniñ imiqtaksrag̃ipiaḡupku pilagu pisuhig̃ikkan.” ⁴³ Utilgitñami paqilgitchai siñiktuat atakkii irinich siqupsag̃ulillapiaqhutiñ. ⁴⁴ Uvvaasiiñ aullalgitchuq agaayutyag̃huni piñatchiqḡugich, uqaqhuni taapkuniηasuli uqautigikkag̃miñik sivuani. ⁴⁵ Jesus utiqami malig̃uaqtimiñun uqautigai, “Siñiktuqaqsisuli iñiqtuiqsiaqhusi? Uvva, sassaḡ tikitchuq aatchuutigikkauviksraηa Ig̃ñiñan Iñuum argañitñun killuliqirit. ⁴⁶ Makillusi aullaqta! Aatchuutigitniktuag̃a imma tikitchuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷ Jesus uqagugaaqtitlugu Judas aggigñiqsuq, ilañat qulit malguk maliguaqtit. Piqatiqagñiqsuq iñugiallapiaquuanik iñuñnik savikpiraquuanik anautchiraqtuaniglu, tuyuumaruanik qaukliniñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruañitñiñlu. ⁴⁸ Taavruma aatchuutigitniktuam piqatini ilitchuqqutiksriññigai uqaqhuni, “Kiñataimma kunikkupku tavra taamnaugisiruq. Tiguyumagiksi.” ⁴⁹ Taavrumatavra nalinñiñaaqlugu utlakkaa Jesus paglaplugu, “Paglagikpiñ, ilisautrii!” aasiñ kuniklugu. ⁵⁰ Jesus-ñum kiuniñaa, “Iñauraamaan, tavra taatnagiaguutinkii.” Tamatkua iñuich tiguniqñuklugu Jesus tigugaat. ⁵¹ Tavrani ilañata taapkua piqatinñiñ Jesus-ñum amuniñaa savikpani uugiraqtiqñuguasii savaktiña qaukiata agaayuliqsit. Uugiraqamiuñ tavra siutaiqsigñigaa. ⁵² Tavrani Jesus-ñum uqautigaa taamna, “Utiqtirruñ savikpaiñ puññanun atakkii iluqatinñ anuyaktuat savikpakun piyaqquñisirut savikpakun. ⁵³ Isumañitpich iniqsruñupku Aapaga ikayuqtailiqilunja, akkuvaurapiaq tuyugayaña qulit malguktun kavluutinik isaguliñnik. ⁵⁴ Taatnagupku qanuñuni Agaayyutim uqañha immiumagisiva uqagiruaq taatna ittusraupluni?” ⁵⁵ Taavrumani Jesus-ñum uqautigai iñugiallapiaquuat iñuich, “Savvaqñuktauvik, atakkii aggiquñiñ tigutyaqñunja savikpannik anautaniglu. Uvluñgagipman aquppigaluñaaqtunja piqatigiplusi agaayyuvikpanmi ilisautriplunja, aglaan tigusratlaitchipsitña. ⁵⁶ Aglaan iluqatinñ tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqañhich uqagikkañich sivuniksriqirit

immiumaruksraupmata.” Tavrani iluqatin maliguaqtit unitchaat pigruqhutin.

Jesus Apiqsruqtuḡaat Uqaqsittaagvīnmi

⁵⁷ Taapkua tiguriruat Jesus-mik aullautiniḡaat Caiaphas-mun qauklat agaayuliqsit katim-mavigikkanatnun aglaliqirit sivulliuqtigruatlu.

⁵⁸ Aasiñ Peter-m malinḡaa uñasiuraaqhuni qaukliata agaayuliqsit igluqpanan silataanunaglaa. Isiqhuni aquppiqatauniqsuq qaunaksrini qinḡigukhugu qanugisitilaana.

⁵⁹ Qauklinich agaayuliqsit sulii iluqatin uqaqsittaagtitchirit pakaaqagñiqsut tanḡiḡilaanik ilisimarauruanik sagluutigilugu Jesus tuqqutchukhugu. ⁶⁰ Aglaan paqitchinīñiqsut sumikunniñ, iñugiakkaluaqhutin tikiaruat tanḡiḡilaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitchinitchut. Kiisaimmalu malḡuk tanḡiḡilaakun ilisimarauruak saavitpuk

⁶¹ uqaqhutik, “Uvvauna iñuk uqaqtuaq, ‘Piyaaqquhiñaugiga agaayyuvikpana Agaayyutim aasiñ nappatqiglugu pinasuni uvluni.’”

⁶² Uvvaasiñ qaukliata agaayuliqsit makitluni uqautigaa Jesus, “Kiggutiksraitpich sumik ukuak iññuk uqautaakkun ilipkun?”

⁶³ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq. Qaukliata agaayuliqsit uqautiniḡaa Jesus, “Itqagun una, Pakma nayuutirugut sivugaani iñuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-ñuvich, Iḡñina Agaayyutim?”

⁶⁴ Jesus-ñum kiuniḡaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aglaan uqautigipsi, qakugun taimma qinḡisigiksi Iḡñina Iñuum aquppiruaq taliqpiantunjaani sanḡipayaaqaqtuam, aggiguni nuviyatigun.”

⁶⁵ Tavrani qaukliata agaayuliqsit aligaagñigai

atnuġaani uqaqħuni, “Inmiñik uqaġniqluktaġniqsuq! Suvaatami piqaġupsaaqpisa ilisimarinik? Pakma tusaagisi uqaġniqluutai. ⁶⁶ Qanuq isumavisi?” Kiuniġaat, “Tuquruksraġuqtuq.” ⁶⁷ Aasiin tivvuaqtuaqsiñiġaat kiiñanagun qakiqtaqsimmaan pattakħu arganmiknik. ⁶⁸ Uqaġniqsut, “Christ-ñuruatiin! Nalautchaġutin uqautitigut, kia qakiqpatin?”

Peter-m Piilaagigaa Jesus

⁶⁹ Taatnalhatni Peter aquppiñiqsuq silataani igluqpaum. Niviaqsiġaam tikitħu nipliutiniġaa, “Ilvichtu uq piqatigipmikkan Jesus Galilee-ġmiu.” ⁷⁰ Aglaan Peter piilaqtuq iluqañisa takkuatni uqaqħuni, “Naluruña sumik uqautiqaqtilaapnik.” ⁷¹ Aasiin anipman qanitchaġruamun, atlam qiñiqluq uqautiniġai tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna iñuk piqatauruq Jesus-mi Nazareth-miumi.” ⁷² Tavrani Peter piilaatqiksuq suamasipluq, “Nalugiga taamna anun.” ⁷³ Suli akkunilitchiallakħu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautilgitħuq Peter, “Illumun ilagigaatin taapkua, atakkii uqausipkun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴ Tavra Peter suviagaqsiñiqsuq itnaqħuni, “Agaayyutim anasiññuqsagħiña uqañiñiġuma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuuñilaan taavruma anjutim.” Uqaqtitħuq tavrakñatchiaq aqargiqpak qalġuqtaġniqsuq. ⁷⁵ Peter-m itqaqtigai uqautai Jesus-ñum inmiñun itna, “Aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnagu piilaagutiginiagikma pinasuniaglaan.” Tavra anipluni qianiqsuq ihuilliullapiaqħuni.

27

Jesus Pilate-muutiniġaat

¹ Uvlaatchaurami qaukġinich agaayuliqsit suli sivulliuqtigruanich Jew-ġuruat sivunnigñiqsut tuqqutchukġu Jesus. ² Qiliġuġu aullautiniġaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

³ Tavrali Judas, Jesus-ġum aatchuutigirinja, ilitchuġikami Jesus-ġum tuqqutaksraġuqtılaanjanik nunuurratchallapiagñiqsuq utiqtitlugich taapkua iñuiññaq qulit maniurat qaukġinithun agaayuliqsitlu sivulliuqtigruanithunlu Jew-ġuruat ⁴ nipliġhuni, “Killuqsagtunja atakkii aatchuutigitnikġunja patchisailaamik iñuġmik.” Kiuniġaat, “Suutauniaqpami taamna uvaptiknun? Tavra savaagigiñ.” ⁵ Judas-ġum miġuqsautiniġai maniich agaayyuvikpaġmun. Aullaqami qimiññiqsuq inmiñik. ⁶ Qaukġinich agaayuliqsit tiguplugich taapkua maniich nipliġñiqsut, “Maligutaksrakuagñangitchuq tugvaigupta maniġmik ilirakuvianun agaayyuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqutauruam.” ⁷ Sivunnigñiqsut tauqsiutigisukġuġu utkutchirim nunaġjanik iluviqagvigiisukġuġu iglaanġuruamun. ⁸ Taatnaġuġu taamna nuna taiguutiqaġaat nunaġjanik augum ugluvaġnunaglaan. ⁹ Taamna immiumaniqsuq uqauttutauruag tumigiplugu Jeremiah sivuniksriqiri uqautigikġanja, “Tigunigaiç iñuiññaq qulit maniich. (Taapkua maniich iñugiaktılaanġat Israel-aagmiut sivunniutigikġanich akiliutigisukġugich ilaanun.) ¹⁰ Tauqsiutiginiġaat

utkutchirim nunaŋa, maligutlugu atangum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtuġaa Pilate-ŋum

¹¹ Jesus qikaqtitlugu sivuġaanun Pilate kavanauruam taavruma apiqsruġniġaa Jesus, “Umialigivatin Jew-ŋuruat?” Jesus kiuniġaa, “Uqaaniktutin taatna.” ¹² Aasiin Jesus pasiikkaukama qaukŋitniin agaayuliqsit sivulliugtigruaninlu kiunjinŋigai. ¹³ Kiisaimma Pilate nipliġpuq ilaanun, “Tusaqsagiŋitpigich iisimarriqsuutinich akikŋaqhutin?” ¹⁴ Aglaan Jesus-ŋum kiunjinŋigaa atautchimikunniin uqaqsagŋigmik. Kavanauruaq quviġutchallengeqniqsuq.

Jesus Tuquruksraġuġaat

¹⁵ Uvvaasiin ukiuġaġipman niġiqpagvikaami kavanauruaq anipkairagŋiqsuq atautchimik isiqtamik inuich pisukkanatnik. ¹⁶ Taatnaŋhatni inuk isiqtauniqsuq iisimallautakkanat atiqaqtuq Barabbas-mik. ¹⁷ Inuġayaat katipmata Pilate-ŋum apiqsruġniġai, “Nalliaknik anipkaitquvisitŋa—Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiqaqtuamik Christ-mik?” ¹⁸ Ilaan iŋitchuġiniġaa tamatkua qaisilaanat Jesus inmiinun siqŋataqaligmiġtugun. ¹⁹ Aasiin Pilate aquppikaqluġu atangum aquppiutanani, aġnaata tuyuġniġaa uqqamik itnaqluġu, “Iŋaksianagu taamna nalaunŋaruq inuk, atakkii iŋuilliuġutigillakkiga ugluvak siŋŋaktuġipluġu.” ²⁰ Aglaan qaukŋiŋisa agaayuliqsit sivulliugtigruatlu maliksuniġaich inuġayaat apiqsruġlugu anipkaqupluġu Barabbas aasiin tuqqutilluġu Jesus. ²¹ Kavanauruam apiqsruġniġai,

“Nalliaknik ukuak iññuk anipkaitquvisitja?” Iñuich kiuligñigaat, “Barabbas.”²² Pilate-ḡum apiqsruḡniḡai, “Suniaqpiḡuasiñ Jesus taiguutiqaqtuaq Christ-mik?” Iluqatiḡ kiuniḡaat, “Kikiaktuutili sannigutamun.”²³ Pilate-ḡum nipliutiniḡai, “Sumik savamaqḡuqaqpa?” Aglaan nipaalapsaaqsiñḡniqsut nipitusillapiaqhutiḡ, “Kikiaktuutili sannigutamun!”²⁴ Pilate ilitchuḡiniqsuq qanuḡunniñ piyumiñaiḡhanik suliasiñ apai npruaqhutiḡ iñuich. Imiksraqhuni igḡuḡniḡai argaḡni sivuḡaatni iñugayaat. Aasiñ nipliqhuni, “Uvva, patchisaunḡitchuḡa uuma iñuum tuqḡutauniaḡhagun. Taamna savaaḡigiksi.”²⁵ Iluqatiḡ iñuich nipaalaniqsut, “Anasiñḡuqsausiaksraq tuqḡutauḡhagun illi uvaptiknun qitunḡaptiknunlu.”²⁶ Tavrani Pilate-ḡum anipkaḡniḡaa Barabbas, aasiñ ipiḡaqtuqtitqaaḡḡugu qaiññiḡaa Jesus aḡuyyiuqtinun kikiaktuutityaḡplugu sannigutamun.

Aḡuyyiuqtit Mitautiginiḡaat Jesus

²⁷ Aasiñ Pilate-ḡum aḡuyyiuqtiniñ Jesus aullautiniḡaat kavanauruam igluḡpananunaasii, katipkaḡḡugich aḡuyyiuqtipayaat avataḡniḡḡugu Jesus.²⁸ Atnuḡaiyaḡḡugu atipkaḡniḡaat kaviḡsaamik atnuḡaamik.²⁹ Niaḡuḡusiḡniqsut kakitḡḡanik iliplugu niaquanun tigummi-aliḡḡugulu ayauppiamik taliḡpiagun. Aasiñ sitquqhutiḡ sivuḡaanun mitautigiaqsiñiḡaat nipliqhutiḡ, “Paḡlagiptigiñ, umialgat Jew-ḡuruat.”³⁰ Taatnaanikmata tivvuaḡtuḡniḡaat Jesus piḡḡugu taamna ayauppiaq anaumiaqsiḡḡuasiñ niaquagun.³¹ Mitautigisuiḡamitruḡ Jesus

aṇuyyiuqtit mattaqługu atnuḡaaq atukkaṇa
atnuḡaatqiksinniḡaat atnuḡaanjiñik. Aasiñ
aullautiniḡaat kikiaktuutikkaaviksraṇanun.

Jesus Kikiaktuutiniḡaat Sanniḡutamun

³² Aṇuyyiuqtit anillaḡminṇ nalaunniḡaat
aṇun Cyrene-naḡmiu atilik Simon-mik.
Nunuriplugu taamna aṇun iqsruktinniḡaat Jesus-
ṇum sannigutananiḡ. ³³ Tikitñaminṇ inimun
atiliṇmun Golgatha, itna mumiutiqaqtuaq
“Saunḡa niaqum,” ³⁴ aṇuyyiuqtit qaitchiñiḡaat
misuqqumik avuuqtamik suṇamik. Aglaan Jesus-
ṇum uuktuallakkaluaqamiuṇ imiḡuñiñiḡaa.
³⁵ Kikiaktuutianikamitruṇ Jesus aṇuyyiuqtit
autaaḡniḡaich atnuḡaanji inṇmikkun saaptaqtuutigi-
plugich. ³⁶ Aquvinniqsut qaunagiagsiplugu
tavrani. ³⁷ Qulaanun niaquan iliñiḡaat pasikkun
ilaagun, aglausimaruaq itna, “Uvvauna Jesus,
umialgat Jew-ṇuruat.” ³⁸ Malḡuk tigliṇniaqtik
kikiaktuutiqatigipmiñiḡik Jesus-ṇum, iḡaqataa
taliqpianun aasiñ iḡaqataa saumianun. ³⁹ Iñuich
apqusaqtuat niaqulaniqsut nipliaplutiṇ
pisaanṇatinik Jesus-mun, ⁴⁰ “Uqaguuuratin
piyaqqulhiñauniplugu agaayyuvikpak nap-
patqiglugu piṇasuni uvluni, anniqsuḡiñ ilipnik.
Iḡniḡikpatin Agaayyutim, atqagñ sannigutamiñ.”
⁴¹ Taatnatun qaukḡiṇisa agaayuliqsit aglaliqiritlu
sivulliuqtigruatlu pisaanṇapmiñiḡaat Jesus.
⁴² Uqagñiqsut, “Ikayutlagaluaḡai atlat iñuich,
aglaan inṇmiñun ikayulguiñiñiqsuq! Umialḡikpaun
Israel-ṇum, ki atqagḡi kikiaktuutriviñmiñ. Aasiḡi
ukpiḡigisigikput. ⁴³ Tunṇaniqsuq Agaayyutmun.
Ki, Agaayyutim pigisullapiagumiṇ anniqsuḡliuṇ

Jesus pakma, atakkii uqag̃niqsuq ig̃niḡinipluni Agaayyutmun.”⁴⁴ Taapkuak tigliniaqtik kikiaktuutiqatauruak ilaani pisaanapmiñigaat Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵ Uvluq qitiqquqman taaqsiñiqsuq nuna-payaami pinasuni sassag̃niḡni. ⁴⁶ Iliyunnaqsipman qulinḡug̃utailam sassag̃niḡanun Jesus niplig̃niqsuq nipitusillapiahuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruaq, Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suksraaqpin?) ⁴⁷ Iḷanisa iñuich tamaani qikaqtuat tusaakamitruḡ taamna uqag̃niqsut, “Uvva uuma anutim tuqliraḡaa Elijah.” ⁴⁸ Tavrauvaa iḷanat iñuich tigusiñiqsuq misuktaqtuamik. Immiqsinnig̃aa misuḡuqluḡmik iliplugu qiruum nuvukkananun. Aasiin̄ qaiññig̃aa ilaanun imiquplugu. ⁴⁹ Aglaan iḷanich iñuich niplig̃niqsut, “Iḷaksianasiuḡ. Naipiqtuḡlakput Elijah ag̃giḡisipmagaan annautityaḡlugu.”⁵⁰ Aasiin̄ Jesus nipliatqikami nipitusipluni anig̃niḡniḡniqsuq. ⁵¹ Tavraguuq talukuyaaq nivin̄aruaq agaayyuvikpan̄mi siiksig̃niqsuq tatpichak̄na takanun̄aaglaan. Nuna aulapmiñiqsuq sul̄i uyaḡaich qupluḡhutiḡ. ⁵² Iḷuvḡillu an̄mag̃niqsut aasiin̄ iñugiaktuat Agaayyutim iñuḡi tuqugaluaqtuat an̄itqikhutiḡ. ⁵³ An̄itqianikamiḡ uniññig̃aich iḷuviqtiḡ, aglaan aquagun an̄itqil̄han Jesus-ḡum nunaaqqimuḡniqsut ipqit̄chuamun sagviḡhutiḡ iñugiaktuanun iñuḡnun. ⁵⁴ An̄uyyiuqtit an̄alatiḡillu qaunaksr̄iruat Jesus-mik q̄iñiqamiḡ aularuamik nunamik sul̄i supayaanik atumaruanik, iqsitchallapiag̃niqsut

nipliqhutiŋ, “Iłumun iğñiğiniğaa Agaayyutim.”
⁵⁵ Iñugiaktuat ağnat qıñiqtuağniqsut uñavaniñ. Tamatkua ağnat maliktuat Jesus-mik Galileemiñ savautrityaqhutiŋ ilaanik. ⁵⁶ Iļaupmiñiqsut Mary Magdalene, Mary aakanak James-ñumlu Joseph-ñumlu, suli aakanak iğñañisa Zebedee-m.

Jesus Iļuviğniğaat

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik aggiğñiqsuq atilik Joseph-mik Arimathea-ğmiumik maliguaqtaupmiñiqsuamik Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiğaa timaa Jesus-ñum. Pilate tiliriniqsuq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-ñum atqaqamiuŋ timi aasii nimiqsruğniğaa salumaruamik ukiļhaamik. ⁶⁰ Aasiiñ inillañniğaa Jesus-ñum timaa nutaamun iļuviliuqtamun uyağanmi, iļuviksrağmiñun inmiñik. Aksraanikamitruŋ uyağakpak umiñniğaa talua iļuvğum aullaqhuniyasiñ. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlalu Mary aquppiñiqsuk akiani iļuvğum.

Munaqsrit Iļuviğmi

⁶² Uvvaasiñ uvlutqikman, itqanaiyağvium uvluan aquagun, qaukliŋich agaayuliqsit suli Pharisee-ñuruat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³ nipliqhutiŋ, “Añuun, itqağikput taavruma kin-nirim uqağikkaña iñuunñağmi makitqikkisiñipluni aquatigun piņasut uvlut. ⁶⁴ Taamna pisigilugu tilisiñ iļuviq qaunagillapiaqulugu taapkunani piņasuni uvluni. Maliguaqtai aggiqpiagtut tigliglugu timaa Jesus-ñum aasii uqautilugich iñuich aŋitqinñilugu tuqumiñ. Taatnasiq sagluq pigiiñlukkisiruq sivulligmiñ sagluutimiñ.” ⁶⁵ Pilate-ñum uqautiniğai, “Piksrağusi aŋuyyiuqtinik

qaunaksriksrapsitñik qaunagityaqsiun iluviq pisuqtilaapsitñi.”⁶⁶ Tavralli utlautiniqsut iluviğmun aḅmağumiñaiyağiaqlugu uyağak, sulı qaunaksrılıqlugu aḅuyyiuqtinik.

28

Jesus Anıtuqsuq Tuqulığmiñ

¹ Aquagun minguiqsiagvium, qauniu-raagataqtuami sivulligmi uvluani akunniqsam, Mary Magdalene-ḅumlu atlamlu Mary-m qiniğiağnigaak iluviq. ² Tavratavrani suamaruamik nuna iliqsraqtuq, atakkii isağulgan Atangum atqaqhuni qılaḅmiñ aksraktinnigaa uyağagruaq paḅaniñ aasii aquvirvigliplugu. ³ Qiniñaḅa atriqağniqsuq ikniqpalaḅmik, sulı atnuğaaḅi qatigniqsut aputitun. ⁴ Iqsigliplugu qaunaksrit uuliksiñiqsut. İliñiqsut tuquḅaruatun iñuktitun. ⁵ İsağulgum uqautinigik ağnak, “İqsiñatik. İlisimagiga ivaqlıqtik Jesus-mik kikiaktuutrau-ruamik. ⁶ Uvaniingitchuq. Anıtuqsuq nipliğmisun. Maḅağitchik. Qiniğiatku Atanguruam nallavia. ⁷ Aullağitchik qilamik uqautilugich malıguaqtai, ‘Anıtuqiniqsuq tuqulığmiñ aullaanikhuni sivupsitñi Galilee-mun. Taamani qiniğisigiksi.’ Tavruḅaaglaan.” ⁸ Aullaqtiqtuk qilamiksruaqhutik iluviğmiñ iqsilıagmik quviasullapiagataqhutiglu. Aqpaqsruaqhutik uqautriyaqtuk malıguaqtaiñik. ⁹ Uqautriyaqtuagtıtlugik malıguaqtaiñik taimmaiñaq Jesus-ḅum nalaunnigik nipliutıgaluni, “Pağlagiptik.” Taapkuak utlaklugu tiguniğaa isiganıgun, aasiñ agaayyuvigliplugu. ¹⁰ Uvvaasiñ Jesus-ḅum uqautinigik, “İqsiñatik. Aullağutik

uqautiyatik aniqatiutka Galilee-muqulugich. Taamani qiniġisigaatja.”

Munaqsrit Quliaqtuaħat

¹¹ Tavraguuq, igliqtitlugik ilanich qaunaksrit nunaqqimuniqsut uqautiaqsiplugich qaukħnich agaayuliqsit iluqanjitħnik atuumaruanik. ¹² Uvvaasiiħ taapkua katimaanikmata sivulliuqtigruatlu sivunniuqhutin anuyyiuqtitlu qaitchiħigaich manigayaanik ¹³ uqautiplugich, “Uqautiyumagisi iħnuich, maliguaqtaiħ tikitlugu unnuami timaa tiglinħigaat siħiktitluta aullautipluguasiiħ. ¹⁴ Taamnaasii uqautauruaq kavanauruam tusaaniqpaun quyaliiħiaqsagisigikput qanuutaisitchagusi.” ¹⁵ Anuyyiuqtit akuqtugħigaich maniich tupigiplugu urriqsuusiaqtin. Taamna quliaqtuaq siaminħasugaaqtuq akunġatni Jewħruuat uvluvanunaglaan.

Jesus Sagvicsuq Maliguaqtimiħun

¹⁶ Tavraasiiħ qulit atautchimik maliguaqtit Galilee-muniqsut iggimun Jesus aullagvigitqukkanun. ¹⁷ Uvvaasiiħ qiniqamitruħ agaayyuviginiħaat, aglaan ilanisa nalupqisuutigiplugu. ¹⁸ Jesus-ħum tikitluni uqautiniġai, “Agaayyutim sanħiksriħniħigaanħ aħalataġitlasiplugich qilanħmiittuat nunamiittuatlu. ¹⁹ Taatnamik aullagusi iħnuħnun nanipayaaq nunami maliguaqtigūqtititħi, paptaaglugich atqagun Aapauruamlu Iġniħuruamlu Ipqitchuam Irrutchimlu, ²⁰ Iħisautilugich kamaksritqulugich iluqanjitħnik tillisigikkamnik ilipsitħun. Nalupqigiyumiħaitkiksi nayuutiħiġa ilipsitħi ataramik isukħitħaaġataħhanunaglaan nunam.”

Iᓱᓱᓱᓱᓱᓱ ᓱᓱᓱᓱᓱᓱᓱᓱ - ᓱᓱᓱᓱᓱᓱᓱᓱ ᓱᓱᓱᓱᓱᓱᓱᓱ
ᓱᓱᓱᓱᓱᓱᓱᓱ

The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6